

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05318

SEYFER TEYVES NOAH

Noah Kaplan

*Permanent preservation of this book was made possible
by Dr. Irvin & Shirley Kraft
in memory of
Pauline & Sam Goldin*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ס פ ר

תבת נח

על חמשה חומשי תורה

ענטהאלט פיעלע וויכטיגע און אינטערעסאנטע

דרשות

פיר אלע געלעגנהייטען

ווי חתונות, בר מצות און ר"ל הספרים

חלק רביעי

במדבר

„רעו-רעד בוך“

דאָ געפינען זיך מאַמרים אויף אַ סך ענינים פון תנ"ך און חז"ל

צו יעדער געלעגנהייט.

„הפך בה והפך בה“

שנת תכא שנת דורשנו

מאתי הצעיר נח קאפלאן

בן לאדוני אבי ר' שלמה צבי הכהן זצ"ל

נסדך ונדפס בדפוס הרבני רי יעקב פאָסטאַר

תוכן הדרשות

3	פארוואַס איך רוף מיינע ספרים „תכת נח“
4	הקדמה
10	במדבר: אינסטאליישאָן פון בעאַמטע
15	” (הפטרה) דרשה ב: לצדקה ואמונה
22	” (הפטרה) דרשה ג: למתן תורה ולאחדות
26	נשא: דרשה לכר מצוה
30	” (הפטרה) דרשה ב: לסעודת מצוה של ח”ק
36	בהעלותך: ליום הדין ולחזוק התורה
42	” דרשה ב: הספד
45	” דרשה ג: לחתונה של ת”ח
51	” דרשה ד: להכנסת תורה
57	שלח: שבח על ת”ח שמת בניסן
63	קרח: בענין קדיש — לס’ קרח ולפורים
68	חקת: יזכור
74	בלק: דרשה לח”ק ט”ו כסלו
81	” דרשה ב: לחתונה
87	פינחס: איין אמת’ער פאַלק’ס מענש
92	מטות: לתשעה באב—די שבועה פאר ארץ ישראל
97	” דרשה ב: תורה איז די בעסטע סחורה
101	מסעי: למתן תורה — גיט די סחורה
107	איין אָפּענער בריעף צו ר’ ישראל’ן

פארוואס איך רוף מיינע ספרים „תבת נח“ ?

עס טרעפט אז איינער גיט זיך א זאג מיט א בטול :
„את! ספרים אין אידיש ליינען איך ניט!“ זאלט איהר וויסען
מיינע פריינדע, אז אַט דער איד איז פון יענע לומדים, וואָס
קען אזויפיעל די תנ"ך שפראך פונקט ווי יענער ישובניק
וואָס האָט געשריבען „ידיד מלים“, ווען ער האָט געוואַלט
זאָגען „ווערטהער פריינד“, נאר פשוט, אַט דער איד בא-
לאנגט צו דער גרופע פון „וויי העמודים וחשוקיהם כסף“.
דאָס מיינט, וויי צו די פלאקענס וואָס האָבען נאָר חשק צו
געלד, אָבער ניט צו קיין תורה, ניט צו קיין חכמה . . .
אַט מיט די אידען קען מען קיין קוגעל פון איין טעלער
ניט עסען . . .

ווייסט איהר פארוואָס (קוגעל) פאַי איז ביי אונז אזוי
פאַפולער ? ווייל די ר"ת פון פאַי מיינט פּוּתח אַת' ידך.
איך רוף טאקע מיינע ספרים „תבת נח“, ווייל איך בין
ניט ווי יענער מחבר וואָס רופט זיין ספר פּני משה. פּני
משה, קען חו"ש מיינען, אז מען קען אין דעם ספר ניט
אריינקוקען אזוי ווי מען האָט ניט געקענט אריינקוקען
אין משה'ס פנים. — אָבער אין מיינע ספרים קענען אלע
אריינקוקען, אפילו די טמאים. ווייל זיי זיינען דאָך אויך
אריין אין דער תבה.

מיינע ספרים תבת נח זיינען ניט ווי די פאַליטישענס
און ניט ווי די דאָקטוירים. ווייל ניט איך זאָג צו (ווי א
פאַליטישען) און ניט איך זאָג אָפּ (ווי א דאָקטאָר), נאר איך
בין נאָאיוו ווי א קינד און זאָג אויס.

איך האָב זיך אמאָהל באַקלאַנגט פאר א דאָקטאָר אז
איך פיהל ניט גוט, זאָגט דער דאָקטאָר : איך וועל אייך
געבען א מעדיצין צום שלאַפען, אַט אזוי ווי איך מהו מיט
פיעלע פון מיינע פאציענטען.

האָב איך איהם געענטפערט : איך גלויב אייך, דאָך-
טאָר ! ווייל איך האָב אליין געזעהן די סעמעטערי וואו
איערע פאציענטען שלאַפען. — איך האָב ליעב אויס-
צוזאָגען פון חדר . . .

הַמְדָּמָה

יַתְעַנְּנוּ הַשׁוֹמְעִים וַיְבִינּוּ הַמְכִּינִים

רַעִיּוֹן לַחֲזוֹק הַתּוֹרָה וּלְסִיּוּם

רש"י בסדרה פנחס, „מנה עליהם מנהיג שיהא סובל
כאו"א לפי דעתו.

טִייערע פריינד !

אַט האָט איהר מיין פערטעהען טהייל „תבת נח",
דרשות צו דעם חומש במדבר.

איך רוף אַט דעם ספר „רעוורעד" בוך, ווייל כשמו
כן הוא — עס איז דא אין דעם ספר גוטע רעדעס, אַכער
ניט קיין דינים. איך וויל ניט אז איהר זאַלט ווערען אזוינע
לומדים, אזוי ווי יענער פורים רב ...

מען האָט אמאָהל געפרעגט א „פורים רב" א שאלה
אויף איין עוף, מיט א צובראַכענעם פיסעל. האָט ער געזוכט
די תשובה אין „כיצד הרגל". אויב אַכער מען וועט אייך
יא פרעגען שאלות, און ווי דער מנהג איז, אייך זאָגען
האָט קיין פאראיבעל ניט רבי! זאַלט איהר פרעגען דעם
בעל השאלה, אזוי ווי דער מאסקווער רב פלעגט פרעגען:
קיין פאראיבעל ניט ? און קיין ריבעל אויך ניט ? דער
מאסקווער רב וויל שכר טרחה.

ווען יעקב אבינו האָט דערזעהן רחל'ען האָט ער
געוויינט, „וישא את קולו ויבך" (ויצא). איז דאָך א קשיה

סטייטש ! פארוואס האָט ער געוויינט ? און דער לשון
 „וישא“ איז דאך אויך קשה, צו וואס האָט ער נאָך אויפגע-
 הויבען זיין קול ?

עס איז מעגליך אז די תורה וויל דאָ אויסדריקען די
 לאגע פון דעם „יעקב הכללי“, דעם ישיבה בחור פון שם
 ועבר. אז א כלה דערזעהט א ישיבה בחור איין אַרימאן
 (רש"י: בידים ריקניות). און קיין בעל מלאכה איז ער דאָך
 אויך ניט, פרעגט זי אָט דעם חתן : יאנקעל ! פון וואס
 וועלען מיר מאכען א לעבען ? פון וואנען וועלען מיר
 צאָהלען רענט ? „וישא את קולו“ ! ענטפערט יאנקעל :
 איך האָב דאָך א מויל, איך וועל זיין איין אַנאָנסער
 אויפ'ן ראדיא, א קאָמענטייטאַר, איך האָב א קול, איך
 וועל זיין א חזן, א רעווערענד . . . „ויגל את האבן מעל
 פי הבאר“, איך קען זאָגען א דרשה אויף דער תורה, וועלכע
 איז א „באר מים חיים“; איך וועל רעווען און ברענגען
 „פיידיע“, פודה משחת, ד"ה אפילו פון אונטער דער ערד,
 אָבער דער רעווערענד דארף זיין אין דער בחינה (פארם)
 פון רבקה'ן.

„ותמהר ותרו כדה ותאמר“, דער רעווערענד דארף
 קענען זאָגען גוט און שנעל, אט דערפאר גיב איך איין
 א ספר אין דער בחינה פון רבקה'ס כד. און איהר רעווערענד
 דארפט זיין אין דער בחינה פון דמשק אליעזר, דעם ווארט
 דמשק סטייטשט רש"י „דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים“
 — איז דאָך א קשיה : פארוואס זאָגט עס די תורה אין
 איין (1) ווארט ? דער ענטפער איז : די תורה וויל אונז
 לערנען, ווי אזוי א רב קען זיך מאכען באליעבט ביי דעם
 עולם דערמיט וואס ער זאל זאָגען קורץ און גוט, פשוט !
 אלעס אין איין ווארט.

איהר, רעווערענדס! זייט דאך די נייסטיגע דאָקטוירים

(מנהיגים) פון פאלק. איהר דארפט סובל זיין כאו"א. (רש"י אחרי) משל לחולה שנכנס אצלו רופא, אמר לו: אל תאכל צונן ואל תשכב במחב, שלא תמות כדרך שמת פלוני. דער-פון לערנען מיר אז א דאקטאר מעג אנשרעקען א חולה, אז ער וועט ניט אויספאלגען פונקמליך זיינע אינסטראקשאנען וועט ער חו"ש שטארבען. ד"ה דער דאקטאר קען זאגען צום קראנקען : מיסטער ! איהר ווילט וואוינען אין די בראנקס, וו. הייטס? אדער אויף מ.מ. חברון ? געוועהנליך זאגט דער חולה, חו"ש! איך וויל ניט וואוינען אויף דעם מאנט חברון! — נו, טא אויב אזוי, פאלגט אויס מיינע אינסטרוקציעס. „זה זרזו“, ער מעג איהם זאגען „זאראז“, (בלע"ז) זאראז קענסטו זיין חו"ש אויף מאנט חברון.

א דאקטאר טאר אבער אויף קיין פאל ניט, ענטמוטי-גען דעם חולה, מען טאר ניט זאגען דעם חולה אז ער איז אונגעהיילבאר, — מיר געפינען אז ישעיה הנביא איז בא-שטראפט געווארען דערפאר וואס ער האט געזאגט „בתוך עם טמא שפתים אנכי ישב“ (ישעי' ו). א ברענענדיגער מלאך איז כאלד געקומען צופליהען, און א פייערדיגע קויל וועלכע האט אין זיך געהאט אזוי פיעל פייער, וואס ער האט געמוזט האלמען מיט א צוואנג, און ער האט מיט דעם פייער אנגעריהרט ישעיה'ס ליפען.

איז דאך אין פלוג א קשיה : סמימש ! עם זיינען דאך געווען נאך נביאים וואס האבען געשטראפט דעם פאלק, און פיעל מאהל אנגעריהרט דעם כבוד פון פאלק! טא פארוואס זיינען יענע נביאים ניט באשטראפט גע-ווארען ?

דער עטנפער איז : ווייל אט מיט די ווערטער האט ישעיה הנביא געוואלט אויסדריקען דעם געדאנק אז דער פאלק איז חו"ש אונגעהיילבאר, ווייל פונקט ווי ווען מען

כשר'ט חמץ'דיגע כלים לעגט מען דאך אריין פון פייער אָנגעגליהטע שטיינער אין א ריינער כלי צוזאמען מיט אַט די כלים, אזוי איז אויך דער יצר הרע, וועלכער ווערט אָנגערופען בדרך רמו „חמץ“ (שאור שבעיסה) — קען מען איהם אויסרייניגען אַט דעם חמץ, דורך די פייערדיגע ווערטער פון דער תורה „כה דברי כאש“, און די ליפען דארפען דיגען אלס א כלי טהור. (ברכות ה') „נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה“. אבער אויב די ליפען זיינען שוין חו"ש טמא, הייסט דאָך עס חו"ש אז ער איז שוין אונהייל-באר, ווייל די כלי דורך וועלכע מען וואַלט געקענט כשר'ן דעם חמץ איז טמא.

דערפאר האָט דער פייערדיגער מלאך גענומען א שטארק-פייערדיגע קויל פון מזבח, וואָס אפילו ער אליין האָט עס געמוזט אָננעמען מיט א צוואנג, און ער האָט מיט אַט דעם פייער אָנגעריהרט ישעיה'ס ליפען און גע-זאָגט : ישעיה ! די תורה איז פייער, זי כשר'ט דעם גרעם-טען חמץ ! „משכחו לביהמ"ד אם אבן הוא נמוח" — ענטמוטהיג ניט דעם פאלק, טרייסט איהם און הייל איהם ! זאג איהם אז די תורה איז א מרפא לכל בשרו, און ישעיה הנביא האָט דערפאר אין יעדער שטיקעל מוסר, אריינגע-מישט א טרייסט ווארט.

חזון ר"ת חציו זעם וחציו לחומים — לערענט זשע, אידען, ברידער, די תורה ! און אויב איהר קענט אליין ניט לערנען, שטיצט די בני-תורה, ווייל די תורה איז דער בעסטער מעדיצין.

איך מיש אריין זעהר אסאך וויצען אין אַט די שטיק-לאך תורה, און א פאַר משלים.

איין אַרימער פּאָעט פּלעגט זעהר אסאך טרינקען

בראנפען ביי א קרעטשמאר, אהן געלד. דער קרעטשמאר
 פלעגט ווי געוועהנליך אריינגיסען א היבש ביסעל וואסער
 אין דעם בראנפען, פלעגט דער פאָעט אויסזינגען מיט א
 טרויעריגען נגון : „סבאך מהול במים“ ! דער קרעטשמאר,
 אויך ניט קיין נאָר, פלעגט איהם ענטפערען מיט דעם
 זעלבען נגון : „כספך היה לסיגים“ — עס איז ניטא דער
 אגרא לפום צערא. איך טרייסט זיך נאר דערמיט וואס נאָך
 אסאך טאלאנטפאלע מענשען ווערען ניט אנערקענט, און
 עס איז א צרות רבים.

דער גרויסער פיאניסט פאָדערעווסקי האָט אמאָהל
 געגעבען א קאָנצערט אין קארנעגו האָל. זיינען געזעסען
 צוויי מיליאָנערען, וואָס זיינען געוועזען אין זייערע זינגע
 יאָהרען קעשענע גנבים. זאָגט איינער צום צווייטען : דו
 זעהסט ! א מענש האָט אזוינע גאָלדענע פינגער, און ער
 באַגראַכט זיי פאר גאָרניט.

אָדער, איך האָב אמאָהל באַגעגענט א גרויסען אַקטיאָר
 אויף סעקאָנד עוועניו, מיט א שטיוועל אין האַנד. פרעג
 איך איהם, צו וואָס טראַגט איהר עס ארום ? זאָגט ער,
 ביי מיין נעכטיגער פאַרשמעלונג האָט מען דאָס מיר גע-
 וואַרפען, און היינט ערוואַרטע איך דעם צווייטען. איך
 בעט אייך דערפאַר טייערע פריינד ! באַגרייפט אַביסעל
 מעהר אונזער טרויעריגע לאַגע, און העלפט די טאלאנט-
 פאלע שרייבער און רעדנער.

אַבער, ביטע, טהומ עס מיט מומה, מיט אימפעט און
 קוראזש! אקוראט ווי איך אלס רב, שרעק זיך ניט צו דער-
 צעהלען א ווייץ, וואָס עס פאָסט זיך אפשר ניט פאר א רב,
 אַבער איך טהו עס צוליעב דער תורה !

יעקב אבינו האָט געזאָגט : „עם לכן הרשע גרתי,

ותר"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים, (רש"י וישלח). איז דאך אין פלוג די ווערטער „ולא למדתי ממעשיו הרעים“ איבעריג. אז ער זאגט „ותר"ג מצות שמרתי“, איז דאך שוין ממילא „ולא למדתי ממעשיו הרעים“, נאר דער פשט איז אזוי : גאט האט גורם געוועזען, אז יעקב זאל זיין ביי לבן'ען נישט אומזיסט; נאר כדי יעקב זאל זיך אפאלערנען צו טהאן מצות, מיט אזא אימפעט, אקוראט ווי לבן טהוט זיינע עכרות מיט אזא זריזות.

דארום האט יעקב באדויערט, וואס האטש ער האט אפגעהיט די תרי"ג מצות, אבער ער האט זיך נישט אויסגעלערענט פון לבן'ען צו טהאן דאס מיט אזא זריזות, ווי ער טהוט זיינע מעשים רעים.

למשל, מיר קענען זיך לערנען פון גנבים צו זיין גומע מענשען. אט אקוראט ווי א גנב, גנב'עט ביינאכט ווייל ער וויל נישט אז מען זאל וויסען אז ער גנב'עט, אזוי דארפען מיר טהאן צדקה אהן אדווערטייזמענט, נאר שמילערהייד, מען זאל אפילו נישט וויסען ווער עס גיט די צדקה, ובזכות הצדקה וועט זיין „ושביה בצדקה“.

נמדבר

אינסטאליישאָן פֿון בעאַמטע

רבותי ! די תורה הייסט אונז מאַכען בעאַמטע.
„הפקד את הלויים“, מייטשט רש"י : לשון שררה. —
אַבער אין תהלים ק"ט, זאָגען מיר דאָך „הפקד עליו רשע“,
מא ווי פאסט עס צו נוצען דעם זעלבען ווארט וואס מען
נוצט ביי דעם רשע, ביי די הייליגע לויים ?

דער ענטפער איז פשוט : מיר וועלען מייטשען דעם
פסוק אין תהלים אזוי : הפקד ! איז עליו רשע. ד"ה, עס
טרעפט זעהר אַפט, אין אונזער יעצטיגער וועלט אַרדנונג,
אז די בעאַמטע זיינען נאר בעאַמטע אין נאָמען, אַבער אין
דער אמת'ן איז דאָ א געוויסע גרופע, וואס רעגירט און
באלעבאטעוועט אויף דער וועלט, מיט דעם כח פון שרעק,
פּחד ! דאָס מיינט מען געלד. „פחד“ איז גימט' „געלט“.
אַט די געלד מאַנגאַטען, זיי קאָנטראָלירען די וועלט, זיי
יאַגן ארויף דעם „פחד“ דעם שרעק, אויף דער אַרימער,
פארשקלאפטער מענשהייט, און אפילו די העכסטע בע-
אַמטע, זיינען ביי זיי ניט מעהר ווי פשוט'ע משרתים,
אַדער ניט מעהר ווי א כלי-אומן, ד"ה א ווערקצייג אין
זייערע הענט.

אפילו די זאָגענאנטע מאָראַל פרעדיגער, אַט אַ די
צדיקים, זיינען אויך פארשקלאפט צו אַט דעם „פחד“,
(צו די געלט). ווייל נאָך דעם „ובכן תן פחד“ זאָגען מיר
„ובכן צדיקים יראו וישמחו“ ! ד"ה, אז די צדיקים דער-
זעהן די גימט' פון פחד, ווערען זיי פרעהליך.

ניט אומזיסט וויינען מיר, אַרטאָדאָקסישע אידען, ר"ה ויו"כ, ביי די תפלות פון „תן פחדך“. די ערשטע זאך וויינען מיר אויף דער קאַרופּציאָן וואס עקזיסטירט אויף דער וועלט, צוליב די געלד מאַגנאַטען.

און צווייטענס, בעמען מיר פשוט מיט טרעהרען אין די אויגען : רבש"ע ! תן פחדך ! גיב א פאַר טאלער ! מען דארף דאָך לעבען — חיונה, טאטעלע ! ווען מען האָט אַט דעם פחדך, דארף מען דאָך ניט אַנקומען צו קיין מתנת בשר ודם, און אפילו ניט צו קיין הלואה, איבערהויפט דער אַרימאן, וואָס האט נאָך קליינע קינדערלאך, מא ווער וועט איהם דען לייהען ?

(איין אַרימאן איז אמאָהל געקומען צו א גביר, ער זאָל איהם לייהען א פאַר דאָלאַר אויף מאַכען שבת. צייגט איהם דער גביר א סיין, אז ער נעמט אויף אַרימע בלוז מאַנטאנ פון 1 ביז 3. זאָגט דער אַרימאן, יעצט פארשטעה איך פארוואָס מיר זאָגען אין בענשען „ומפרנס אותנו תמיד בכל יום בכל עת ובכל שעה. מאָ זאל מיר שוין בעסער גאָט העלפען).

ניט אומזיסט רעכענט אױס די מגילה די נעמען פון המן'ס קינדער, ווייל המן האָט געזאָגט צו אחשוּרש'ן ער וועט אומקעהרען דעם היזק וואס די לאנד וועט פארלירען אין טעקסעס פון די אומגעקומענע אידען. — רופט זיך אַן אחשוּרש : וואו וועסטו נעמען ? זאָגט המן, אז די קינדער וועלען איהם געבען. — סטייטש ! האָט אויסגעשריגען אחשוּרש, דו האָסט א זוהן א דלפון, מא וואו וועט ער נעמען ? רופט זיך אַפּ המן, אז דלפון וועט געבען א שטר חוב, (א וועקסעל). זאָגט אחשוּרש : — נו, און ווער וועט דאָס אינדאָרסען ? רופט זיך אַפּ המן : — דו ווייסט דאָך א כלל, אז דלפון גיט א וועקסעל גיט ויזתא אן אינדאָרס-

מענט. אבער ווער עס האט ניט קיין קינדער ויזתא'ס, מוז אויסבעטען ביי גאט אליין דעם „פחדך“.

דערפאר וויל איך צו איך זאגען, איהר אונזערע בעאמטע, זאלט זיך ניט פארקויפען פאר דעם „פחדך“ ! איך וועל איך דערצעהלען איין אמת'ע מעשה :

א רייכער ניו יארקער ביזנעסמאן, א פאריער איז גע-
פאהרען אין לייפסיג אויפ'ן יריד. האט ער מיטגענומען
מיט זיך זיינעם א יונגען באי. ווען זיי זיינען אריין אין
איינעם פון די גרעסטע לייפסיגער רעסטאראנען און דער
אמעריקאנער באי האט דערזעהן דארטען זעהר פיעל
מענשען מיט אויסטערלישע, קאמישע מלבושים. האט ער
זיך זעהר צולאכט. האט דער פאטער אנגעשריען אויף
איהם, און געזאגט — לאך ניט פון די מענשען, זיי קומען
פון זעהר ווייטע לענדער ; אין יענע לענדער געהט מען
אזוי אנגעטהאן. רופט זיך אן דער באיטשיק : דעדי !
פון אזוי ווייט האבען זיי דאס געמוזט גראדע אהער קומען
עסען ?

רבנותי ! איהר ווייסט ווער דער נארישער באיטשיק
איז ? דאס זיינען די נארישע מענשען וואס דענקען אז זיי
זיינען באשאפען געווארען אויף דער וועלט צוליעב דעם
עסען און טרינקען.

אט דערפאר באנוצט זיך די תנ"ך שפראך מיט דעם
נאמען כסיל אויף א שלעכטען מענשען, אויף א רשע. ווייל
דער רשע באגרייפט ניט, ער איז נאריש, ער מיינט אז דער
גאנצער צוועק פון דער וועלט, איז נאר עסען, טרינקען,
און תאות הבהמיות. דערפאר מארדען זיי, שענדען, רא-
בעווען, כדי צו דערגרייכען דעם מאמענט, וועלכער גע-
ווערט בלויז אזוי ווי דער שאטען פון א פויגעל, וואס

פליהט פארביי, די סעקונדען פון דער תאות הכהמיות.

איהר, בעצמטע אונזערע, זאלט וויסען, אז די תורה (אין במדבר ט"ו) רופט אייך אן, „די אויגען פון דער גע- מינדע“ ! „והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה“ ; ווייל אזוי ווי די ליכטיגע אויגען, צייגען דעם מענשען וואו צו געהן, און וואס צו טהאן ? אזוי זייט איהר, בעצמטע, די ליכטיגע אויגען פון אונזער מאַראלישער עקספעדיציע.

צום באדויערען זיינען ביי אונז דאָ אזוינע גבירים, וואָס גיבען גאלד, ווען מען מאַכט איין עגל. ד"ה ווען זיי שטארבען און מאַכען צו די אויגען. דאן ווערט גענומען פון זייער גאָלד, אויף געוויסע צוועקען, אָבער ביים לעבען גיבען זיי ניט.

רבותי ! מיר אידען זיינען א פאָלק וואס עס וואלט אונז אלעמען געפאָסט צו זיין בעצמטע, און אזוי אויך אלע דעמאָקראטישע מענשען, ווייל דעמאָקראטיע איז די אידעע פון תנ"ך. „אתם נציבים כולכם“ ! — טייטשט מען : אתם נציבים ! איהר זייט אלע ראוי צו זיין נציבים !— „ישראל“ איז די אותיות „ליראש“.

נאר אזוי ווי מיר האָבען עלעקטע מיט אלעמענס איינשטימונג אָט די בעצמטע, דארפען מיר זיי העלפען אין זייערע פלענער פאר'ן וואָהל און בעסטען פון אונזערע דעמאָקראטישע און מאַראלישע אונטערנעמונגען.

צו אייך בעצמטע, וויל איך אָבער זאגען בלויז דריי אותיות : א. ב. ג. דאָס מיינט, אידען ברענגען געלד. אָבער עס זאל ניט זיין און בעצמטע גנב'ענען.

מיר לערנען אין דער תורה אז אין גלות איז „וימרו את חיהם“ ד"ה, עס זיינען דא אזוינע רשעים וועלכע דער

„וימררו“ די בימערע לאגע פון אידען, איז „הייהם“ . מאַכען זיי א לעבען דערפון, ר"ל. אָבער איהר זאָלט זיין אַרענטליך, און מיט איין אמת'ער איבערגעבענהייט, אר-בייטען פאר דער מענשהייט. איהר זאָלט ניט זיין די בא-דינער פון די רשעים, נאר איהר זאָלט זיין די שמשים ביים פאָלק. אָבער מען זאָל אייך ניט דארפען צייגען די אותיות פון דער חנוכה דרעידעל **נ ג ה ש ד"ה**, ניט גנב'ע היינט **שמש** ! מען זאָל אויף אייך קענען זאָגען לא כהל לא **שרק** ולא **פירכום** (כתובות) ר"ת אותיות **כסף** (זמשרץ מתחלפות).

עס זאָל ביי אייך ניט פאסירען דאָס וואס האָט פא-סירט אין א בערלינער טעאטער אין 1942. — הימלער האָט זיך פארשמעלט אין אנדערע קליידער און איז אריין אין א טעאטער, מיט'ן צוועק צו אונטערזוכען, ווי ווייט דער פאָלק גלייכט איהם ?

דער פאָרהאנג האָט זיך אויפגעהויבען און די מיוזיק האָט געשפיעלט מיט גרויס אימפעט, דעם „העיל הימלער“. אלע אַנוועזענדע האָבען זיך אויפגעהויבען מיט אמאָהל אזוי ווי איין (1) מענש. הימלער איז געזעסען זעהר א צר-פרידענער... איז צוגעגאנגען צו דעם אונבאוואוסטען גאסט דער אויפזעהער פון טעאטער און געזאָגט : „אום גאָטעס ווילען ! מיין הערר ! עס איז וואָהר אז מיר האָבען דעם נידערטרעכטיגען הונט הימלער אין דער ערד, אָבער מיר מוזען דאָך האַנדלען לויט'ן געזעץ, פילייכט זיינען דאָ די הינטישע אנגענטען פון זיין געסטאָפּאָ.

זעהט זשע, איהר ווירדיגע בעאַמטע ! פרעזידענט, ווייס-פרעזידענט און אלע אנדערע בעאַמטע ! אז מיט אייך זאָל אזעלכעס ניט פאסירען. זעהט אז דער פאָלק זאָל אייך מיט איין אמת ליעב האָבען.

דרשה ב'

לצדקה ואמונה (מהפטרת במדבר)

„וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים, וארשתיך לי באמונה„.

רבותי ! א איד האָט מיך געפרעגט פארוואס די שוהלען רופען זיך מיט אזוינע נעמען, ווי „אוהב צדק“, „שומרי אמונה“, „אנשי חסד“, „רודף שלום“, און נאך אזוינע נעמען ? ס'מיינט ! ווי וואָלט מען דען געדענקט אז די שוהל-געהערס זיינען חו"ש ניט קיין מאַמינים אין גאָט ? אָדער זיי זיינען חו"ש ניט איינפאַרשטאנען מיט די מצוות פון צדקה, חסד, און שלום ? מקמ"ל ? וואָס פאַר א נייעס לאָזען אונז די נעמען הערען ?

האָב איך דעם אידען געענטפערט, אז אין א געוויסער שטאַרט, וועלכע האָט געהאַט א נאָמען אלס שלעכטע מענשען, איז דאָרטען געווען א רב, א גרויסער צדיק. איז דאָך א קשיה : מה לכהן בבית הקברות ? איז דער תירוץ, אז אזוינע מענשען דארפן א רב מיט גרויסע פלייצעס, אָט דערפאַר דארף מען יעצט אזוינע שוהלען מיט אזוינע נעמען. . .

דער עיקר איז אז אָט די נעמען זאָלען ניט זיין אין דער בחינה פון יענער כלה וואָס האָט געמיינטשט, „שמחתי באמרים ^ל בית ד' נלך. ד"ה, איך בין פרעהליך צו געהן אין שהול ווייל דאָרטען וועט מיר דער חתן זאָגען מקודשת ^ל. דאָס איז איין „אהבה התלויה בדבר“, אזוי טרעפט אין דער וועלט, אז פיעלע זאכען, וואָס דער תוך פון זיי איז ניט קיין אמת'ער, למשל אייניגע שוהל-געהערס, מיינטשען „וארשתיך לי בצדק“ עפ"י ר"ת : ביו צו דער קעשענע.

אַט טאקע דערפאר דארף מען שוהלען **אוהב צדק**, עפ"י ר"ת, **אידען ווארימע הייסע ברידער**, **צוברעכט דעם קארג** (ניט דעם קארק, נאר די קארגשאפט) — דער ווארט **שבר** האט צוויי מייטשען: „שבר“ מיינט שפייז; און שבר מיינט א בראך. ד. ה., אז דער ווארט שבר שמעלט מיט זיך פאר דעם געדאנק, „ברעכט דעם קארג און שמיצט די אַרימעלייט“.

די גמרא (ברכות ו) זאגט: אנרא דתעניתא צדקתא. ווייל אין דעם ווארט **תענית** ווערען אויסגעדרוקט צוויי ווערטער: **תת עני**.

זייט ניט ווי יענער קמצן וואס רופט זיך „נתן“. אָדער ווי יענער קברן וואָס רופט זיך „חיים“, אָדער ווי א איד א הוסטער, וואָס רופט זיך „לייב“; אָדער ווי דער קבצן וואָס רופט זיך „רייכמאן“. אַט די לייטע זיינען דאָך ניט שולדיג — מען האָט זיי אזוי א נאָמען געגעבען! אָבער איהר האָט דאָך אליין זיך אזוי א נאָמען געגעבען, דארפט איהר פראקטיצירען דאָס וואס אייער נאָמען שמעלט מיט מיט זיך פאַר, איהר דארפט ברעכען אַט די תאוה וואס איז אפילו ביי עלטערע מענשען אויך ניט בטול.

דאָס מיינ איך די תאות הכסף, ווייל דאָס איז דאָך א דבר שבמנין, און א דבר שבמנין איז דאָך אפילו באלף לא בטיל. זייט ניט ווי יענער איד וואָס קלאַפט מיט דער פושקע ביי לוויות, — איינמאָהל ווען ער האָט געקלאַפט מיט דער פושקע „צדקה תציל ממות“, אויף קאַנאַל סטריט, פרעג איך איהם: וואו איז דער מת? זאָגט ער: אין ברוקלין. פרעג איך איהם: טאָ פארוואָס זשע שרייט איהר „צדקה תציל ממות“ אויף קאַנאַל סטריט? זאָגט ער — צוליב אייערע פאַר סענט זאל איך אייך ברענגען דעם מת פון ברוקלין אהער?

איהר רבותי ! האָט דאָך די געלד געקריגען, מאָ
וואָס דארפט איהר מאַכען איין אונטערשיעד, אויב דער
עני כמת איז פון ברוקלין, אָדער ער איז פון איין אנדער
אָרט ?

א חזן האָט מיר אמאָהל געזאָגט : ווייסט איהר
פארוואס א חזן איז א נאָר ? ווייל ער בעט פאר יענעם,
— דערמיט האָט ער מיר געגעבען אַנצוהערעניש אז מען
דארף בעטען פאר יענעם, אָבער מען דארף זיך אויך
געמען, אָט דאָס איז די כונה פון דעם מאָמר (ר"ה יז) :
נתעמף הקב"ה כשליח צבור. דער רב"שע וויל אז מען זאָל
טהאָן ווי א חזן, בעטען פאר יענעם, מען זאָל ניט זיין קיין
עגאָאיסט, אָדער א מתעמף אין שעהנע רעקלאַמעס, און
מאַכען איין אַנשמעל פון א צדיק, אָדער פון איין בעל-
המעלות, „ולא תעלה במעלת על מזבחי, אשר לא תגלה
ערוותך.“ ד"ה אויב דו וועסט זיך מאַכען פאר א בעל -
המעלות, וועט דיין שאַנדע (ערוה) נתגלה ווערען.

אין דער מחלקת פון ב"ש וב"ת, וואס ב"ש ווילען אז
מען זאָל צום ערשטען אַנצינדען ח' נרות, און נאָכדעם
אלע נעכט ווייניגער, געפין איך דעם געדאנק :

ב"ש האַבען געהאלטען אז מען דארף אויסראַמען די
פינסטערניש מיט איינמאָהל, וועלען די פינסטערע עלע-
מענטען ווערען אלע טאָג ווייניגער. אָבער ב"ה האַלטען אז
מען קען צוביסלעכווייז אפילו די פינסטערע עלעמענטען
אויך ליכטיגער מאַכען.

מען דארף ניט טהאָן ווי יענער ישובניק וואָס האָט
פארקאָמשעט די סליווס און זיך געקלאַפט מיט ביידע
הענט אין האַרצען „על חטא“. אז מען האָט איהם געפרעגט
פארוואס ער טהוט אזוי ? האָט ער געענטפערט : אזוי

זוי ער איז געקומען שפעט, וויל ער אַניאַגען דעם עולם.
מיר האָבען אסאך אזוינע מענשען וואָס ווילען אַניאַגען
יענעם. . .

עס האָט אַמאַהל געטראָפּען אז א רבאי האָט מסדר
קדוּשין געווען, און אזוי ווי דער חתן האָט ניט געקענט
זאַגען דעם „הרי את“, האָט דער רבאי אָפּגעזאָגט אליין
דעם גאַנצען „הרי את מקודשת לי“; דערנאָך האָט דער
רבאי געמוזט אָפּגאַמען די כלה, און די גרעסטע צרה איז
געווען, וואָס דער ריכטיגער חתן איז געווען א כהן. —

פון איילעניש קומט ניט ארויס קיין גומעס. אָט דער-
פאַר זאָגט דער נביא „וארשתיך לי בצדק ובמשפט“, מיר
זאָלען ניט זיין אין דער כחינה פון „ומשפטים כל ידעום“.

אַמאַהל קומט גראַדע יא ארויס פון איילעניש א דבר
המתוקן.

עס איז אַמאַהל געווען איין עפידעמיע, וואָס אסאך
פרויען זיינען געשטאַרבען ר"ל. האָט דער רבי געהייסען א
וואסער פיהרער, ער זאָל דאוונגען פאר'ן עמוד. פון דער
נאַטור איז א וואסער פיהרער א געאילמער, און פון איי-
לעניש האָט ער געזאָגט „מכרך הנשים“. דער רבי האָט
געהייסען דעם עולם זיך צואיילען און ענפערען „אַמן“.
און די עפידעמיע האָט אויפגעהערט.

רבּוּתִי ! איילט זיך צו און גיט צדקה. אַכער איילט
זיך ניט צו פאַראַרט־היילען יענעם

חסידים האָבען געהאַט א מענה צו א ליטווישען רב,
פאַרוואָס ער געהט קורץ געקליידעט ? ! האָט דער רב
געענטפערט, אז משיח דאַרף אויך קומען אין קורצען.

די צרה איז אַבער וואָס זיי זיינען מהפך די התנהגות.

ירמיה הנביא קלאַגט אויף דעם (ירמיה ב) : —
האמרים לעץ אבי אתה, ולאבן את ילדתני. ווען דער טאטע
ליגט שוין אין דעם האלצענעם באַקס, דאן ווערען זיי גע-
טרייע קינדער, און שרייען : אבי אתה ! ולאבן ! ווען מען
שמעהט ארום דער מצבה, שרייען זיי דאן : את ילדתני !
ניין רבותי ! ניט אזוי דארף מען זיך פיהרען.

דער **רבש"ע** איז דאָך א כוחן לכבות, און ער ווייסט
דאָך אויב די געטריישאפט איז איין אמת'ע. א גאַלדענעם
גאָט קען מען אַפנארען, — א איד וואָס איז געווען א בעל
יועץ ביים קייסער, פלעגט זיך קיינמאָהל ניט בוקען צום
גאַלדענעם גאָט, וואָס איז געשמאַנען ביים קייסער אין
פאלאץ. האָט עס דעם קייסער פארדראָסען, און ער האָט
געפרעגט דעם אידען פארוואס ער באליידיגט זיין אמונה?
האָט ער געענטפערט : אדוני המלך ! איך האָב כאַמערקט
ווי מענשען בוקען זיך צו אַט דעם גאָט, און ער ענטפערט
ניט צוריק אפילו מיט א שאַקעל פון קאָפּ ...

רבותי ! זייט ניט ווי דער גאַלדענער גאָט. ענטפערט
די אַרימע לייט, מיט דעם „ואהבת לרעך כמוך“. ווען איך
דערמאָן זיך אין דעם וואָרט „כמוך“, געהט דורך איין
עלעקטרישער שטראַם דורך מיין גאנצען קערפער; טראָג-
פענס פון זודיגען שוויים באַדעקען מיין שטערען ! ווייל
איך זעה ווי אויף דעם איינעם ווארט איז דאָ גאנצע בערג
מיט חכמה, און איך זעה ווי די צייט איז קורץ אלעס צו
לערנען.

די **תורה** דריקט אויס מיט דעם וואָרט **כמוך !** אז
אזוי ווי דו מענש ! ביי דיר אליין, האַטש דו האַסט ליעב
דיינע אלע אברים, דאָך ווען איימיצער וויל דיך שלאָגען,

פארשטעלסט דו מיט דיין האנד דיינע אויגען, און ווילסט ראטעווען דיינע אויגען! אזוי זאלסט דו צום אלעם ערשטען פארטיידיגען מיט ליבע דיינע חכמים פון פאלק, וועלכע ווערען אָנגערופען „עיני העדה“.

אַט דערפאר זאָגט די תורה כּי צדקה, „פתוח תפתח את ירך!“ ווייל ווען מ'עפענט אויף די האַנד, זעהט מען אז ניט אלע פינגער זיינען גלייך. ניט אלע מענשען זיינען נויטיג אין די זעלבע הילף. אַט למשל איז א וואסער טרעגער געקומען צו ר' מאיר'לען און געוויינט : רבי ! איך קען ניט פיהרען קיין וואסער, מיין פערד איז געפאלען ! שרייט אויף איהם דער רבי : אז מען קען ניט פיהרען, טראָגט מען ! דו פארשטעהסט ? טראָג ! און ער שרייט : איך קען ניט טראָגען, איך וועל ניט טראָגען! — דערווייל קומט איין עקרה צום רבי'ן און וויינט : רבי ! איך וויל האַכען א קינד ! — שרייט אויס דער רבי : גיב אַט דעם אידען געלט, זאל ער קויפען א פערד; ער וויל ניט טראָגען, טאָ טראָג דו !

דער עיקר אַבער אז איהר זאלט ניט זיין שלעכט און שטיצען אַרימע לייט; איהר זאלט ניט זיין אזוי ווי יענער רשע, וואָס האָט געגעבען דעם שמש א דאָלאר איין מאַהל אין א יאָהר, האָט דער שמש געמאַכט אויף איהם א ברכה: המהוויר נשמות לפגרים מתים.

אום צו האַכען א באגריף וויאזוי אייניגע מענשען פאלען שטאַרק פאר די געלד, וועל איך אייך דערצעהלען פאַלגענדעם :

א פריץ האָט באַגעגענט א אידען אויפ'ן וועג, און אזוי ווי דער איד האָט ניט אראַפגענומען די היטעל פאר איהם, האָט דער פריץ געכאַפט זיין בייטש, און גענומען

שמייסען דעם אידען. ביי דעם צענטען שמיץ האָט דער איד געהלש'ט, און איז ערנסט קראנק געווארען.

מען האָט דעם פריץ ארעסטירט, און איהם שטראַ פירט מיט 100 דאָלאַר פאר יעדען שמיץ, ס"ה 1000 דאָלאַר. דער איד איז געשטאַנען אין געריכט הויז זעהר פארטרוי-ערט. פרעגט מען איהם, פארוואס זענט איהר אַזוי אומע-מיג ? האָט ער געענטפערט : עס טהוט מיר לייד, אָט ווען איך האָפ אריין האַטש נאָך א צעהן שמיץ, וואָלט איך דאָך געהאַט א היבשע פאַר דאָלער.

רבנותי ! ווארט ניט מען זאָל אייך שמייסען, גיט געלד, שטיצט די אַרימע !

צדקה האָט אין זיך אזא כח, אַזוי ווי די גמרא זאָגט (תענית ז) ומתלמידי יותר מכולם. דאַרמען איז דער פשט אַזוי : די תלמידים טהוען דאָך מיט'ן רבי'ן מתן כסתר, ער לערענט פון זיי, האַטש די וועלט דענקט אז זיי לערנען פון איהם נאר, וד"ל.

דרשה ג' — למתן תורה ולאחרות

„וארשתיך לי לעולם, וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד
וברחמים.“ (הפטרת במדבר).

גאט זאגט צו דעם אידישען פאלק : „איך וועל
דיך מקדש זיין צו מיר פאר א פאלק אויף אייביג ! און דאס
זיינען די כלה-מתנות וואס איך וועל דיר געבען : גענאד
און דערבארמקייט, אבער אייער פליכט אלס מיין עם—
איז צו טהאן צדקה און משפט.

רבותי ! פארוואס זאגט דער נביא הושע לעולם ?
עס איז דאך פארשטענדליך אז ווען מען טהוט א שידוך
איז עס דאך אויפ'ן גאנצען לעבען.

נאר דער ענטפער איז פשוט: עס זיינען דא אזעלכע
מדינות וואס די מענער פון דארטען האבען מורא זיך צו
פארבינדען מיט די פרויען פאר זייער גאנץ לעבען, ווייל די
פרויען דארטען זיינען נישט קיין געטרייע.

אט למשל, איז געקומען א מאן צום דאקטאר און
באקלאגט זיך אז ער האט א געשוויר. זאגט דער דאקטאר:
לאמיר א קוק טהון אויף דער מכה. זאגט דער מאן, איך וועל
זי שוין ברענגען ! — סמיטש ? ! וואונדערט זיך דער
דאקטאר, וואס איז דאס פאר אזא מכה ? — זאגט דער
קראנקער: — איהר פארשטעהט, אונטער'ן פאכווע האב
איך א קליינעם געשוויר ל"ע. אבער מיין אמת'ע מכה
זיצט אין הויז . . . !

איין אלמנה איז אמאָהל געקומען צו א רב,
און זיך באקלאגט אז דער מאן האט איהר גארניט איבער-
געלאזט אין זיין צוואַה. — זאגט דער רב צו איהר : און

ווי איז אייער מאן געווען צו אייך ביים לעבען? — זאגט די אלמנה: ביים לעבען האט ער מיר א סאך מאהל איבער-געלאזט!

אדער עס האט אמאהל פאסירט אז ביי א מאן איז געשטארבען זיין פרוי. די גאנצע שמעדמעל איז געגאנגען צו דער לויה. אויפ'ן וועג האט זיך דער וואגען איבערגע-קעהרט, די שוימע איז ארויסגעפאלען, פון קלאפ האט זי זיך אויפגעכאפט פון איהר הינערפלעט, און איז לעבעדיג געווארען. דער מאן האט זי געבראכט אהיים און זי האט געלעבט נאך צעהן יאהר, און איז געשטארבען. ווען מען האט ארויף געלעגט די שוימע אויפ'ן וואגען, איז דער מאן צוגעגאנגען צום אנטרייבער און איהם שטילערהייט געזאגט: פליען, גוטער ברודער, קער ניט איבער דעם וואגען.

יעצט, מיינע פריינדע! פארשטעהט איהר שוין פאר-וואס אין אמעריקא איז דא א שטאדט מיט'ן נאמען „רינא“, ווייל אין יענער שטאדט זינגען די מענער וואס ווערען פריי פון זייערע מכות. — אדער ווי א ישובניק האט אמאהל געזאגט: ס'איז גוט א חיה רעה (ער האט געוואלט זאגען: א חיי שעה).

אט דערפאר זאגט דער נביא: **לעולם!** איך וועל מיט דיר זיך ניט פארבינדען אט אזוי ווי מען האט חתונה אין יענע מדינות, אויף א קאנטראקט. און אז דער קאנ-טראקט ענדיגט זיך, שיקט מען אוועק אט די חיה רעה מיט לעדיגען. ניין! איך וועל זיך מיט דיר פארבינדען אויף אייביג! **לעולם!**

אט דאס איז דער פשט פון די ווערטער: והיה מספר בני ישראל כחול הים, אויב חו"ש איהר אידען וועט ניט

לעבען אין אחדות, איהר וועט זיין אזוי ווי די זאמד, וואָס באַהעפטען זיך ניט צווישען זיך, דאָן וועלען אייך די אנטי-סעמיטען צעהלען און שלאָגען אייך, חו"ש. „והיה מספר!“

עס דארף אָבער זיין : ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד, ועלו מן הארץ ! זייט, אידען, אחדות וועט איהר ארויס פון גלות !

זייט ניט אזוי ווי יענער עם הארץ, אז איך האָב איהם געפרעגט פארוואָס ער געהט ניט הערען די מגילה ? האָט ער געענטפערט אז ווען פרענק סינאטרא וואָלט געלייענט די מגילה וואָלט ער געגאנגען הערען. ניין, רבותי ! קומט אין שוהל הערען אונזערע רבנים זאָגען תורה ! זייט ניט פון יענע אידען וואָס ווייסען ניט „מאי דקאמרה רביצין.“ דאָס וואָס די רביצין זאָגט ווייסט קיינער ניט, ווייל זי שילט דעם רב און דער רב שעמט זיך אויסצוזאָגען . . .

רב ר"ת רחמנים בישנין, אָבער לפי הגמ' יבמות ע"ט דארף מען זיין גב"ר ר"ת געבער, רחמן, בישן.

עס זיינען דאָ מענשען וואָס האָבען ליעב צו רעדען להר"ע אויף רבנים.

איך הער אמאָה איין איד פרעגט דעם אנדערען : נו?! דער רב האָט עפּיס געזאָגט היינט א גוטע דרשה ? גיט יענער א קנייטש מיט די פלייצעס און זאָגט : ער האָט געזאָגט אַט אזויפיעל וויפיעל יעקב האָט געזאָגט צו דעם מלאך, ווען ער האָט איהם געפרעגט „מה שמך?“

האָטש די תורה זאָגט דאָך, „ויאמר יעקב!“ אָבער יעקב האָט דאָך דאָרטען גאָרניט געזאָגט. וד"ל . . .

איך הער ווי א איד שטעהט אין פארק און שווערט זיך אז ער האָט אליין געזעהן ווי דער רב האָט געגעסען אַהן א הימעל. אָבער ווען איינער האָט איהם געזאָגט, אז מען קען איהם פאר אזא בלכול קלאָגען אין געריכט, האָט

דער איד א זאג געמאָהן: איך שרעק זיך ניט! ווייל דער רב אליין וועט מודה זיין אז ער האָט געגעסען אַהן א הימעל, נאָר א יארמולקע . . .

רבותי ! שמיצט די רבנים !

מיט א הימעל, אָדער מיט א יארמולקע, אַבער עסען דארף דאָך א רב אויך (פ"ק ג') "אם אין קמח אין תורה", איז דער פשט אזוי : ווען ניט דער קמח וואָס אברהם האָט געזאָגט, "מהרי שלש מאים קמח" . . . וואָלטען דאָך די מלאכים ניט געגעסען דאן קיין מילכיגס מיט פליישיגס, און זיי וואָלטען אין יאהרען שפעטער געהאַט מעהר מענות אז די תורה באלאנגט צו זיי.

אַט טאַקע דערפאר זאָגט די תורה (תשא) גלייך נאָך דעם פסוק: לא תבשל גדי בחלב אמו", תומ"י, "כי עפ"י הדברים האלה כרתתי אתך ברית". — אַט דאָס איז אויך דער פשט פון דעם מאַמר (פס' ס"ח), "מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא". דאָס מיינט, אז שבועות איז א מצוה צו עסען. ווייל דורך דעם עסען האָבען מיר דאָך מקבל געווען די תורה, און די מלאכים ניט !

אַט דאָס איז געווען דער סוד פון „ומעדו לכם אחר תעברו“, און דערפאר זאָגען מיר אויך פריימאג צו נאכט : „צאתכם לשלום“ — א"א האָט ניט געוואָלט הייסען חו"ש די מלאכים אז נאָך'ן עסען זאלען זיי אוועקגעהן. אברהם האָט קיינעם ניט געמריבען חו"ש. נאר די מלאכים ווילען שוין מעהר קיינמאָהל ניט עסען ווייל זיי האָבען זיך שוין שטאַרק אַבגעבריהט . . . אזוי שנעל ווי מיר דארפען זיך זעצען עסען ווילען זיי אליין אוועק געהן, זאָגען מיר צו זיי: „צאתכם לשלום!“ אחר תעברו—מיינט איהר קענט מעכיר קול זיין אז אברהם ניט עסען ! און איך האָב ניט קיין מורא פאר „מברך רעהו בקול גדול“ . . .

נשא

דרשה לבר מצוה

רבותי ! מיר לייענען היינט אין שופטים י"ג :
דער מלאך זאגט צו מנוח'ס פרוי „כי נזיר אל-קים יהיה
הנער מן הבטן“, דער אינגעל זאל זיין א געמליכער נזיר
פון בויד. איז דאך א קשיה: סמייטש ! וואס איז דאס
פאר איין אויסשפראכע ? א געמליכער נזיר פון בויד !
האט ער דאך געקענט באנוצען א שעהנערע שפראך, „מיום
הולדו“, פון דעם טאג וואס ער איז געבאָרען. — אָבער מיר
געפינען נאָך אזא אויסשפראכע אין תהלים כ"ז : „נחלת
ד' בנים שכר פרי הבטן“, דער פשט איז אזוי : קינדער
ערציהונג ווענדט זיך זעהר פיעל אין דער מוטער, בנים,
זיינען די פרוכט פון דער מוטער, פרי הבטן ! איבער-
הויפט דארטען וואו דער פאטער איז אלעמאל א פארנומען
נער מענש. אָדער ער איז אזא מענש ווי מנוח, וואס די
גמרא זאגט אויף איהם (אין ברכות ס"א) מנוח ע"ה היה,
און אין ברכות מ"ז : איזהו ע"ה כל שאינו מניח תפילין.

דער מלאך האט דאריבער געזאגט : מן הבטן ! דו,
די מאמע פון קינד ! זאלסטו זיין די ערציהעריין. דו זאלסט
זיך אויף קיין אנדערען ניט פארלאָזען.

די תורה דערצעהלט אונז מרע"ה האט געזאגט צו
גאט : הראני נא את כבודך. איז דאך א קשיה, סמייטש !
האט דען משה ניט געוואוסט אז מען קען ניט זעהן גאט ?

גאָט איז דאָך „אין לו דמיון כלל“. עם איז אָבער נאָך מעהר קשית, וואָס גאָט האָט איהם באוויזען דעם הינמערגרונד פון זיך. רש"י זאָגט : „הראהו קשר של תפלין“. ווארום האָט גאט באוויזען משה'ן, דעם בונד פון די תפילין ? דער ענטפער איז פשוט :

די גמרא זאָגט אז אין גאָט'ס תפילין וואס ער טראָגט איז דא א פרשה : „ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ“. (ברכות) — ווען מיר האָבען געזינדיגט מיט'ן עגל, מיר האָבען פארביטען די אמונה פון דעם ד' אחד, האָבען מיר דאך געפסל'ט די פרשה פון אונזערע תפילין. האָט משה זיך דערשראָקען, טאָמער האָט דערפאר גאָט געפסל'ט און וויל מעהר ניט טראָגען זיינע תפילין אויך. האָט ער געבעטען: רבש"ע ! צייג מיר דייןע תפילין ! „הראני נא את כבדך“. תפילין איז א האַנאָראַבל בעדוש, ד. ה. „כבדך“. האָט איהם דער רבש"ע געצייגט בלויז דעם אונטערשטען בונד. דאס מיינט, אז צוליעב די אַבות, מיט וועלכע ער האָט גע- מאַכט א בונד, שענקט ער אונז אויף אלעס, אַט דאָס האָט אפילו דער גרעסטער אנטיסעמיט בלעס געמוזט צוגעבען. ער האָט געזאָגט : „מי מנה עפר יעקב" ! דאָס הייסט אז ווען אפילו אידען זינדיגען ר"ל, שענקט אונז גאָט צוליעב די אַבות, די שוכני עפר . . . אַט אַ דאָס זאָגט דער מדרש : הקב"ה מדלג ומקפץ מכנסת זו לכנסת זו, לברך את ישראל בזכות של א"א ד"כ כה תברכו, כמה דתימא כה יהיה זרעך.

די מצוה פון תפילין לערענט אונז, ווי נויטיג עס איז צו זיין פאראייניגט, אין דעם קאמפף פאר א בעסערע וועלט. די תפילין של יד זיינען דאך כנגד הלב, די הארץ דיקטירט רחמנות, אָבער דער שכל, דער מח איז אזוי שארף, אזוי ווי א חלף פון א שוחט. ער מאַגט מיט לאַגישע טענות און ארגומענטען אז מען זאָל האַנדלען לויט'ן פארשטאנד, און ניט לויט דעם רחמנות פון הארצען.

איז דאָך אײגענמליך א פראגע : וואו נעמט דער מענש אזוי פיעל קרעפטען צו באשליסען און אָפּטהאַן א זאך ? סײַטש ! וויבאלד אז ער האט אין זיך צוויי כחות וואָס שלעפען אין באזונדערע ריכטונגען, — איז דער ענטפער פשוט : עם איז דאָ אין דעם מענשען א דריטע פונקציע, דער רצון, דער ווילען, וואָס ער שלייפט און הובעלם ארום אָט דעם (דימאָנד) שכל, ער זאָל ניט זיין אזוי שמעכיג, און צו דער זעלבער צייט, צאָמט ער איין די געפיהלען פון האַרץ, אז זיי זאָלען ניט ארויס פון די ברעגען און מאַכען איין איבערפלוס, — אָט דאָס איז דער פּשט פון די ווערטער : „ככל לבבך וככל נפשך וככל מאדך“.

(אין דעם ווארט „מאדך“ הער איך „מאידעכא“ דעם אָפּקלאַנג פון דעם עגלישען ווארט „מאַיט“) — די רצועות פון די תפילין, זיי דארפען פארבינדען דעם מח מיט דער האַרץ אז זיי זאָלען ארבייטען אין האַרמאָניע, אין אחדות. (דער של ראש מיט דעם של יד). אָבער די האַרץ — דאָס קומט פריהער אין דער מצוה פון תפילין. — אָט דערפאר זאָגט די גמרא (אין מנחות לו) „סח בין תפ' לתפ' חוזר מערכי מלחמה. אין עגליש מיינט עס:

UNITY AND MIGHT LEAD TO VICTORY

אָט דערפאר רופען מיר אָט דעם יו"ט פון לעגען תפילין : „בר מצוה“, און ניט „בעל מצוה“, אזוי ווי מיר רופען אָן איינעם וואס טהומט איין עבירה, „בעל עבירה“. ווייל די מצוה פון תפילין לערענט אונז, אז א איד דארף זיך באהעפטען און צובינדען צו די מאַראלישע מעשים, אזוי ווי א זוהן איז באהעפט און צוגעבינדען צו זיינע עלטערען, אָבער „בעל עבירה“ מיינט, אזוי ווי א מאן מיט זיין פרוי, און א מאן קען זיך דאָך שיידען און אָפּגאַטען זיין פרוי, אויב זי איז חו"ש שלעכט. אזוי אויך די עלטערען דארפען זיין צוגעבונדען צו די קינדער און לערנען זיי גוטע מעשים. („בר“ איז דער טייטש : א זוהן).

ניט אזוי ווי יענער ישוב'ניק.

עס איז אמאָהל געקומען א ישוב'ניק צום רב און זאָגט צו איהם : רבי ! ניט מיר עפים א געלערענטען האָן. זאָגט דער רבי צו איהם : וואָס דארפסטו עפים א געלערענטען האָן ? זאָגט דער ישוב'ניק : איך וויל עפים א געלע-רענטען האָן ער זאל אויסלערנען מיינע קינדער דאוונען. סטייטש ! האָט דער רב אויסגערופען, וואו זאל איך דיר נעמען אזא אויסטערלישען האָן ? נעם א מלמד, אָדער א מיטשער פון דער הרצליה, וועט ער לערנען מיט דינע קינדער. — גאָט באהיט ! האָט דער ישוב'ניק אויסגערופען — צו די חברה'לייט דארף מען דאָך האַכען איין אוצר מיט גאָלד, זיי זיינען דאָך יוניאָן-לייטע. איך ווייס אז מייַן טאָטע האָט אויך קיין עברי ניט געקענט; אָבער ווען עס איז געקומען צו כפרות שלאָגען, האָט ער זיך גענומען א שעהנעם, געלערענטען האָן, געעפענט א סדור, און נאָכ-געזאָגט נאָד'ן האָן וואָרט אין וואָרט.

(דער האָן פלעגט קוקען גלייך אין סדור אריין).

איהר, מיינע פריינדע, זאָלט אייערע קינדער לערנען ניט ביי קיין האָן. (פארוואס שלאָגט מען כפרות מיט א האָן? ווייל אז מען שלאָגט אידען קרעהעט אפילו א האָן ניט). — ווייל איך האָב אמאָהל געקענט א בעל עגלה, וואָס האָט געלערענט ביי פערד . . . פלעגט ער רעדען א קאָמישן העברעאיש, צב"ש אז ער פלעגט דארפען נעמען היי פון פעלד, פלעגט ער זאָגען „קדשים, האזינו“, דאָס האָט געמיינט ביי איהם קדשו: היי-ליגט; האזינו: פארנעם.

אָבער אז איהר וועט זיין געלערענטע גוטע מענטשען, וועט איהר פארשטעהן וואָס תפילין מיינט. עס וועט אויף אייך מקוים ווערען „פארו עלי ופארי עליו, וקרוב אלי בקראי אליו, וד' יברכם.“

דרשה ב.

לסעודת מצוה של חברה קדישא

(מהפמרת נשא)

די וועלט פרעגט : פארוואס רופט מען די חברה מתעסקים כמת, „חברה קדישא“ ? איך וויל ניט אוועק מאַכען די פראגע מיט דעם אלמען ענטפער : אַט אזוי איז דאָס. דער וואָרט אַט מיינט אין ר"ת אַן מעם. ניין, איך וויל בע"ה זאגען א מעם.

אין דער הפמרת פון נשא, האָב איך צוויי קשיות, פארוואָס זאָגט דער פסוק צוויי מאָהל „כי“ ? כי לא ידע מנוח, כי מלאך ד' הוא; און די אנדערע קשיה איז : מאי קמ"ל ? איך ווייס דאָך אז מנוח האָט ניט געוואוסט, ווייל ער זאָגט דאָך ווייטער, ווי מנוח מיט זיין פרוי האַכען איבער'רעש'ט געזאָגט : „כי אלקים ראינו“ !

נאָר דער פסוק דערצעהלט מיר דאָ א גרויסען חדוש, אז האָטש דער מלאך האָט געזאָגט דעם וואָרט „לד“, פריהער, לד' תעלנה ! האָט דאָך מנוח געדארפט פאר-שמעהן אז דאָס רעדט אזוי בלויז א מלאך. ווייל די גמרא (נדרים י') זאָגט : „מנין שלא יאמר אדם לד' עולה, ת"ל קרבן לד' (רש"י שם) „דילמא אמר לד' ולא גמר לדיבור זה וקא מפיק ש"ש לבטלה“. און דאָך האָט מנוח ניט געוואוסט „כי לא ידע מנוח כי מלאך הוא“ — טאָ וויבאלד אזוי, איז דאָך טאָקע א קשיה : טאָ פארוואָס זאָגען מיר „כל עצמותי תאמרנה ד' מי כמוך (נשמת). ספייטש ! מיר זיינען דאָך ניט קיין מלאכים, מיר קענען דאָך חו"ש שטארבען אין דער רגע, וקא מפיק ש"ש לבטלה ! ספעציעל אין היינטיגע מאָדערנע צייטען . . . וואָס די פרויען דרעהען אזוי פיעל דעם קאפּ.

איך האָב אַמאָהל מסדר קדושין געווען. א פרוי האָט חתונה געהאַט מיט א דאָקטאָר, האָט זי איהם אזוי פיעל געדערעהט דעם קאַפּ ביז דער דאָקטאָר איז געלאָפּען צו א לאַיער . . . נאַכדעם האָט זי חתונה געהאַט מיט דעם לאַיער — איז זי איהם אזוי דערגאַנגען די יאָהרען ביז ער געהט נאָך עד היום צו א דאָקטאָר.

איהר קענט אייך פאַרשטעלען ווי טרויעריג עס איז, אז א איד האָט אַמאָהל צו מיר געזאָגט, רבי ! איך מאַך א שמחה ווייל איך בין ב"ה זיבציג יאהר, ביז הונדערט צו דערלעבען. — פרעג איך איהם : נו, און ווי אלט איז אייער פרוי ? זאָגט ער : אויך זיבציג ביז 99 צו דערלעבען. פרעג איך איהם, סטייטש ! פארוואס עפּים ווינשט איהר אייער פרוי בלויז 99 ? האָט ער געענטפערט : רבי ! איך וויל האָטש אין מיין גאַנץ לעבען 1 יאהר א רוהיגען אַפּלעבען.

איז דאָך די קשיה : טאָ וויאזוי-זשע קענען מיר מקדים זיין גאַט'ס נאַמען, און זאָגען : „ד' מי כמוך" ? — דער ענטפער, רבותי, ליגט אין דעם וואָרט „עצמותי“.

אייגענטליך, וואָס פאַר איין אויסשפראך איז דאָס „עצמותי תאמרנה" ? איהר האָט שוין געהערט אז עצמות זאָלען רעדען ? נאָר דאָס מיינט מען : די עצמות היבשות די טויטע וואָס וועלען לעבעדיג ווערען. (תחה"מ, יהזקאל ל"ז) און די גמרא (סנהדרין צ"ב) זאָגט : צדיקים שעתידי הקב"ה להחיותם שוב אינם חוזרים לעפרם, שנאמר והיה כל הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו — (ישעי' ד') — טאָ וויבאלד אזוי, מעגען דאָך שוין די עצמות זאָגען פריהער גאַט'ס נאַמען, ווייל זיי האָבען דאָך קיין מורא ניט שמא ימות.

אַט יעצט, רבותי ! פאַרשטעהט איהר שוין פארוואס די חברה מתעסקים במת רופען זיך „חברה קדישא" ? דער נאַמען „קדישא" לערענט אונז אז אַט די אלע מתים

וועלען לעבעדיג ווערען, ווייל ישראל עם קדושים הן, ד"כ קדשים תהיו !

ניט ווי יענע צוויי בעלי-עגלות האָבען געמיינט ווען זיי זיינען דורך געפאָהרען פארביי א פעלד און זיי האָבען דערזעהן אסאך היי, האָט איינער אויסגעשריגען : קדושים! האָט דער אנדערער געענטפערט : האָזיננו! און זיי זיינען באלד אראָפּ און צוגענומען אסאך היי אויף זייערע פוהרען.

ווען איינער פון די פאסאזשירען האָט געפרעגט די בעלי עגלות, וואָס איז דאָס פאר א שפראך וואָס איהר רעדט צווישען זיך ? האָט איינער פון די בעלי עגלות גע-ענטפערט, — לשון קדש. אז יענער בעל עגלה האָט געזאָגט „קדושים“, דאָס מיינט, היי-ליגט! האָב איך איהם גע-ענטפערט : „האָזיננו“, פארנעמט ! (די היי) . . .

ניין, רבותי ! חברה קדישא מיינט ניט אזא מין קדושה, דאָס מיינט קדוש יאמר לך ! עם איז א רמז אויף די צדיקים וואָס וועלען לעבעדיג ווערען און וועלען ניט שטאַרבען נאָך אמאָהל. (שוב אינם חוזרים לעפרם). אָט דערפאר האָט דוד המלך ע"ה געזאָגט צו שלמה'ן : „וחזקת והיית לאיש“ ! ווייל דורך דעם וואָס דו וועסט זיין א גוטער מענטש, וועל איך ניט זיין ווי אלע מתים, איין עומד, נאר איך וועל זיין א הולך (מחיל אל חיל), „אנכי הולך בדרך“ און דערפאר זאָגט די תורה „ואלה שמות“ מיט א וואָו, ווייל די תורה זאָגט דאָך ניט ביי יעקב'ן דעם לשון „וימת“. ווייסט איהר פארוואס ? ווייל צוליב די בני ישראל איז יעקב לא מת — ער האָט דאָך געלאָזען גוטע קינדער, און טאָקע דערפאר זאָגט דער פסוק (אין שמות) פריהער „בני ישראל“ און נאָכדעם „את יעקב“. ווייל נאָך זייענדיג ביי לבן'ען מיט'ן נאָמען יעקב, האָט ער זיי שוין דאן מחנך געווען צו זיין בני ישראל, דאָרום זאָגט די תורה ואלה, מיט א וואָו, ווייל עם איז מוסיף אויף דעם פריערדיגען ענין פון „ויחי“ . . .

האָטש יעקב האָט באַדויערט אז ער האָט זיך ניט אָפגעלערענט פון לבן'ען צו טהאָן די תרי"ג מצות מיט אזא אימפעט און איבערגעבענהייט (הפקרות) ווי לבן האָט געטהאָן זיינע רשעות! אָט דאָס זאָגט רש"י (וישלח): תרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים. — דאָך האָט ער ערצויגען זיינע קינדער מיט גרויס קאמפף, אלס טרייע, גוטע אידען, און איז ארויס פון לבן'ען גאנץ מיט זיין אידישקייט אין אלע פרטים (רש"י וישלח) שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו.

יעקב האָט געמוזט שלאָגען לבן'ען מיט די זעלבע וואפען וואָס לבן באנוצט זיך — מיט שווינדעל. למשל: אזוי ווי עס האָט אמאָהל פאסירט, אז איין ארבייטער אין א וויין געשעפט, פלעגט שמילערהייד באהאלמען אלע וואָך אביסעל געלד, אין א ליידג פּעסעלע, אין וויין קעלער, און דער בעה"ב פלעגט עס צונעמען. ווען מען האָט גערופען דער בעה"ב צום רב, האָט ער זיך געליקענט. האָט דער רב ארויסגעגעבען איין איסור אויף די וויין, און געזאָגט, אז וויבאלד אז דער בעה"ב ווייסט ניט ווער עס האָט גענומען די געלד, קען דאָך זיין אז א גוי האָט זיך געדרייט צווישען די פעסער וויין, איז דער וויין יין נסך.

תומ"י האָט זיך דער בעל הבית מודה געווען און אָפגעגעבען די געלד. אז לבן האָט געוואָלט אז יעקב'ס קינדער זאָלען רעדען נאָר ארמית, און רופען זיך מיט אראמישע נעמען, האָט יעקב געטהאָן אקוראט ווי א איד פון אונזער שוהל: זיין פרוי א קינפעטאָרין, זאָגט צו איהם: מיר וועלען א נאָמען געבען אונזער מעכטערל „בערנים". דער איד נעכט האָט געוואָלט א אידישען נאָמען, רופט ער זיך אָפ צו זיין פרוי: אַה! דאָס איז פּיין! די ערשטע מיידעל וואָס איך האָב ליעב געהאט האָט מען גערופען „בערנים". און דער נאָמען וועט אין מיר דער-

וועקען אנגענעמענע, זיסע דעראינערונגען. באלד האָט די פרוי געענטפערט : איך האָב אַ מעות ! איך מוז איהר אַ נאַמען געבען נאָך מיין באַבע'ן ציפע.

אַט אזוי האָט יעקב געמוזט האַנדלען געגען זיינע געגנער. און אזוי איז אונזער באַליבטער פּרעזידענט רוז-וועלט געפּאָהרען צו דער רוסישער אמבאסאדע אין מע-העראן, דורך איין אנדער וועג, האָטש די נאַצישע פּארא-שוטניקעס האַבען געווארט אויף איהם אויף דעם וועג וואו די מיליטערישע וואך איז געוועזען אויסגעשטעלט. און אזוי וועט משיח קומען, אבער ניט אויף דעם וועג וואָס די יאַלדען ווארטען אויף איהם.

די פראגע איז נאר : מתי תמלוך ? ווען וועט שוין זיין תח"מ ? ווען וועט שוין קומען משיח ? דער רבש"ע איז דאָך אַ חסיד (הגדה) ותיק הוא, חסיד הוא ! — טאָ וויבאלד אז ער איז אַ חסיד, דארף ער דאָך זאָגען „ויצמח פּורקנה ויקרב משיחה.“ אַבער האָטש איך בין ניט קיין נביא, און ווייס ניט ווען משיח וועט קומען, קען איך אַבער דאָך זאָגען אז „מדה כנגד מדה“, מיט אונזערע אלטע פייפער וועלען מיר הענגען היטלער דעם פייפער-הענגער. אויף אַט דעם בוים וואס האָט געברענט אויף דעם געט-ליכען פייער די תורה, כב"א. ווייל די אַנטיסעמיטען זיינען אין דער בחינה פון „הסנה בוער באש“, אַט דערפאר זאָנט דאָך ניט די תורה : האש בוער בסנה .

זיי פארגעסען, די אַנטיסעמיטען, אז „כי לא כמותו יקח הכל“, (תהלים מ"ט) דער פשט פון די ווערטער „לא יקח הכל" איז אזוי : ווען די רשעים שטארבען נעמען זיי ניט מיט די נשמה אין הימעל ווי די צדיקים. זיי נעמען בלויז מיט דעם גוף אין דער ערד, אין דעם גרוב וואָס זיי האַבען געגראָבען אויף יענעם.

די נשמה פון די רשעים איז נע ונד — ר"ת : ניט
עמען ניט דאוונען . . .

אבער ח"ק האלט פון ביידע זאכען, פון דאוונען און
פון עמען, ובכן, לחיים ברידער !

אזוי ווי יענער ארימער איד האט געבעמען : רבש"ע!
איך וויל גאט זאל הערען אונזער תפלה — בעסער אר-
ביימען פאר צעהן טויזענד דייטשען, איידער פאר איין
אידען. — און דער איד איז חו"ש ניט געווען קיין משוגע-
נער, נאר ער איז געווען א קברן. (אנדערטייקער).

האפענמליך אז ח"ק וועט קענען ארביימען פאר די
דייטשען, ווערט דאך אונזער סעודה א סעודת מצוה, מע-
גען מיר שוין טרינקען לחיים און עם וועט אונז ניט שאדען.

איך בין אמאָהל געגאנגען אַנקוקען איין אלמען אר-
דען פון 105 יאָהר אלט, און אויסגעפינען דעם סוד פון
אריכת ימים. האָט מיר דער אלטער דערצעהלט אז ער
האָט קיינמאָהל קיין שנאָפּס ניט געטרונקען, ווייל אַלקאָ-
האָל איז סם המות. אָבער ווייל איך האָב גערעדט מיט
דעם אלטיטשקען, האָב איך דערהערט א שטארקען ליארם
אונטער'ן טיהר. פרעג איך איהם : וואָס איז דאָס ? האָט
ער מיר געענטפערט, אז זיין פאָטער שכור'ט זיך אָן און
מאַכט א טומעל. ובכן, לחיים, לחיים !

אַט דערפאַר מאַכען מיר די סעודה פון ח"ק אין כסלו
ווייל אין כסלו האָבען מיר באַגראָבען די שונאים פון
קדושה, און אַט דערפאַר איז עם א סעודת מצוה, ווייל עם
איז א מצוה צו באַגראָבען די שונאים, ויעש דוד שם בשבו
מהכות את ארם (שמואל ב-ח).

אז צוויי יידן לידיגען אויס די גלעזלאך מיט א „לחיים“,
ווערט דערפון פרנסה, (נעמט אראָפּ צוויי יודען פון דעם ווארט
„לחיים“ בלייבט אותיות „לחם“).

בהעלותך

דרשה ליום הדין ולחזוק התורה

„אל נא תהי כמת“.

רבותי ! איך פרעג דא אויף דעם פסוק א קשיה :
צדיקים זיינען דאך „אף במיתתם קרויים חיים“ (רש"י
בס"ד נח) טא ווארום דריקט זיך אויס אהרן אויף אזא
צדקנית ווי מרים דעם לשון „מת“ ?

דער ענטפער איז פשוט : מרים איז דאך געשטרעפט
געווארען ווייל זי האט גערעדט אויף משה רבינו, און ווער
עס איז פונע בכבוד התורה איז ר"ל ווי א מת !

די גמרא זאגט (שבת ק"ה) ת"ח שמת הכל קרוביו,
איז דאך דער לשון „קרוביו“ זעהר קשה ! סטיימש ! וואס
פאר א שייכות האט א ת"ח מיט קרובה שאפט ? צו דען
ווייל א איד איז א ת"ח איז ער מיט אלעמען א מחותן ?

דער ענטפער איז טאקע אז יא ! ווייל די גמרא זאגט
(ב"ב ע"ה) „פני משה כפני חמה“ וואס אייגענמליך מיינט
די גמרא מיט אט דעם כפני חמה ? גאנץ פשוט : גאט האט
אריין געגעבען אין דער זוהן א כח אז זי נעמט ארום די
גאנצע וועלט, זי ווארימט אלעמען, טריקענט אויס אלע

זומפען, לייטערט די לופט, און זי היילט אלע קראנקהייטען
זי מאכט וואקסען אלע בלומען, גרינצייג, און פרוכטען ;
זי מאכט אלע גוטע פרוכטען צייטיג. אַט דאָס זעלבע האָט
דאָך משה רבינו אויפגעטראָן מיט דער תורה ! אַט דער-
פאר איז „פני משה כפני חמה“. און אַט אזוי זיינען אלע
ת"ח וואָס באַלייכטען די וועלט מיט דער תורה.

(ווייל די תורה זארגט פאר אלעמען : „וגר לא תונה—
אם כסף תלוה . . לא תהיה לו כנשה . . אל תשת ידך עם
רשע — לא תהיה אחרי רבים לרעת — כי תראה חמור
שנאך רובץ תחת משאו — עזב תעזוב עמו — ושחד לא
תקח, כי השחד יעור פקחים — לא תכלה פאת שדך לקצר
— לעני ולגר תעזב אתם — לא תלין פעלת שכיר אתך עד
בקר — לא תשנא את אחיך בלבבך — לא תקם ולא תטר
— ואהבת לרעך כמוך — וכי יגור אתך גר בארצכם —
כאזרח מכם יהיה, ואהבת לו כמוך — מפני שיבה תקום—
והדרת פני זקן — — איך קען דען אויסרעכנען אלעס
וואס עס איז דאָ אין דעם ים התלמוד ?)

פארשטעהט איהר שוין יעצט, מיינע פריינדע, פאר-
וואס די גמרא זאגט : „ת"ח שמת הכל קרוביו" ? ווייל די
תורה איז דאָך אלעמען מקרב, אפילו דעם גר און דעם
שונא ! אַט פונקט ווי די זוהן ווארימט אלעמען אָן אונ-
טערשיעד. וועה איז צו יענעם וואָס איז חו"ש פונגע בכבוד
התורה ! יענער איד איז ר"ל ווי א מת ! דארום, זעהט זשע
רבתי ! זייט זיך מתקרב צו דער תורה, שטיצט די שוהלען
מיט די ת"ח, ואל נא תהי כמת !

מיר אידען זיינען מיט דער תורה פארבונדען אזוי
ווי א מאן מיט א פרוי (א"ת מורשה אלא מאורסה) —

איך האָב אמאָהל געפרעגט מיינעם א באקאנטען

אויב ער איז גליקליך פארהייראט? האָט ער מיר גע-
ענטפערט אז ביידע צוזאמען זיינען זיי גליקליך פארהיי-
ראט! זי איז גליקליך און ער איז פארהייראט! אָט אזוי
רבתי! זיינען נעביך די בני תורה — זיי זיינען ניט גליק-
ליך, זיי דארף מען שטיצען!

איך האָב אמאָהל געהערט ווי דריי אינגלאך האָבען
זיך באריהמט מיט זייערע טאטעס. זאָגט איין אינגעל:
מיין טאטע איז א פאָעם, ער שרייבט אָן בלויז צעהן שירות
קריגט ער דערפאר צעהן דאלאר. זאָגט דער צווייטער
אינגעל: מיין טאטע איז א שרייבער פון מוזיק, ער שרייבט
אָן עטליכע שמריכעלעך און פינטעלעך קריגט ער דערפאר
פון אַ פאָבלישער פינף-און-צוואנציג דאלאר. זאָגט דער דרי-
טער אינגעל: מיין טאטע איז א פרעזידענט פון א באַנק,
ער דארף בלויז אונטערשרייבען זיין נאָמען קריגט ער
צעהן טויזענד דאלאר . . .

רבתי! היינט איז דער טאג, אין וועלכען מיר אלע
מענשען פון דער גאנצער וועלט, שרייבען זיך אונטער אויף
דעם קאנטראקט פאר דעם גאנצען יאָהר, „ותפתח את ספר
הזכרונות ויד כל אדם חותם בו“. דערפאר זאג איך אייך
פארלירט ניט די גאָלדענע געלעגענהייט וואס איהר קענט
בלויז יעצט קריגען! איהר קענט אלע ווערען רייך, פשוט
אזוי ווי באנקירען „עשר בשביל שתתעשר“! גיט צדקה!
וועט איהר ווערען רייך, און אייער חתימה וועט אייך
קענען ברענגען צענדליגע טויזענדער דאלאר, אזוי ווי דער
אינגעל וואס האָט זיך באריהמט, אז זיין טאטע איז ניט
קיין פאָעם און ניט קיין מוזיקער, אָבער מיט זיין אונטער-
שריפט קען ער קריגען זעהר אסאך געלט. אָט אזוי קענט
איהר עם אלע דערגרייכען, בלויז דורך צדקה, וואָס איהר
וועט שטיצען די אַרימע לייט.

איך ווייס אז איהר האָט אלע חשק צו לעבען א

גומען לעבען, און דער ווארט „חשק“ באטרעפט אין גימ' 408. אט אזוי פיעל באטרעפט אויך דער צעהל פון די דריו ווערטער: **צום, קול, ממון**. — ממון—רכות! גיט צדקה! די נשמה פון מענשען איז געגליכען צו א ליכט „גר ד' נשמת אדם“. אט דערפאר צינדען מיר אן חנוכה אסאך ליכט, ווייל מיר האבען דאן געזיגט גייסטיג מיט דער תורה און מיט דער נשמה, היינט ווען מיר דערמאנען די נשמות פון אונזערע עלטערען, און ליעבע, דארפען מיר זיך דער-מאנען אן די ליכטלאך, וועלכע סימבאליזירען די תורה ; די ליכטעלעך פון חנוכה. **חנוכה** איז ר"ת : **היים נכתב ונחתם כל השנה**. היינטיגער טאג איז אזוי שטארק ענליך צו חנוכה, ווייל מען לייענט היינט אין דער תורה **זאת** יבא אהרן. און חנוכה לייענט מען אויך **זאת** חנוכת **המזבח**. דאס הייסט, מען דארף מקריב זיין די זעלבסט-ליבע, די סעלפישנעס, דעם „אדם קרוב אצל עצמו“ אויפ'ן מזבח פון תורה, וועלכע ווערט אנגערופען „זאת“ **זאת התורה** ! ווייל די תורה איז אזוי ווי די זוהן, זי ווארימט אלעמען.

דער ווארט „זאת“ נעמט אין זיך אריין אלעס. ווייל עס באטרעפט 408 פונקט וויפיעל „צום, קול, ממון. און אויך וויפיעל דער ווארט „חשק“ באטרעפט.

רבתי ! אויב איהר האט חשק צו א גומען יאהר,
טא שטיצט די תורה !

זייט ניט אזוי ווי יענער גביר, וואס א קאליקען אריי-מאן פלעגט ער אלעמאהל ניבען א נדבה, אבער צו קיין רבנים, לומדים, האט ער קיינמאהל ניט געגעבען, און ער פלעגט זאגען אזוי : פאר א קאליקען שרעק איך זיך, ווייל יעדער מענטש איז ניט זיכער ער זאל חו"ש ניט ווערען א קאליקע. אבער פאר לומדים האט איך ניט קיין מורא,

ווייל איך בין זיכער אז קיין למדן קען איך שוין ניט ווערען.
 ער האָט אָבער פאָרגעסען אז מיר מיינטשען אזוי דעם
 פסוק פון דער הפטרה אין ש"ש „ישרים דרכי ד' . . .
 ופושעים יכשלו כם" — דאָס מיינט אזוי : גאָט'ס וועגען
 זיינען גלייכע, אָבער די אידען וועלכע זיינען פושעים און
 ווילען ניט געהן אויפ'ן גלייכען וועג, איז דער רבש"ע ניט
 צופרידען פון דעם, אז א אידישע נשמה זאָל פארלאָרען
 געהן. וואָס זשע טהוט ער ? ער מאכט שוין עפּים א סיבה
 איין עקסידענט, אז אָט די פושעי ישראל זאָלען ניט ווילענ-
 דיג דורך איין עקסידענט אריינפאלען אין דעם גלייכען
 וועג, און ווערען אמת'ע גוטע אידען — שטיצט זשע די
 לומדים ווייל איהר זענט אלע צוקונפטיגע לומדים !

עס איז ביי אונז אין שוהל געוועזען א חזן, זעהר א
 טייערער איד, א גרויסער מנגן, א שעהנער. דאוונער, אָבער
 ניט פאר אונז געדאכט איז ער געווארען זעהר שרעקליך
 קראנק אויף ניומאָניע ר"ל. מיר האָבען איהם געשיקט די
 גרעסטע דאָקטוירים, פראָפעסאָרען, און ענדליך האָבען
 מיר דערלעבט די גליקליכע שעה ווען דער פראָפעסאָר
 האָט געזאָגט אז ער איז אינגאנצען אויסגעהיילט געוואָרען
 פון ניומאָניע. מיר האָבען שוין מעהר קיין דאָקטוירים צו
 איהם ניט געשיקט. מיר האָבען געהאָפט אז אין אייניגע
 וואָכען וועלען מיר זוכה זיין צו הערען נאָכאמאהל אונזער
 חזן'ס זיסע שטימע. אָבער עס איז אוועק א פאָר וואָכען
 און מיר הערען אז דער חזן איז ערגער קראנק ווי פריהער.
 ער איז מסוכן. — סטייטש ! האָט דער פרעזידענט פון שוהל
 געשריגען — דער פראָפעסאָר איז א שווינדלער ! די יעצ-
 מיגע דאָקטוירים ווייסען גארניט, זיי האָבען דאָך אלע גע-
 זאָגט אז ער איז שוין אינגאנצען אויסגעהיילט געוואָרען !

דאן האָב איך אויסגעשריגען : רעדט ניט קיין לשה"ר
 אויף די דאָקטוירים. עס איז אמת טאקע אז ער איז פון

ניומאניע אויסגעהיילט געוואָרען, אַבער ער איז דאָך געלע-
גען א יאָהר צייט צו בעט, און ער איז אויסגעצעהרט גע-
וואָרען. ער האָט פארלאָרען דעם אפעטיט צום עסען און
קען ניט שלאָפען. מען האָט איהם יעצט געדארפט ברענגען
א ספעשעליסט וואָס ווייסט ווי אריינצוגעבען א קראַנקען
אַפגעשוואַכטען מענשען איין אפעטיט.

דער נמשל, מיינע פריינדע, זיינען מיר אידען אין
גלות, מיר האָבען פארלאָרען דעם אפעטיט צום לערנען
תורה ; דער לאנגער גלות, אָט די קראַנקהייט האָט אונז
אַפגעשוואַכט, מיר זיינען מסוכן קראַנק גייסטיג, מיר דאר-
פען זיך קרעפטיגען מאַראַליש, אז מיר זאָלען חו"ש ניט
זיין קיין מתים אין גייסט — **אל נא תהי כמת !**

אָט די דריי סדרות, „תצא, תבוא, און נצבים“ לערנען
אונז א גרויסען מאַראַל אז איין מענש געהט ארום פון
דער וועלט, **תצא**, און איין אנדערער ווערט געבאָרען,
תבוא, אָט אין היינטיגען טאג, ווערט עס אלעס אויסגע-
שריבען **נצבים** — **היום !** — זייט גוטע דיפלאַממען און
גיט צדקה ! וועט איהר זיין אזוי ווי פרעזידענט רוזוועלט,
וואָס ער לויפט און לויפט און בלייבט זיצען. אָט אזוי וועט
איהר אויך באווייזען דעם זעלבען קונץ, איהר וועט בליי-
בען לעבען.

אין דער מדינה „אונג“ קושט מען די רביים אויפ'ן
האנד. האָט מען געפרעגט דעם רבי'ן ר' זוסיע'ן וויפיעל
ער האָט ביי זיי געקריגען ? האָט ער געצייגט די האַנד און
געזאָגט : אויבען אויפ'ן האַנד האָב איך געקריגען אסאך
אַבער אינוועהניג גאַרניט. — רבותי ! קושט ניט אויפ'ן
האנד, נאר גיט אין האַנד.

דרשה ב'

הספר

„וירץ הנער ויגד למשה" רש"י : גרשום בן משה היה.

מיינע פריינדע ! איך פרעג א קשיה : פון וואנען נעמט עס רש"י, אז דאס וואס די תורה זאגט סתם נער, איז עס געוועזען משה'ס זוהן גרשום ?

נאר דער ענטפער איז פשוט : די תורה זאגט דאך אז יהושע האָט געזאָגט מען זאל די נביאים ארעסטירען. פרעגט זיך דאך, פארוואס ? נאר ווייל זיי האָבען געזאָגט אז משה מת, איז פאר אזא נבואה קומט זיי ארעסטירען — ווייל דער וואס לאָזט איבער נאָך זיין טוידט גוטע קינדער זאָגט מען אויף איהם ניט דעם לשון „מת".

די תורה זאָגט דאך אזוי אין במדבר : וימת נדב ואביהו ובנים לא היו להם. דער „ובנים לא היו להם" איז א נתינת טעם צו דעם לשון „וימת".

אז די תורה זאָגט „וירץ הנער", דער יונגעל איז געלאָפען, איז דאָס געוויס גרשום, ווייל מיט זייער נבואה וואָס זיי האָבען געזאָגט משה מת, האָבען זיי באליידיגט גרשום'ען. און דערפאר איז ער געלאָפען צו קעמפפען פאר זיין עהרע און רעכט.

מס' נדרים ס"ד: כל אדם שאין לו בנים חשוב כמת שנא' הבה לי בנים, ואם אין מתה אנכי).

דערפאר זאָג איך צו אייך, מייערע קינדער ! אייער

פאטער איז ניט טויט ! ווייל איהר זייט דאך גוטע גע-
טרייע קינדער, — וועט איהר דאך פרעגען : אויב ער איז
ניט טויט, פארוואס זאג איך א הספד ? וועל איך אייך
ענטפערען : די גמרא (אין שבת קנ"ג) זאגט : א"ל רב לרב
שמואל אחים לי בהספדאי דהתם קאימנא. רב זאגט צו
שמואל'ן, דו זאלסט זאגען ווארימע, ריהרענדע ווערטער,
אין מיין הספד, ווייל איך וועל דארטען שמעהן. איז דאך
אונמעגליך צו פארשמעהן : סטייטש ! ווי קען א מויער
שמעהן ביי זיין אייגענער לוי, ר"ל ? נאך דער ענטפער
איז פשוט : ווען א מענטש לעבט, ווערט ער אנגערופען א
הולך. ד. ה., ער געהט, ער פראגרעסירט, אלץ העכער און
העכער, מיט יעדען מאג, מיט יעדער שטונדע. אכער ווען
ער איז טויט, בלייבט ער שוין שמעהן אויפ דעם ארט,
וואס ער האט דערגרייכט. אט דערפאר האט רב געבעטען
רב שמואל'ן ער זאל מיט זיין הספד דערוועקען אין דעם
עולם דעם ווילען אויפצוהאלטען דעם ווייטערדיגען פראג-
רעם אין דער צוקונפט נאך רב'ס טויט. דערמיט וועט רב
ניט זיין טויט, ווייל זיין אידעע וועט ווירקען אין לעבען
נאך זיין טויט. דהתם קאימנא !

„ווארימע רייד זאלסטו זאגען אין מיין הספד !“ —
האט רב געבעטען שמואל'ן. — אט דערפאר, מיינע טייערע
פריינד! און איהר קינדער! וויל איך דערמאנען און אויפ-
וועקען אין אייך דעם פערלאנג צו געהן אין אייער פא-
טער'ס וועגען, צו זיין שטאלצע, גוטע אידען.

די גמרא דערצעהלט אז דער גרויסער העלד אלכסנדר
מוקדון, ווען ער פלעגט זעהן ר' שמעון הצדיק, פלעגט ער
זאגען : „געלויבט איז דער גאט פון דעם עהרליכען שמעון.
(אלכסנדר מוקדון כד חזי לר' שמעון הצ' אמר בריך אלקי
דשמעון הצדיק). פון דעם זעהען מיר אז די גוטע אידען,
די עהרליכע, זיי הויבען אויף דעם פרעסטיזש פון דער גאנ-
צער אידישער פאלק,

ווען איך זאג עהרליך, מיין איך ניש מען זאל זיין פרום, ווייל פרום מיינט אין ר"ת פיעל רשעות ווייניג מצות — איך מיין נאר מען זאל זיין גוט, מען זאל האבען א גוטע הארץ.

איהר זייט דאך ניש אזוי ווי יענע קינדער אויף וועלכע דער נביא קלאגט: האומרים לעץ אבי! (ירמיה) — ד"ה זיי וויינען נאר ווען מען לעגט אריין דעם פאטער אין דעם האלצערנעם באקס, אדער ווען מען שטעהט אויפ'ן סעמעטערי ביי דעם שטיין, אבער נאכדעם פארגעסען זיי.

איך האב אמאהל געזאגט צו א קארגען גביר, א לענדלארד וואס פלעגט רייסען הויכע רענט ביי די ארימע לייט: איהר זעהט דאך! אט איז געשמארכען א איד א גביר, און ער האט קיין זאך ניש מיטגענומען מיט זיך אין קבר. — האט דער לענדלארד מיר געענטפערט: — אט דאס טענה איך דאך מיט די קבצנים, די טענענטס: — וואס אהרט אייך אז איהר וועט צאהלען נאך א פאר דאלאר רענט? איהר וועט דאך די געלד אלץ איינס ניש מיטנעמען מיט זיך אויף יענער וועלט ...

עס איז דא אזוינע מענשען וואס זיינען ווי יענער טויבער, אז מען זאגט איהם נעם געלד, הערט ער; אבער ווען מען זאגט איהם: גיב! איז ער טויב און הערט ניש ...

משה רבנו ע"ה האט געבעטען ביי גאט אז ער זאל באשטימען אלס זיין ממלא מקום אזא מענשען וואס „ואשר יוציאם ואשר יוביאם“ (פינחס). — איהר, קינדער, מיט אייערע צדקה וואס איהר וועט ארויסגעבען, מיט אייערע גוטע מעשים, וועט איהר אריינברענגען אייער פאטער אין גן עדן, צווישען די גרויסע צדיקים, און ער וועט ניש זיין טויט. ווייל זיין נשמה וועט לעבען דורך אייערע גוטע מעשים. דאס מיינט „ואשר יוביאם“.

ויתהא נפשו צרורה בצרור החיים.

דרשה ג'

לחתונה של ת"ח

פריינדע ! פארוואס באנוצט די תורה א לשון
 „עלייה“, דארטען וואו זי וואלט געדארפט זאגען א לשון
 „הדלקה“ ?

כדי צו פארשמעהן דעם ריכטיגען געדאנק פון דעם
 לשון עלייה, וועלען מיר אנאליזירען די שירים פון תהלים,
 וועלכע זיינען אויך געזונגען געווארען עפ"י עלייה, דאס
 איז שיר המעלות ! אין איינעם פון די שירים, איז ער משנה
 דעם לשון און זאגט „שיר למעלות (קכא).“

לפע"ד זאג איך, אז דערפאר זאגט ער למעלות, ווייל
 למד מיינט לערנען, איז ער דא מרמז אין דעם שיר, אז
 אויב א מענש וויל זיין א בעל מעלות ? טא זאל ער לערנען.
 אט למשל א רב, קען דאך קיינער ניט ווערען א רב סיידען
 ער לערענט פריהער, א רב איז דאך א מלך ! „מנא לך
 דרבנן איקרו מלכים, דכתיב בי מלכים ימלוכו (גיטין סב).
 און מיר לערנען דאך „שהמלכות נקנית בשלשים מעלות“
 ד"ה ל' מעלות (אבות פרק ו); אט דערפאר זאגט ער
 למעלות.

(דערפאר זאגט די גמרא : תנו רבנן און ניט רבנן תנו,
 ווייל ערשט נאכדעם ווי ער איז „תנו“, ווערט ער א רב).

דער נאמען יהודה, וועלכער מיינט לויבען גאט, בא-
 טרעפט אין גימט' ל. ד"ה, אז א מענש דארף זיך לערנען
 ווי צו לויבען גאט. עס איז כדאי צו באמערקען ווי גרויס
 די מצוה פון חתונה האכען איז. אז ווייל יהודה האט דאך
 געגעבען איין עצה אז מען זאל פארקויפען יוסף'ן, און יוסף
 האט דורכדעם ניט חתונה געהאט ביז 30 יאהר, דערפאר

האָט דוד המלך וואָס ער שטאַמט פון יהודה'ן, ניט געקענט ווערען קיין מלך ביז 30 יאָהר, און ער האָט זיך געדארפט אזויפיעל אָנליידען פון שאול'ן. מדה כנגד מדה. און יהודה אליין איז אויך באשטראפט געווארען מיט דער פאסירונג פון תמר'ן, וועלכע איז געוועזען אין סכנה צו פארברענט ווערען ווען זי איז געווען שוואנגער מיט אזוינע טייערע קינדער, פון וועלכע משיח דארף ארויס קומען. דאָס איז מרומז אין למעלות.

אָט דאָס איז דער גרויסער למוד וואָס מיר קענען לערנען אין דעם שיר למעלות. „אשא עיני אל ההרים“, דוד זאָגט : אז איך גיב א קוק צו מיין פערגאנגענהייט, „אל ההרים“ מיינט אל ההורים, ד.ה., צו מיינע עלטערען. — זעה איך אז „מאין“! אז איך בין דאָך פון גאַרניט, ווייל מיינע עלטערען זיינען דאָך שיעור ניט פארברענט גע-ווארען, נאָך זייענדיג ביי דער מאַמע אין בויד !

די גמרא זאָגט: (ברכות מ"ז) „תשעה וארון מצטרפין“ פרעגט די גמרא: וארון גברא הוא ? איז דאָך שוועהר צו פארשטעהן, סטייטש : נו ! און די גמרא אליין האָט דען ניט געוואוסט אז איין אָרון איז ניט קיין מענש? נאר די גמרא רעדט דאָ ניט פון אזא ארון וואו די תורה שטעהט, די גמרא שמועסט דאָ פון א ת"ח וואָס איז אויסגעטהאן פון דער גשמיות'דיגער וועלט, און איז ממש ווי איין ארון הקדש. פון אָט אזא ת"ח מיט נאָך א ניין (9) בעלי-בתים ווערט זעהר א גומער מנין, זיי זיינען זיך גוט מצטרף . . . פרעגט אויף דעם די גמרא : סטייטש ! וויאזוי קענען זיי זיך מצטרף זיין ? וארון גברא הוא ? די בעלי בתים האלטען דאָך פון דעם כלל, אז דער רב דארף זיין ווי איין אָרון הקדש, ווי א מלאך, „והעם יבקשו תורה מפיהו, כי מלאך ד' צבאות הוא“, און א מלאך איז דאָך ניט קיין מענש און ער דארף דאָך ניט עמען . . .

אט דערפאר, רבותי ! זאג איך צו אייך, אז אונזער חתן, האטש ער איז א חכם און א למדן, איז ער אבער א מענש צווישען מענשען, ער איז ניט קיין מלאך, ער איז ניט פון יענע חתנים וואס זיי זוכען א כלה מיט (3) דריי מעלות : (1) זי זאל זיין רייך; (2) זי זאל האבען געלד, און (3) זי זאל זיין פארמעגליך. — ניין ! ער האט בלויז געזוכט א געטרייען חבר אין לעבען, און גאט האט איהם צוגע-שיקט איין אמת'ע, שעהנע, געטרייע פרוי !

אט דער זילכערנער חתן אונזערער איז א גרויסער למדן, אבער ער איז ביי זיך פשוט. ניט ווי יענער רב וואס פלעגט וועלען מען זאל איהם טיטולירען מיט'ן נאמען דאקטאר. איינמאהל האט איהם א אידענע געפרעגט : רבי! איך האב א שאלה אויף א געשאכטענע הינדעל. זאגט דער רב : פליעז רופט מיך דאקטאר ! איז די אידענע אנטלאָ-פען. פרעגט זי דער רב : פארוואס אנטלויפט איהר ? ! זאגט די אידענע, איך האב דא גארניט וואס צו טהאן ! די הינדעל איז שוין טויט און קיין שום דאקטאר קען איהר שוין ניט העלפען.

אבער אונזער חתן איז ביי זיך ניט שטאלץ מיט זיינע טיטולען, דערפאר וועט די אידענע ניט אנטלויפען.

איך בין אמאהל געוועזען צו א חתונה, פון א יונגע מיידעל מיט א רייכען מאן. פרעג איך די מיידעל : דו ביזט שוין אלעס דערגאנגען וועגען דיין מאן ? האט די מיידעל געענטפערט : אלעס דערגאנגען נאר די יאהרען ניט ! אבער איך האף אז דאס וועל איך דערגעהן נאך דער חתונה.

אט דערפאר זאגט די תורה (אין בהעלותך) אל מול פני המנורה יאירו ! ד"ה, די פרוי, די וועלכע דארף אנט-

צינדען די אמת'ע ליכט אין דעם פאמיליען לעבען, דארף זיין גלייך מיט'ן מאן. זי זאל זיך ניט גרויסען געגען דעם מאן, און דער מאן ניט אנטקעגען איהר. זיי זאלען זיין ביי זיך פשוט און אויפריכטיג.

די פרוי זאל ניט דארפען קיין מעדיצין. ווייל אין איי-ניגע פאמיליעס דארף די פרוי חו"ש א מעדיצין, אט למשל איז א מאן געקומען צו א רב, און באקלאגט זיך אז זיין פרוי איז קאלט צו איהם, האט דער רב געזאגט, עס איז דא צו דעם א מעדיצין. קויפט איהר א פוטער מאנטעל, וועט זי ווערען ווארים!

אדער א פרוי האט געזאגט צו א מאן: דו ווייסט אז דער דאקטאר האט א קוק געטהאן אויף מיין צונג, האט ער מיר פארשריבען א מעדיצין צו קרעפטיגען. — האט דער מאן אָנגעפאנגען שרייען: אוי, גוואלד! און אָהן א מעדיצין האָסטו דען ווייניג קראפט אין דיין צונג?

עס זיינען דא אזוינע פרויען וואס טרייבען מיט זייער צונג ר"ל צו משוגעת!

איך בין אמאָהל געגאנגען וויזמען מיינעם א מעמ-בער וואָס איז נעכיד משוגע געוואָרען, ווייל זיין פרוי איז פון איהם אנטלאָפען. פרעג איך דעם דאָקטאר וועגען מיין מעמבער'ס אויסזיכטען? האָט דער דאָקטאר געזאָגט אז מיין מעמבער איז שרעקליך קראַנק, אָבער ער האָפט אז ער וועט בעסער ווערען.

דערווייל האָב איך געהערט שרעקליכע געשרייען פון א גייסטיג קראַנקען. פרעג איך דעם דאָקטאר: וואָס זיינען די אויסזיכטען פון אַט דעם אומגליקליכען? האָט דער דאָקטאר געענטפערט: דאָס איז דער מאַן וואָס איז אַנט-לאָפען מיט אייער מעמבער'ס ווייב. ער האָט ניט קיינע האַפנונגען!

איינמאָהל בין איך געוועזען אויף א זילבערנע חתונה, און א גענעראל וואס איז געווען א גוטער פריינד פון דעם חתן, איז צוגעגאנגען צום חתן און איהם צוגעשפילט א מעדאל צום ברוסט. נאָכדעם איז ער צוגעגאנגען צו דער כלה און איהר אויך געגעבען א מעדאל.

„יעדער פאמיליען לעבען איז א מלחמה“, האָט דער גענעראל געזאָגט, „און יעדער וואָס באווייזט דורך צו לעבען פינה און צוואנציג יאָהר אין אזא מלחמה און ארויסקומען מיט גאנצע ביינער, אָט דער איז א העלד, און ער פארדיענט כשר א הועלדען מעדאל! — איך ווינש איך איהר זאָלט דערלעבען צו טראָגען אזעלכע מעדאלען.

יעצט, מיינע פריינדע, פארשטעהט איהר שוין פאר-וואָס צו פינה און צוואנציג יאָהר נאָך א חתונה פראוועט מען א זילבערנע חתונה — עס קומט א זילבערנע מעדאל! (ניט ווי מוסאליני האָט געפרעגט א סאָלדאט פארוואָס קומט דיר א מעדאל? האָט דער סאָלדאט געענטפערט: ווייל איך בין געווען דער ערשמער צו אנמלויפען פון טוניסיע).

איך פארשטעה אז די שוויגער איז אויך צופרידען פון דעם חתן'ס באשעהרמע, ווייל איך האָב אמאָהל גע-פרעגט א פרוי, וועלכע האָט חתונה געהאט מיט איהר מאן, געגען זיין מאמעס ווילען, אויב זיי האָבען זיך שוין איבערגעבעטען? און אויב די שוויגער גלייכט זי? האָט די פרוי געענטפערט, ווייזט אויס אז ניט, ווייל זי וואוינט איצט מיט אונז צוזאמען.

איך וואונש דעם חתן מיט דער כלה א גליקליכען לעבען. די כלה זאל ניט האָבען קיין צרות פון איהר קאָפּ. ווייל א איד האָט זיך פאר מיר פארקלאָגט אז זיין ווייב האָט צרות פון קאָפּ. זאג איך צו דעם אידען: לעגט ניט

אָפּ ! געהט מיט איהר צו א דאָקטאָר ! זאָגט דער איד :
 קיין דאָקטאָר וועט איהר ניט העלפען, זי דארף אלעמאָל
 נייע פאָרזעך העטס. . .

דער פאמיליען לעבען איז געבויט אויף חנוך חכמים,
 און יעדער איד קען האָפען אז פון איהם זאָל ארויסקומען
 דער גואל צדק. ווייל ווען יצחק האָט דערזעהן זיין רבקה'ן
 זאָגט די תורה, „וירא והנה גמלים באים“, גמלים איז א
 לשון גמול (תה' קלז) שישלם לך את גמולך. יצחק האָט
 געזעהן אז דער בעל הגמול וועט פון איהם ארויסקומען —
 גאָט וועט באַצאָהלען אלע רשעים און אנטיסעמיטען פאר
 זייער רשעות, און מיר וועלען זעהן בנחמת ציון וירושלים
 בב"א.

מיינע פריינדע ! פיעלע ווערטער מיינט איך מיט
 א פארדרעהמען פשט'ל. אזוי ווי איך מיינט דאָ „גמלים“
 א לשון „גמול“, (באצאָהלען). — אָדער ווי א ישובניק האָט
 געמיינטשט : „ויברך את הגמלים“ ער האָט געבענגשט די
 קעמלען. אָבער עס איז צוליעב זעהר א וויכטיגען צוועק. —

מיין טייערער פריינד, דער מאָזשיצער רבי שליט"א,
 דערצעהלט מיר אז זיין זיידע פלעגט אריין קריכען שנעל
 ביי א גוי אויפ'ן וואָגען, ביפאָר דער גוי האָט געזאָגט: שדי!
 (האָטש אויף גויאיש מיינט עס: זעץ זיך אַנידער).

דרשה ד.

להכנסת תורה

ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ד'. (רש"י : לפי שהיה מקדים . . . היה משה אומר עמוד והמתן לנו, ואל תתרחק ממנו).

רבותי ! מיר נעמען דא אין שוהל היינט אויף זעהר א וויכטיגען, טייערען גאסם. מיר נעמען דא היינט אויף די תורה ! אט דערפאר שריי איך יעצט אויס : עמוד, עמוד ! ואל תתרחק ! אידען, דערווייטערט זיך ניט פון דער תורה !

עס איז דא א פסוק (שמואל א', סימן כ) אין וועלכען עס איז דא איין אַנדייטונג ווען די גאולה וועט קומען : „אם אמר אמר לנער הנה החצים ממך והנה” — חצים, מיינט מען די תורה ! ווייל מיר אידען האלמען ניט פון קוילען וואס פארניכטען די וועלט, און הרג'נען מענשען. ניין ! מיר האלמען פון דעם אז מען דארף די וועלט צי-ווילזירען, אויפקלערען, דאן וועט זיין גוט פאר אלעמען. הקול, איז קויל יעקב. אט דער קול פון תורה, דאס איז יעקב'ס קוילען. נער, דאס מיינט מען דאס אידישע פאלק ! דער נביא רופט אָן דאס אידישע פאלק „נער”. (הושע יא) כי **נער** ישראל ואהבהו. (פון ליעבשאפט צום פאלק רופט ער עס נער, דאס מיינט יוגענד) — דער געדאנק פון דעם פסוק איז אזוי : אויב דאס אידישע פאלק וועט האלמען די תורה נאָהענט צו זיך, ד. ה., אם אמר לנער הנה החצים ממך והנה, — דאן וועט קומען די גאולה; קחנו ובאת, כי שלום לך !

אויב אָבער אז אידען וועלען זיך חו"ש דערווייטערען פון דער תורה, „אם אמר לעולם הנה החצים ממך והלאה”

עלם, איז א לשון העלמת עין. ד.ה., אויב אידען ר"ל וועלען זיך מעלים עין זיין און דערווייטערען פון דער תורה, עם וועט זיין עלם, און חצים הלאה! דאן וועט זיך חו"ש דער גלות פארלענגערען, דאן וועט ר"ל זיין לך! כי שלחך ד', ד.ה., גאט האט אונז משלח געווען. עם איז א צרה ווייל עם איז בנסע הארץ.

אט דאס איז דער רעיון פון הפטרת מחר החדש, ווייל חרש מיינט מען א נייע וועלט, (לשון חדש-ניי) און דער סימן פון דער גאולה איז אצל האבן. אבן—מיינט מען די תורה—מלשון שני לוחות אבנים. אבן! איז אין גימט' 53, און אט אזוי פיעל סדרות איז דא אין דער תורה (ווייל ויגש און יחי רעכנען זיך מחוברים).

שלושת החצים צדה אורה. דאס מיינט מען די דריי קוילען: — תורה — נביאים — כתובים. — אורה, דאס איז דאך די גרעסטע ליכטיגקייט, און די רשעים ווילען ברענגען פינסטערניש אויף דער וועלט, זיי ווילען אויסרייסען דעם לאמפ, ד. ה., די תורה. זיי האבען שוין פארניכטעט לענדער און זעהר אסאך מענשען. און דורך זיי האט מען אפילו אין דער פרייער אמעריקא געמוזט מאכען פינסטער, אבער דער רבש"ע וועט זיי באצאָהלען מדה כנגד מדה, אט די אנטיסעמיטען וועלען אליין מוזען ווערען א גרענענדיגער לאמפ, א לאמפ מוז מען די ערשמע זאך אויפהענגען, אין אבענד דארף מען איהם אַנצינדען, און ביינאכט ברענט ער, ביו עם ווערט ליכטיגער מאג. דאן געהט ער אויס. אט אזוי וועלען די אנטיסעמיטען הענגען, אַנצינדען זיך און ברענען דורך אונזער פינסטערע גלות נאכט, און אז משיח וועט קומען, אז „אתא בקר“, דאן וועלען זיי אויסגעהן ווי א ליכט, ימ"ש וזכרם!

אט דאס איז דער געדאנק פון די ווערטער: מדוע לא בא כן ישי? ד.ה., פארוואס קומט ניט משיח כן דוד?

ער קען אבער ניט קומען, סיידען מיר אידען וועלען פריער
שיסען מיט אונזערע קוילען פון ציוויליזאציע, מיט'ן גרויס-
ען שמראם פון ליכטיגקייט, מיט דער תורה.

ניט ווי יענער ישוב'ניק, אז מען האט איהם מכבד
געווען מיט אריין שרייבען איין אות אין דער תורה, האט
ער געכאפט די פען ביי דעם סופר, און געוואלט אליין
שרייבען. פרעגט איהם דער סופר : איהר קענט דען אליין
גוט שרייבען ? חו"ש, האט דער ישוב'ניק געענטפערט,
איך קען ניט. נאר איך חתמע מיין נאמען מיט א צלם.

מיר האבען ר"ל אסאך אזוינע ישוב'ניקעס, וואס
וואלמען וועלען אריין ברענגען דעם צלם אין אונזער אי-
דישער אמונה !

רבותי ! טייערע אידען ! איהר קענט קויפען די
אותיות פון אייערע נעמען, דאס איז א גרויסע, זעהר א
גרויסע מצוה ! און אויך א חכמה, ווי צו פאראייביגען
אייער נאמען אין דער אייביגער תורה.

דער ארון הקדש איז געמאכט פון האלץ — עצי
שטים. ווייסט איהר פארוואס ? ווייל אין דעם ארץ
שמעהט די תורה וועלכע איז **עץ חיים** היא למחזיקים
בה. שטיצט זשע רבותי די תורה ! וועט זי אייך זיין צו
הילף, אז איהר זאלט לאנג לעבען און זיין געזונד ! **עץ
חיים** היא למחזיקים ! נישט למזיקים, נאר למחזיקים !

אויף דעם פסוק : שני גוים בבטנך, זאגט רש"י „אלו
אנמונינום ורכי שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא
חזרת " . . . — ווייסט איהר מיינע פריינדע וואס פאר א
געדאנק דא ליגט אין די ווערטער צנון וחזרת ?

פשוט ! צנון העלפט איבערקעהרען דעם עסען, און

חזרת שניידט דעם עסען פאנאנדער אין מאגען. דאס מיינט אז רבי מיט אנטונינוס'ן האָבען געוואוסט אז דער עסען איז ניט דער עיקר; מען מוז דאך עסען, אָבער דער צוועק פון דעם עסען איז, אז מען זאל איהם איבערקעהרען צום כח און קראפט. אויף צו קענען טהאָן גוטעס אויף דער וועלט.

יעצט רבותי! האָבען מיר א געלעגענהייט איבער צו קעהרען דעם עסען צו איין תכלית, צו דערגרייכען דעם צוועק. מיר האָבען דאָ דעם תכלית! מיר האָבען דאָ די תורה! שרייבט אריין אייערע נעמען אין דער תורה; ווייל אַט אויף דעם לעבען מיר, אַט דעריבער עסען מיר, „אם אין תורה אין קמח“, — איז דאָך א קשיה: סטייטש! מיר האָבען דאָך געזעהן אז מענשען האָבען קמח האַמט זיי האָבען אין זיך ניט קיין תורה — נאָר דער ענטפער איז פשוט: אויב זיי האָבען ניט קיין תורה, טאָ צו וואס טויג זיי די קמח? אז זיי זיינען דאָך ניט מהפך דעם עסען צום תכלית, אז זיי האָבען ניט קיין צנון וחזרת אויף זייערע טישען. וד"ל.

זייט ניט רבותי אזוי ווי יענער חתן בחור, וואָס האָט געזאָגט אז ער קען ניט חתונה האָבען, ווייל פאר א גע'גט'ע האָט ער מורא, וויבאלד זי טויג ניט פאר יענעם, טויג זי פאר איהם אויך ניט. פאר איין אלמנה האָט ער מורא, אז ער זאל חלילה ניט שמארבען אזוי ווי יענער. און א בתולה — זאָגט ער — ווייסט מען דאָך גארניט אויב זי טויג? — נאר יענעס'ס ווייב, זאָגט ער, דאָס וואָלט יע געווען גוט; ווייל וויבאלד זי טויג פאר יענעם, איז זי גוט פאר איהם אויך. און אַט אזוי זיצט ער שוין, אַט יענער בחור, ביז פופציג יאָהר.

זיצט ניט רבותי! די תורה איז אונזער כלה — א"ת מורשה אלא מאורסה. קויפט כלה-מתנות, גיט געלד, ווייל מיר טהוען א גוטען שדוך; מיר האָבען א רייכען מחותן,

דער רבש"ע איז דער מחותן, און ער זאגט דאך לי הכסף ולי הזהב (חגי ב.).

און אז דער רבש"ע איז אונזער מחותן, וועט דאך איהם ניט אַנשמעהן חו"ש, אז מיר זאלען זיין אַרימעלייט. וועט ער אונז מאכען רייך ! — טאָ זעהט-זשע, שנעלער ! קויפט כלה מתנות צו דער תורה, גיט געלד ! וועט איהר רייך ווערען).

איהר קענט קויפען די אותיות פאר אלעמען אין די אויגען, אז אלע זאלען זעהן.

א גלח האָט אמאָהל געפרעגט ביי א רב, פארוואָס ביי אונז שוהל טומעלט מען ? און ביי זיי איז שמיל, בלויז דער גלח אליין רעדט. האָט דער רב איהם געענטפערט, עס איז אונזער תורה, מיר האָבען עס ניט גע'גנב'עט, שרעקען מיר זיך ניט צו שרייען הויך, אָבער איהר האָט דאָך אסאך זאכען אין אייער טעסטאמענט וואָס איהר האָט שוין גע'גנב'עט פון אונזער תורה, דערפאר מוזט איהר האַנדלען שמיל, פונקט ווי מיט גע'גנב'עטע סחורה.

פריינדע ! איהר זייט אלע ווילקאמען אין אונזער שוהל צו טומלען און צו קויפען, און צו דאוונען און אַלדאס גומעס. — ניט ווי אין יענעם טעמפלעל : -

א גרינער האָט ניט געהאט קיין געלד אויף א טיקעט ראש השנה. איז ער צוגעגאנגען צום שמש און געזאגט : איך וויל אריין געהן אין שוהל און ארויס רופען מיינעס א בעקאנטען, ווייל זיין ווייב איז קראנק. זאָגט דער שמש, איהר קענט אריין געהן, נאר געדענקט אויב איך וועל אויס'געפינען אז איהר דאווענט, וועל איך אייך ארויס שמייסען.

ניין, רבותי ! איך האלט אז איהר מעגט אפילו דאוונען

דא אויך. אַבער צו אויפהאלטען די שוהל מיט דער ת"ת
דארף מען געלד ! טאָ גיט געלד !

(אויב איהר ווילט וועל איך אייך זאָגען נאָך א פאַר
ווערטער :

די מלאַכים האָבען ניט געוואָלט לאָזען משה'ן נעמען
די תורה, זיי האָבען געוואָלט די תורה. האָט זיי משה רבינו
געפרעגט, אויב זיי ווילען די תורה, טאָ פארוואָס האָבען
זיי געגעסען פלייש מיט מילך ווען זיי זיינען געווען ביי
אברהם אבינו ? האָבען זיי ניט געהאט וואָס צו ענטפערן.

ביי מיר איז אמאָהל געקומען א איד און האָט אין
א שפּאַס געפרעגט : אזוי ווי ער מיט זיין פרוי האָבען
געגעסען פלייש און פארטרונקען מיט מילך, טאָ וואָס דאר-
פען זיי יעצט טהאָן ? האָב איך געענטפערט אז דער דין
איז אזוי ווי מיט א מעסער, מען דארף זיי ביידען אריין
שטעקען אין דער ערד.

איהר פארשמעהט, רבותי ! מען טאָר קיין לצנות פון
דער תורה ניט מאַכען ! אז איך זאָג א שפּאַס, טהו איך עם
למען המצוה של החזקת ביה"כ. — ווייל אונזער שוהל איז
אזוי ווי א שענהע פרוכט, אַבער אינווייניג איז דאָ ווייניג
זאפט. זי שמעהט אין אַרימען געגענד, און מען דארף געלד
אויפצוהאלטען די שוהל מיט דער תלמוד תורה).

די מאַסקימעס (איך מיינ משכילים) זאָגען : „אדם
קרוב לעצמו“, איז דאָך א קשיה ! די גמרא זאָגט דאָך
אצל עצמו ! (יבמות כה) — דער פשט פון „אצל“ מיינט :
אז א מענש איז געהענטער צו דעם וואָס אין ביי זיין זייט.
אצל עצמו! און די שוהל איז דאָך אונז אזוי נאָהענט, ווייל
„אצל האָבן“, מען לערענט דאָך דאָרטען תורה !

★ ★

ש ל ח

שבח על ת"ח שמת בניסן

היש בה עין, (רש"י) אם יש בה אדם כשר שיגין עליהם. רבותי ! וואס מיינט עס „אדם כשר“? ווי פאסט זיך דער לשון „כשר“ אויף א מענשען? דער ווארט „כשר“ פאסט זיך דאך אויף א פראדוקט, אבער ניש אויף א מענשען. (די גמרא אין שבת ק"ה באנוצט אויך דעם לשון „כשר“ אויף א מענשען).

מיר קענען דאך ניש זאגען אז די תורה מיינט דא כשר : א רב וואס זאגט גאנץ קרום א דרשה. ווייל ניקב הקרום, איז ניש כשר, אבער גאנץ קרום איז כשר — ניין ! דארטען זיינען דאך ניש געווען קיין רבנים.

דענק איך אז די גמרא און רש"י ווילען דא אויסדריי-קען מיט דעם ווארט **כשר** אזא סארט מענשען, וואס בא-נוצט זיינע כשרונות לטובת הכלל. „כשר“ איז א לשון „כשרון“. אויב מיר וועלען עס מאקע אזוי טייטשען, דאן פארשטעהען מיר זעהר גוט די ווערטער „אדם כשר שיגין עליהם“.

מיר געפינען אין תנ"ך דעם לשון **מה היא** אייניגע מאהל. (אין שלח) וראיתם את הארץ **מה היא**. (אין חיי שרה) כסף ביני ובינך **מה היא**. (אין תהלים ל"ט) ומדת ימי **מה היא** (אין זכריה) ואמר **מה היא**. — אט די אלע אויסשפרוכען מיט דעם זעלבען לשון **מה היא**, האבען

צווישען זיך א געמיינשאפטליכען געדאנק. זיי שמעלען פאר דעם פארשידענארטיגען האראקטער פון מענשען. עס איז דא א גרופע מענשען וואס זייער הויפט ציעל אין לעבען איז געלד, דאס איז די גרופע פון כסף ביני ובינך מה היא.

עס איז אבער דא אזא גרופע, וואס זיינען מפקיר זייער צייט, געלד און ענערגיע לטובת הכלל, דאס איז די גרופע פון ומדת ימי מה היא (ומדת לשון ומדות טובות). דאס זיינען מענשען מיט גוטע הערצער וואס שטרעבען ניט צו קיין געלד, אדער צו הייזער מיט מאַרטגעדזשעס אין באַנק, זיי זיינען צופרידען מיט א באַנק אין הויז.

מיינע פריינדע! אַט אַ דער מענש וואס איז פון אונז יעצט אוועק אויף דער אמת'ער וועלט, ער האָט זיכער באַלאַנגט צו דער האַראַקטער גרופע פון „ומדת ימי מה היא, און צו דעם קלאס פון אדם כשר, ווייל ער האָט באַנוצט זיינע (כשרונות) פעהיגקייטען, ענערגיע און גע-זונד פאר'ן פֿאַלק און פאר דער מענשהייט.

איהר הערט, מיינע טייערע פריינד! עס איז דא א פסוק (אין קהלת ד), „ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה“, איז דאָך דער פסוק זעהר קשה: סטייטש! פארוואס לויבט עפּים קהלת די טויטע מעהר פון די לעבעדיגע? מיט וואס זיינען דאָס די טויטע מעהר מיוחסים פון די לעבעדיגע? און אין אלגעמיין איז דאָך צופיעל ווערטער אין דעם פסוק. ער האָט דאָך געקענט זאָגען „ושבח אני את המתים מן החיים“.

איז דער ענטפער אזוי:

דער פסוק שמועסט דאָ פון אזוינע מענשען, וועלכע זיינען ניט קיין טויטע מאַקע אויף איין אמת, נאָר אזוינע מענשען וואס לעבען, נאר זיי שטארבען אַפּ פון דעם

גשמי'דיגען לעבען, פון די תאות הבהמיות, פון די ערד-ליכע און קערפערליכע פארגעניגענס, און זיי ווידמענען זייער געזונד און צייט פאר דער מענשהייט און די תורה.

אַט דאָס האָט קהלת אויסגעדריקט אין די ווערטער:
 „ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים“. ד.ה., איך לויב יענע טויטע, וועלכע זיינען שוין פון לאַנג אָפּגעשטאַר-בען, נאָך זייענדיג ביים לעבען, אַט אזעלכע טויטע מעג מען לויבען אלע מאָהל אפילו אין ניסן, ווייל זיי זיינען אין א פיעל העכערע מדרגה פון די לעבעדיגע וואָס לעבען נאָך „אשר המה חיים עדנה“ ווייל אַט די טויטע לעבען דאָך, „כמיתתן קרויים חיים“.

אַט דאָס מעג מען זאָגען אין ניסן אויך, ווייל עס איז דאָך ניט קיין הספד.

אַט דאָס איז די אורזאכע פארוואס יעקב אבינו האָט פריהער ניט געגלויבט אז יוסף לעבט, „כי לא האמין להם“. אָבער אזוי שנעל ווי ער האָט דערזעהן די עגלות, האָט ער באַלד אויסגעשריגען : רב ! עוד יוסף בני חי ! ווייל האַמטש יעקב אבינו האָט זיכער געגלויבט אז יוסף לעבט, אָבער זייענדיג אין אזא לאַנד ווי מצרים א משנה למלך, האָט יעקב זיך פאָרגעשטעלט אז צו דער תורה פון שם ועבר איז ער שוין אָפּגעשטאַרבען. אָבער אז ער האָט דערזעהן אז יוסף דערמאָנט איהם די פרשה פון עגלה ערופה, האָט ער אויסגעשריגען : רב ! עוד יוסף בני חי ! מיין זוהן איז א לעבעדיגער איד (א רב).

פריינדע ! אַט אַ דער תלמיד חכם איז אויך ניט טויט, זיינע מעשים און זיין תורה לעבט !

אַט דאָס איז דער פשט אין אַבות ד „הילודים למות

והמתים לחיות", אָט די וועלכע ווערען ווי א מטבע אין א פוסטען קרוג פּאָפּולער און באריהמט אין דער ערדליכער גע-
וועלט, "למות", זיי שטארבען אָפּ פון דער אמת'ער וועלט.

אָבער אָט די אמת'ע ת"ח, וועלכע זיינען אין דער בחינה פון "עני חשוב כמת" נאָך ביי זייער לעבען, אָט די ת"ח וועלכע זיינען אין דער בחינה פון "נשכחתי כמת מלב". . . אָט אַ די מתים איז ל ח י ו ת ! ניט נאר זיינען זיי ניט טויט ביי זייער לעבען, נאר אפילו ווען זיי שטארבען לעבען זיי ! זייערע מעשים טובים, זייער תורה לעבט !

און צום שלום, רבותי ! וויל איך זאָגען, אז דער רבש"ע האָט דאָ אונז אָפּגעטהאָן אזוי ווי יענער רב : —

א רב האָט אָפּגעשטימט די חתונה פון זיין מאַכטער אויף א געוויסען מאָג, אָבער אזוי ווי דער גביר פון יענער שטאָדט האָט אויך געוואלט פראווען אין יענעם מאָג די חתונה פון זיין מאַכטער, און דער איינציגער בענד מוזיק וואָס איז געוועזען אין שמעדרטעל, וואָלט דאָך ניט געקענט שפיעלען אויף ביידע חתונות, האָט דער רב איינגעלאדען דעם גביר צו זיך. ממילא האָט דער גביר געמוזט אָפּלעגען די חתונה פון זיין מאַכטער אויף איין אנדער מאָג.

אָט אזוי, מיינע פריינדע, האָט דער רבש"ע געטהאָן צו אונז : ער האָט באַשטימט צו צונעמען אָט דעם גרויסען ת"ח פון אונז, אין דעם חדש ניסן, און ער האָט געזאָגט צו אונז, די טרערען מיט דעם הספד וועט איהר מווען אָפּלעגען אויף איין אנדער מאָג. **נשמה** איז בגימט', "השמים", און השמים שמים לד'. גאָט האָט צוגענומען די נשמה פון דעם ת"ח צו זיך.

צו איך, מיינע פריינדע, וויל איך זאָגען, אז פאלשע טרערען מיט נאָרישע צערעמאָניעס איז זעהר ניט ריכטיג.

אַט צום ביישפיעל, האָט א פרוי אמאָהל א קוס געטהאָן אויף א מת, ווען ער איז געלעגען אין באַסס, האָט זי א קלאַפ געטהאָן מיט'ן האַנד אין באַסס, און געזאָגט : „נאַס אַן וואַרד, ער קוקט אויס שעהן, אַן עין הרע!“ . . .

ווען דער צדיק לעבט, איז ער „כתמר יפּרח“, ווייל ער איז זיך עוסק אין דער תורה וואָס באַשטעהט פון זעקס הונדערט און דרייצען מצות, און פון די זיבען און צוואַנציג אויתיות פון אלף בית, ס"ה נימט' ת"מ"ר, זעקס הונדערט מיט פערציג. — אַט אויף דעם וואָס דער תמר איז אויסגעריסען גע- וואָרען טהוט אונז אויף איין אמת וועה די האַרץ.

מיר קענען זאָגען בלויז די עטליכע ווערטער פון (איכה ב, י"ג), „כי גדול כים שברך, מי ירפא לך!“ ווייל אזוי ווי ווען א שיה ווערט צובראכען אויפ'ן ים און זי זינקט איז דאָך ניט קענטיג, ווייל זי איז דאָך אראָפּ אין דעם טיעפען אָפּגרונד פון ים, אזוי איז דאָ אונזער חורבן נרוים אָבער ניט קענטיג, ווייל מיר טאָרען אפילו ניט קלאָגען אויף דעם אין דעם חדש ניסן.

אָבער ביי אונז וועט דער פארלוסט פון אַט דעם גר- טען מענשען זיין קענטיג. ווי א חורבן אויף דער יבשה. ווייל דער גרויסער ת"ח איז נימא ! א גרויסע נשמה איז אויסגעלאָשען געוואָרען. א נשמה וואָס האָט באלויכטען אונזער שווערען גלות. איצט זיינען מיר אלע פאר'יתום'ט ווייל דער ת"ח איז טויט.

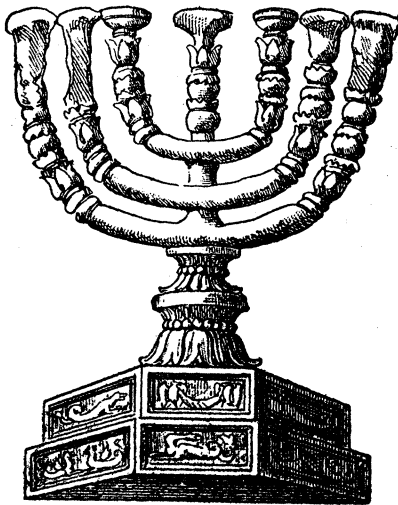
נאָך מיר האָט געזאָגט נאָך א רב פּאָלגענדע ווערטער:

ווער זאָגט עס אז אַט דער ת"ח איז געשטאָרבען ? א, ניין ! ער איז ניט געשטאָרבען ! אזעלכע גייסטער שטארבען ניט, — ער לעבט ! זיין נשמה שוועבט, מיר הערען זיין מעכטיגע שטימע, מיר זעהען זיין אויסגע- שטרעקטע האַנד וואָס פיהרט אונז דורך אונזער לאַנגע גלות וועג.

נאכדעם האָט גערעדט א דרימער רב. האָט ער זיך
געווענדעט צום שוימען און געזאָגט אזוי:

„דו ביזט ניט שויט ! דו לעכסט ! צדיקים קרויים היים
אפילו במיתתן !

ווען איך בין ארויס פון דעם הספד, האָט מען מיך
געפרעגט : איז עס אמת אז דער רב איז געשטארבען ?
האָב איך געענטפערט : מען ווייסט נאָך ניט. — עס איז
א מאַדנע וועלט . . .

קרח

דרשה בענין קדיש — לסדר' קרח ולפורים

די שוהל איז אַנגעפאַקט מיט קדיש זאַגערס, און
איחר ווילט אז איך זאָל אייך זאַגען א טעם פארוואס מען
זאָגט קדיש ?

מיר לערנען אין דער תורה, אז מרע"ה האָט געזאָגט
צו דער עדת קרח, „ואהרן מַה הוא ! פרעג איך אייך,
רבותי ! וואָס האָט משה געמיינט מיט די ווערטער :
מַה-הוא ? — דער ענטפער איז פשוט.

די גמרא (חגיגה ד') זאָגט : איזוהו שומט זה המאכד
כל מַה שנותנים לו, איז דאָך די גמרא קשה : סטייטש !
מיר זעהען דאָך אז עס זיינען דאָ שומים וואס פארלירען
קיינמאָהל גאָר ניט, אדרבה זיי געפינען זעהר אַפּט, און
גראדע חכמים פארלירען (לא לחכמים לחם).

נאָר דער פּשט אין דער גמרא איז אזוי : דער כח פון
חכם באשטעהט אין דעם ווארט מַה. די גמרא (תמיד ל"ב)
זאָגט : איזוהו חכם הרואה את הנולד. נולד מיינט מען
דעם תכלית פון יעדער ארבייט, און דער תכלית פון חכמה
ד"ה, די ענדע פון דעם וואָרט חכ-מַה איז די לעצטע צוויי
אותיות : מַה . די ערשטע אותיות שטעלען צוזאמען
דעם ווארט כ ח . ד"ה, גאנץ פשוט : — דער חכם
האלט זיך קליין און נידריג ביי זיך. ער פרעגט אלעס
וואָס ער דארף פארשמעהן : מַה זה ? ער איז אין דער
בחינה פון א „לומד מכל אדם (פ"ק ד') אָט דאָס איז דער
פּשט פון די ווערטער (קהלת ז) החכמה תעז לחכם, די

אותיות כח-מה גיט איהם עז, שטארקייט „אמרתי אחכמה
והיא רחוקה ממני“, רש״י: ומה היא זו. ד״ה, דער מה
האט איהם גיט געהאלפען בנוגע צו דעם טעם פון פרה
אדומה, ווייל עס איז גיט געוועזען ביי וועמען צו פרעגען.
אט דאס האט מרע״ה געמיינט מיט די ווערטער : ואהרן
מה-הוא.

איך בין מסביר דעם לשון פון תנא: משה קבל
תורה מסיני. (און ער זאגט גיט עפ״י דקדוק כסיני, אדער
על הר סיני) ווייל דאס גופא וואס גאט האט געגעבען די
תורה אויף דעם קליינעם בארג סיני, דאס אליין איז שוין
א תורה . . . פון דעם אליין קען מען לערנען „כל התורה
כולה“, ווייל דאס לערענט אונז עניוּת, און „איזהו חכם,
הלומד מכל אדם.“

דער רבש״ע האט אונז געגעבען די תורה אויף דעם
קליינעם בארג סיני וואס איז בנימ׳ עני, לרמוז אז אין
גלות וועט די תורה חו״ש נתמעט ווערען און די ת״ח
וועלען זיין ארים, דער רבש״ע וועט זיין א יושב במת. .
אט דערפאר זאגען מיר יתגדל ויתקדש שמה רבא !
רבש״ע ! זאל שוין קומען די גאולה, דיין נאמען זאל ווערען
גרויס, עס זאל שוין זיין תחה״מ.

דער נביא באנוצט דעם זעלבען לשון: והתגדלתי,
והתקדשתי. (יחזקאל לח).

אט דערפאר זאגט מען קדיש נאך׳ן לערנען פונקט ווי
נאך א טויטען, ווייל די ת״ח זיינען עני חשוב כמת און זיי
בעטען אויף תחה״מ .

דער בערדיטשעווער זצ״ל האט געזאגט : די גמרא
(מג׳) זאגט דאך : כל האומד דבר בשם אומרו מביא
גאולה לעולם. וועל איך זאגען א דבר בשם אומרו.

ויאמר ד' סלחתי כדברך.

עם איז אַבער דאָ אַ קשיה : סמייטש ! די גמרא (אין קדושין) זאָגט דאָך : מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול. טאָ ווי קען גאָט מחל זיין ? און אויב מיר זאָלען ענטפערן אז דער רבש"ע איז אַבינו מלכנו ! און אַב שמחל, מחול. איז דאָך אַבער אַ קשיה, מיר זאָגען דאָך : „מלך מחל וסולח", און מצד המלכות שבו קען ער דאָך ניט מחל זיין ?

נאָר איך וואָלט דאָס געענטפערט מיט נאָך אַ קשיה : די גמרא זאָגט : רב שמחל על כבודו, כבודו מחול. קוקט דאָך אויס אז דער כבוד התורה איז ניט אזוי שמאָרק ווי פון אַ מלך, און דער תנא זאָגט דאָך (אבות פ"ק ו') „גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות". נאר דער תירוץ איז פשוט: אַ מלך בו"ד קען טאָקע ניט מחל זיין ווייל דער כבוד איז ניט זיינער, ער באלאנגט צו דער גאנצער מדינה. אבער אַ רב קען מחל זיין, ווייל די תורה וואָס ער לערענט, האָט ער דאָך אויף דעם געהאַרעוועט, און ער קען מחל זיין אויף זיין תורה.

היינט דער רבש"ע ! וואָס ער איז דאָך באלעבאָס אויף אלעם, קען דאָך געוויס מחל זיין. — אָט דאָס מיינט ד' מלך גאות, „גאות" איז גימט' ת"י, ד"ה, רתת לדי. עם איז אין מיין האַנד צו טהאָן אלעם און צו מחל זיין.

אָט אויף דעם בעמען מיר, רבש"ע ! צייג דער וועלט אז דו ביזט באלעבאָס ! „יתגדל ויתקדש שמה רבא"! און אפילו בלעם האָט געזאָגט : „תמות נפשי מות ישרים" ר"ת יהא שמה רבא לכרך.

יעצט האָט איך אז איהר וועט אלע אפהיטען די הייליגע תפלה פון קדיש, איהר זאָלט ניט זיין אזוי ווי יענער אינגעל, וואָס דער רבי האָט מיט איהם געלערענט קדיש, האָט

זיין פאָטער געשריען: סטייטש! איך בין נאָך א יונגעראַן און לעב דאָך נאָך! האָט דער רבי געענטפערט: אז ביז ער וועט זיך אויסלרענען זאָגען קדיש וועט נאָך נעמען אסאך, זעהר אסאך לאנגע יאָהרען.

א קארנער גביר האָט געזאָגט צום שמש, איך קען זיך אויף מיינע קינדער ניט פארלאָזען אז זיי וועלען זאָגען פונקטליך קדיש נאָך מיר (לאחר מאה שנה), טאָ זאָגט מיר וויפיעל ווילט איהר פאר דעם אז איהר זאָלט זאָגען? האָט דער שמש געזאָגט א דאָלאַר א וואָך פון יעצט ביז אייער סוף לעבען. סטייטש, דאָס וועט דאָך מיך קאָסטען אַ מאַיאַנטעק! האָט דער קמצן אויסגעשריען. — נו, טאָ שטאַרב פריהער, האָט דער שמש געענטפערט. — זעהט, רבותי, זייט ניט קיין קמצנים!

א רב האָט פאר זיין פטירה געשיקט רופען א אידען וואָס פלעגט ניט שטיצען קיין בני תורה, און געזאָגט צו איהם: לאַמיר זיך געזענגען! — סטייטש, רבי! פארוואָס זעגענט איהר זיך גראַדע נאָר מיט מיר? — פארשטייסטו, האָט דער רב געזאָגט: מיט אלע אידען וועל איך זיך נאָך זעהן אמאָהל אין גן עדן, אַבער ניט מיט דיר!

אין דעם יהי רצון נאָר'ן תהלים, זאָגען מיר: „ואל יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר.“ איז דאָך קשה! אז מיר זאָגען „זה לזה“, איז דאָך שוין א ק"ו אז מיר ווילען חו"ש ניט אַנקומען לעם אחר!

דער ענטפער איז פשוט:

עס טרעפט אז די זינד פון דעם מענשען זיינען זעהר גרויס. דאן איז נימאָ קיין אנדער וועג ווי צו פארמיידען דעם זינדיגען מענשען, נאר דורך דעם וואָס מען צייגט אויף

אז עם זיינען דא נאך ערגערע פון איהם. דאס מיינט אז מען איז חו"ש, "מצטרך זה לזה". אבער די נאך גרויסע זינדיגע, (וואס צווישען אונז אידען זיינען דא בלויז איינער, אפשר) אום צו פארטיידיגען אזא רשע, מוז מען שוין זוכען ביי די אנדערע פעלקער (עו"ז). אט דערפאר זאגען מיר : „ולא לעם אחר“.

אט דאס איז דער געדאנק פון קדיש, מיר זאגען צום רבש"ע : רבש"ע ! זאל דיין נאמען גרויס און הייליג זיין, אין דער וועלט וואס דו האסט באשאפען; אז די גרעסטע רשעים פון די אלע נאציאנען מוזען גומעס מהאן ניט ווי-לענדיג, ווייל דורך זיי קען מען פארטהיידגען די פושעי ישראל. וד"ל.

אט דעם מאמר האב איך דיסקוטירט מיט הרה"ג ר' צבי ב"ר יוסף מאיר.

דער ווארט קדיש מיינט הייליג. אין דער סדרה קדושים ווערט ארום דער באדייטונג פון דעם ווארט : הייליג, זעהר פיעל גערעדט. אבער דער הויפט פון אלע גומע ווערטער וואס די תורה זאגט, איז דער קורצער אויס-שפראך : „ואהבת לרעך כמוך“. ד"ה אז דער געדאנק פון קדיש איז ואהבת לרעך וק"ל.

די בעדייטונג פון די ווערטער „וימליך מלכותה“, איז אזוי : די וועלט זאל אנערקענען אז דער רבש"ע איז א מלך יחיד. — דאס וואס די מגילה זאגט : ויאמר המלך להמן, דאס מיינט מען אזוי : דער רבש"ע, דער מלך יחיד, האט געזאגט צום יצר הרע : הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך. ד.ה., אז צוליעב די געלד קענסטו אראפ-פיהרען א מענשען פון דעם וועג.

רבותי ! שמיצט די תורה !

חַמַּת

יִזְכוּר

רש"י: משל לבן שפחה שמינה פלטין של מלך אמרו
תבא אמו ותקנה הצואה, כך תבא פרה ותכפר על העגל.

רבותי ! עם איז געקומען ב"ה א גרויסער עולם
אין שוהל, און איהר ווילט אז איך זאל איך זאגען די
בעדייטונג פון **יִזְכוּר**, איך זאל איך זאגען א מעם, פאר-
וואס מען דערמאנט די שויטע ? ! אזא מעם וואס זאל
אפעלירען צו דער לאַניק פון דעם אלגעמיינעם עולם.

רבותי ! איהר זאלט וויסען אז די מתים דארפען
אויך א כפרה, האַטש זיי זיינען שוין לאנג שויט. ווייל די
תורה זאגט : „**כֹּפֶר** לעמך ישראל אשר פדית” . . . אשר
פדית אלו המתים (שפטים ספרי). דער ווארט „**פְּדִית**”
מיינט מען די יוצאי מצרים, וועלכע זיינען דאך שוין לאנג
שויט, פונדעסמוועגען דארפען זיי א כפרה. און ביי דער
מצוה פון „פרה אדומה” זאגט דאך רש"י דעם לשון : „תבא
פרה ותכפר”. דענק איך אז אַט די זאַנדערבארע מצוה פון
„פרה אדומה”, איז ענג פארכונדען אין געדאנק, מיט אַט
דער מצוה פון „הזכרת נשמות”, און אין אלגעמיין מיט
דעם מענשליכען לעבען.

אַט דער **תכפר** פון פרה אדומה האַט א גרויסע
שיכות מיט דעם **כֹּפֶר** פון אשר פדית. האַטש איך זאג ניט
אז איך בין אזא חכם אז איך זאל קענען זאגען א מעם און
א שכל אויף אזוינע מצות, אַכער איך בין א דורך געטר-
רי-

בענער רב (מען האָט מיך שוין דורך געטריבען פון אסאך שוהלען) און א דורך געטריבענער איז דאָך ניט קיין נאַר...

„בן שפּחה“ מיינט מען דעם גוף, דער גוף איז דאָך לגבי דער נשמה ניט מעהר ווי א דינסט, און דאָך זעהען מיר אין פּראַקטישען לעבען, ווי דער גוף ווערט גאַר באלע-באַס איבער דער נשמה, און ער פאַרשקלאַפט די נשמה, אַט דאָס איז דער פּשט פון די ווערטער „תחת שלש רגוז ארץ... ושפּחה כי תירש גברתה“ מ”ש-ל אַדער „ונשלמה פּרים שפּתינו“.

אזוי ווי אַקסען וואָס זיי אַקערען, ווייסען דאָך די אַקסען גאַרניט וואָס זיי טהוען, נאַר זיי שלעפען דעם אַקער-אייזען, ווייל זייער באלעבאַס פּיהרט זיי אין שפּאַן. אזוי טרעפט זעהר אַפּט, אז מענשען זאָגען א תפּלה צו גאָט, די ליפען שאַקלען זיך, דער מויל רעדט, און אין תּוך, וויי-סען זיי ניט וואָס זיי זאָגען, ווייל דער גוף איז באלעבאַס. ער שאַקעלט מיט די ליפען און דער גייסטיגער שכל איז גאַר ניטאָ דערביי.

אַבער דערפאַר איז ווען עס קומט צו פּרנסה, דאן ווירקט דער גוף אויף דער נשמה, אז די נשמה זאָל אר-בייטען מיט אלע איהרע קרעפטען, צו פאַרדינען אלע באַקוועמליכקייטען און שפּייז פאַר דעם גוף. ד.ה., „כנפּשו יביא לחמו“. אַט דאָס איז דער פּשט פון די ווערטער : „בן שפּחה שטינג פּלמין של מלך“, דער גוף האָט פאַרשמוצט די נשמה וואָס איז „פּלמין של מלך“. „חלק א־לוק' ממעל“, תּבא אמו, קומט זיין מאַמע, די מאַמע פון דעם גוף איז די ערד... (די מוטער ערד) ותכפר. און אזוי ווי די פּרה אדומה ווערט אינגאַנצען פאַרברענט, אזוי ווערט אויך דער מענש צופּוילט און פּערוואַנדעלט אין שמויב נאָך זיין טויט. (חאָטש די גרויסע צדיקים פּוילען דאָך ניט, ווייל „ורקב

די מצוה פון צדקה. ווייל ביי א מצוה שיש בה חסרון כים, צייגט זיך ארויס מעהר מסירת נפש פאר אמונה. „צדיקים שחביב ממונם עליהם יתר מגופם“ (חולין).

אז די גאולה און תחח"מ, וועט קומען דורך צדקה, קען מען ברענגען א ראיה פון דער גמרא פסחים קי"ז : בך חותמין . . . ד. ה. מען ענדיגט די ברכה, „מגן אברהם“. חותמין, מיינט מען די ענדע, ווייל א חתימה קומט דאך אויף דער ענדע. ד. ה., די ענדע צו אַט די אלע צרות, פון יסורים, און פון טויט, וועט קומען דורך אברהם'ס מדות, די מדה פון חסד, „חסד לאברהם“, און אַט זיינען דאך די ווערטער, „וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם . . . און מחיה מתים . . .“

באזיגען עמלק', קען מען נאָר דורך צדקה, ווייל ביי די ווערטער : „מלחמה לד' בעמלק“, שטעהט כי יד' על כם יה (בשלה), דאָס מיינט מען דורך צדקה, וואס מען טהוט מיט'ן האנד, ניט בלויז מיט'ן מויל. כי יד' ! און די ווערטער „ושביה בצדקה“ טייטש איך אזוי : אז די טויטע וועלען זיך אומקעהרען לתחיה, דורך צדקה.

די וואָס זיינען מחזיק די ת"ח וועלען לעבעדיג ווערען, אזוי זאָגט די גמרא (כתובות קיא). „כי טל אורות טלך, כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו“. אַט דערפאר זאָגט די גמרא : אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו (פס' נ) ווייל די וואָס גיבען מיט'ן האנד, (אַט דאָס מיינט תלמודו בידו) זיינען ניט טויט אויף אייביג.

עס איז דאָ נאָך א פשט'ל, דער ווארט „לכאן“ איז בגימט' 101. די גמרא זאָגט : (חגיגה ט) . . . לשונה פרק מאה פעמים ואחד; איז תלמודו בידו: — שלמה המלך האָט געזאָגט אז דער טעם פון פרה אדומה איז רחוקה

ממני (קהלת) דאָס מיינט אזוי : אויב איינער האַלט זיך פאר א קלוגען, און וויל ניט שטיצען די תורה, ווייל ער זאָגט יש לי רב, ד"ה אין ר"ת, ראָזומני בערע — איז אויב ער איז אזא חכם ? אמרתי אחכמה ! איז רחוקה ! דארף מען זיך דערווייטערען פון איהם.

שלמה המלך האָט געזעהן, אז אין אונזערע דורות, אין די ווייטערדיגע דורות, דאָס מיינט והיא רחוקה ! וועלען אסאך גראַבע נפשות זאָגען : „אמרתי אחכמה " ! אָבער „באחרית הימים" ! וועלען מיר נעמען „מעסינא", און די נאַצים א מיתה ! וועלען די נאַצים דאָן אלעס איינ-נעמען, אפילו א מיתה מעסיגע אויך.

בלק

דרשה לח"ק מו כסלו

„מי מנה עפר יעקב“ ?

רבותי ! פארוואס רופט זיך אן די חברה מתעסקים?
... חברה קדישא ? און פארוואס פראוועט די ח"ק
יעדען יאהר אין חדש כסלו א סעודה ?

דער ענטפער איז אין אַט דעם מאמר חז"ל : „כל
יתר כנטול דמי“, (מס' חולין נח, ב'). און דער פשט פון
דעם מאמר איז אזוי:

פון וואנען נעמט זיך דאָס וואס איינער האָט זעהר
אסאך ? כל יתר ? ווייל כנטול דמי ! ווייל מען האָט עס
צוגענומען פון איין אנדער אַרט. דערפאר האָט איינער
צופיעל געלד, ווייל ביי דעם אנדערען איז ניטאָ אפילו אויף
די נויטיגסטע לעבענס מיטלען. „כנטול דמי! מיינט מען
האָט ביי איהם צוגענומען די געלד (דמים תרתי משמע).

און אַט אזוי טייטש איך דעם פסוק אין בלק : „מי
מנה? ווער קען דען צעהלען די עשירות אַט פון די רוי-
בער ? ווייל „עפר יעקב“ ! זיי האָבען דאָך צוטראַמען
לעבעדיגעהייד יעקב'ן און צוגעראכעוועט אלעס וואָס
יעקב האָט געהאַט! „כי שחה לארץ נפשנו דבקה לארץ“.

(תהלים מ"ד). ומספר ? איז דען פאראן א בעשטימטע צאָהל וויפּיעל אידען זיי האָבען צופּערטעלט לעבעדיגער-הייט ? אָט דאָס מיינט „רבע ישראל“ !

אָדער דער מיינונג פון מספר רבע ישראל, איז אזוי, אז נאָר א קליין הייפּעלע אידען וואָס מען קען שנעל איבער-צעהלען, האָבען זיך געראטעוועט אין די 4 עקען פון דער וועלט. „כל יתר“! אָט די אלע אוצרות פון רוים, איז דאָך „כנסול דמי“! דאָס איז דאָך אַנגעראבעוועטע אידישע בלוט! — די האָר שמעלען זיך דאָך פשוט אויף, ווען מען בעטראכט די שרעקליכע יסורים וואָס אונזערע ברידער און מעכטער זיינען אויגעשטאַנען און אומגעקומען על קדוש השם!

אָט דערפאר טאָקע רופּען זיך די מתעסקים „חכרה קדישא“! ווייל זיי זיינען זיך דאָך מתעסק מיט די קדושים ומתוירים, הנהרגים והנשחטים . . . און יעדער איד איז דאָך א קדוש (ווייל „ישראל עם קדושים הן“, חולין ז').

עס זיינען דאָ אזוינע אידען וועלכע באלאנגען צו דעם מין פון לולב, דאָס הייסט, אידען מיט גוטע הערצער — לולב ! עס זיינען דאָ א גרופע וועלכע זיינען ווי אתרוגים, דאָס מיינט זיי זיינען אמת'ע גוטע אידען! זיי האלמען פון טהאָן יענעם א טובה ! און צו דער זעלבער צייט זיינען זיי אויך „בני תורה“!

אין איין הספד האָב איך אמאָהל געזאָגט אויף אזא סאָרט אידען :

רבתי ! אָט דאָ ליגט איין אתרוג, איין אמת'ער הדר ! זיינע הענד זיינען געווען ווי צוויי עץ-חיים ! זיין קאָפּ איז געווען א כתר תורה, א. ז. ו.

אפילו די אידען וואָס באלאנגען צו דער גרופע פון

סופיסטען, ד. ה., זיי קוקען ארויף צו דעם רב ווען ער זאגט זיין דרשה, און פרעגען ביי זיך, ווען וועט עס שוין נעמען א סוף? אט א די אידען וועלכע זיינען אזוי ווי די ערבה, וואס האט אין זיך ניט קיין מעס און ניט קיין ריח. — זיי זיינען דאך אויך קדושים, ווייל זיי זיינען דאך צוזאמענגע-בונדען מיט'ן כלל. און אז „ועמד כולם“, איז דאך „צדיקים“

אט דערפאר וויין איך אזוי ביי דער תפלה פון „ואל תשליכנו לעת זקנה“, האַמטש דער וואָרט „אל תשליכנו“ איז א פריקער וואָרט, אַבער איך טראַכט ביי זיך אזוי: רבש"ע! אויב איך בין פון יענער גרופע וואָס זיינען אזוי ווי די ערבה, טאָ וואַרף מיך ניט אוועק, אזוי ווי מען וואַרפט אוועק די הושענות נאָך'ן דאוונען, הושע"ר. — בינד מיך ניט אַפּ פון מיינע שעהנע קינדער, וועלכע קוקען אויס אין מיינע אויגען ווי איין אתרוג.

דער אתרוג שמעלט מיט זיך פאַר דעם סאַרט אידען פון דער סדרה משפטים „ראשית אדמתך תביא בית ד' אלקיך—לא תבשל גדי בחלב אמו. (וואָס פאַר א סמיכות הפרשה איז „לא תבשל גדי בחלב אמו“ צו „בכורים“? נאר מילתא אנג אורחא קמ"ל. אז האַמטש א איד דאַרף געבען צדקה, ברענגען בכורים צום כהן, דאך דאַרף ער היטען די מצוות שבין אדם למקום . . .

אַבער ניט אלע אידען קענען דאָך זיין אזוי ווי איין אתרוג! דער איד וועלכער איז א גוטער אין זיין האַראַקטער און האַט א לב טוב (לז"ל) איז אויך א גוטער איד. די „הדסים“ אַבער און איבערהויפט די „ערבה“, אַט א די צוויי מינים מוז מען שוין צובינדען, ווייל ווען זיי זיינען חו"ש אליין, טויג עס ניט. און דאריבער וויין איך אויך זעהר שטאַרק, ווען איך זאָג, „הושענא גלה וסורת, דמתה לתמר, הושענא“ ווייל מיר קענען דאָך זאָגען אז דמתה לתמר, מיינט מען די תמר פון דער סדרה וישב, — עס מיינט ניט „צדיק כתמר יפרח“ אזוי ווי תמר האַט

ניט געוואלט ווערען אוועק געווארפען פון דעם צדיק יהודה'ן, האַטש יהודה האַט זיך דערווייטערט פון איהר, ווייל ער האַט ניט געוואוסט אז זי איז אומשולדיג. אַט אזוי זאָגען מיר : „רבש״ע ! הושענא גלה — העלף אונז, די פארטריבענע ! „וסורה“, און די אַפגעקעהרטע ! דאָס הייסט, רבש״ע ! דו האַסט אונז פארטריבען אין גלות, און זיך אַפגיִקעהרט פון אונז ! אַבער מיר ווילען זיך פון דיר ניט שיידען ! „דמתה לתמר“ ! אַט אזוי ווי תמר האַט זיך ניט געוואלט שיידען פון יהודה'ן !

אַט אזוי, רבש״ע ! האַטש מיר זיינען אין גלות, בויען מיר שוהלען, און תלמוד-תורה'ס, און מיר באהעפטען זיך צו דיר. אַט דערפאר זיינען מיר אידען איין „עם קדוש“ ! און די חברה וואָס איז זיך מתעסק מיט אידען ווען זיי שטאַרבען, רופען זיך מיט רעכט „חברה קדישא“ !

און פארוואס ח"ק פראוועט א סעודה? דאָס וועל איך אייך געבען צו פארשטעהן דורך א וויציגען משל:

איך האָב אכטונג געגעבען ווי מיין חזן פארמאכט די אויגען ווען ער זינגט, האָב איך איהם געפרעגט : פאר-וואָס ? האַט ער מיר געענטפערט : אז ער קען ניט צוועהן ווי די צוהערער פייניגען זיך.

היינט באטראכט אז ח"ק מוז צוקוקען די אלע טראַ-געדיעס, — דער שטאַרבען איז דאָך א גרויסע טראַגעדיע! „אפפוני חבלי מות, נחלי בליעל יבעתוני“ (תהלים י"ח). ווען א מענש פיהלט אז ער האלט ביים שטאַרבען, און ער איז א מאַמין אין גאַט, און אין א יענע וועלט, און דערצו זעהט ער נאָך אז ער לאַזט איבער גוטע קינדער, דאן שרעקט ער זיך ניט שטאַרק פאר דעם טויט.

דוד המלך ע"ה האַט געזאָגט צו זיין זוהן שלמה'ן :

„אנכי הלך בדרך כל הארץ, וחזקת והיית לאיש (מלכים ב')
 איז דאך אייגענטליך א קשיה : ספייטש ! נאך'ן מוידט,
 ווערט דאך יעדער מענש איין עומד, טא ווארום זאגט ער
 „אנכי הלך“? נאך דער ענטפער איז פשוט : דער מענש
 וואס לאזט איבער גוטע קינדער ווערט אין דעם זכות פון
 זיינע קינדער אפילו נאך'ן טויט א „הולך“, אנכי הולך !
 ווייל והיית לאיש ! און מהאי טעמא זאגט די תורה : „את
 האלקים התהלך נח“ . . .

אבער אז א מענש זעהט „נחלי בליעל“, ד. ה. „די
 נוחלים, די יורשים זיינען שלעכטע ? שרעקט ער זיך,
 נחלי בליעל יבעתוני !

אט למשל איז געשטארבען א גרויסער גביר, און די
 יורשים זיינע האבען ניט געוואלט זיצען קיין שבעה, האבען
 זיי געדונגען דעם שמש ער זאל זיצען פאר זיי. האבען זיי
 געפרעגט א רב, אויב זיי דארפען געהן מנחם אבל זיין
 דעם שמש ? אט צוליב אזוינע יורשים שרעקט זיך דער
 מענש אזוי שטארק אין די לעצטע מינוטען פון זיין לעבען.

און פאר שרעק דער קאפ זיך דרעהט,

אט געלעכט, און כאלד שוין טויט !

די חברה קדישא דארף צוקוקען מיט אפענע אויגען
 און בייזאנהען אט די אלע טראגעדיעס, איז כדי עס זאל
 ניט אויסקומען צופיעל טראגישעס, ווייל „כל יתר כנסול
 דמי“, איז דערפאר פראוועט די ח"ק א סעודה האטש איין
 מאהל אין יאהר.

ווייל יעקב אבינו האט דאך געזאגט : „האספו ואגידה
 לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים“, ד. ה. אויב

איהר ווילט אז עם זאל קומען משיח, די מויטע זאלען לעבעדיג ווערען, עם זאל שוין נעמען א סוף צו די צרות, דער אהרית זאל קומען — דאן איז נאר דא איין (1) עצה צו דעם : האַספו ! פאראייניגט זיך ! ווערט אחדות, אידע-לאך ! אזוי ווי די אמאליגע השמונאים ! טרויערט ניט צופיעל, אלעס וואָס איז צופיעל טויג עם ניט !

יוסף האָט געזאָגט : העוד אבי חי ? פארוואָס האָט ער ניט געזאָגט : אָבינו ? נאר יוסף האָט געזאָגט צו די כרידער : טרויערט ניט צופיעל, איהר זייט ניט שולדיג אין דעם וואָס איך האָב זיך אזוי פיעל אָנגעליטען. עם איז די כתונת פסים וואָס דער טאטע האָט מיר געמאַכט, דער „כל יתר“ פון טאַטען. דערפאר וואָס ער איז געווען מעהר אָבי, אָט דאָס האָט גורם געווען צו דעם ! אָט דערפאר זאָג איך צו איך, כרידער ! עסט און טרינקט און טרויערט ניט צופיעל !

מען האָט מיר אמאָהל גערעדט א שידוך, און דער שדכן האָט געלויבט די כלה אז זי איז פון די אמהות, האָב איך געזאָגט עם טויג ניט, און אזוי איז עם טאקע געווען. זי איז געווען אַלט ווי שרה, קליין ווי רבקה, און אויגען האָט זי געהאט ווי לאה. צופיעל איז אומגעזונד, האָב איך בעסער גענומען איין אנדערע.

עד כאן דרשתי, ולפום האמת, עושין סעודה לפי שמתענין, ומתענין בכסלו להעלות את הנשמות עם הקדו-שים והטהורים שנברו בחדש זה על הטמאים. כי „ושבח אני את המתים“ פי, איך אנו יודעים מהות הנשמות שכבר מתו ? מן החיים — היינו מהתורת חיים. שהחשמונאים הפקירו את עצמם על התורה, ואולי המתעסקים לא נהנו בהנפטרים לכבדם לפי ערכם הגדול, בשביל זה ג"כ מתענין ובחדש כסלו הנשמות הטהורות יתגברו על שונאינו שדוד

המלך אמר עליהם, „אני שלום וכי אדבר ה-מ-ה למלחמה,
היינו היטלער למוסאליני היראָהימאָ . . .

די וועלט דערצעהלט, אז איינער א קמצן האָט אמאָהל
געגעבען ר' נחום'קען צעהן סענט, און אזוי ווי ער האָט ר'
נחום'קען ניט געקענט, האָט ער בעת מעשה באַמערקט :
איחר וועט דאָך דאָס אלץ איינס פארטרונקען ! איז ר'
נחום'קע באלד אריין און געקויפט פאר די צעהן סענט א
גלעזעל בראַנפען, כדי דער קמצן זאָל ניט באַשטראַפּט
ווערען פאר זאָגען א ליגען.

רבתי ! די וועלט זאָגט דאָך אז דער ים איז פאר אונז
אַנטלאַפּען, ווייל חברה קדישאַ קען אויסטרונקען דעם ים !
טאָ לאַמיר טאָקע טרינקען און די וועלט זאָל ניט זאָגען
קיין ליגען ! . . .

„כל הפושט יד נותנין לו“ — טאָ לאַמיר אויסשטרע-
קען די הענד און זיך ווינשען „לחיים!“ וועט אונז גאָט
געבען חיים !

דער כּוּם מיט וועלכען צוויי יידען טרינקען איז די
ר"ת ויאמר י"י סלחתי כדכריך — דערפאר רופט מען
בראַנפען אַלקאָהאָל ווייל די ח"ק טרינקען על חשבון הקהל.
על-קהל !

דרשה ב — לחתונה

„מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל“.

רבותי ! פארוואס באנוצט זיך בלעם צייטענווייז
 מיט דעם נאָמען „יעקב“ און צייטענווייז מיט דעם נאָמען
 „ישראל“? די גמרא זאָגט (נדה ל"א): מאי ד"כ ומספר
 את רבע, מלמד שהקב"ה יושב וסופר מתי תבוא טפה
 שהצדיק נוצר הימנה.

בלעם האָט געזאָגט : אָט דאָס וואָס די אלע אנטי־
 סעמיטען זוכען חסרונות אויף אידען, וועט עס זיי אקוראט
 העלפען ווי א טויטען באַנקעס, ווייל אויב אפילו עס זאל
 זיי געלינגען צו געפינען אויף אידען חסרונות, וועט זיי נאָט
 אליץ ליעב האַבען, צוליעב די גוטע קינדער וואָס דארפען
 פון זיי ארויסקומען, ווייל דער מדרש זאָגט (פ' תולדות)
 אז א"א איז געראטעוועט געווארען פון דעם ברענענדיגען
 אויווען צוליעב דעם זכות פון זיין אייניקעל **יעקב'ן**. —
 „בית יעקב אשר פדה את אברהם“ (ישעי' כט) — אָט דאָס
 איז דער פשט פון די ווערטער : „מי מנה עפר יעקב“ ?
 עפר יעקב: מיינט מען די קינדער פון יעקב'ן, ווייל גאט
 האָט איהם געבענשט מיט די ווערטער: „והיה זרעך כעפר
 הארץ“ (ויצא), אָט דערפאר, מיינע טייערע חתן כלה !
 סחותנים, און איהר געסט אלע ! איהר מעגט זיך גאנץ
 גוט פרעהען, ווייל יעדע אידישע חתונה איז א טוידט
 קלאַפּ צו אלע אנטיסעמיטען !

אַבער, מיינע טייערע פריינדע ! מיר מוזען בעגריי־
 פען די וויכטיגקייט און הייליגקייט, וואָס דער פארהיי־
 ראַטער לעכען, און די אידישע הויז דארף מיט זיך פאַר־
 שמעלען.

עם איז דא א מדרש פליאה אויף דעם פסוק : „הים ראה וינס” זאגט דער מדרש : מה ראה ? ראו ישראל באים ורכוש מצרים בידם. איז דאך דער מדרש אונפאר-שמענדליך. דער ים האט געזעהן אז די אידען קומען, און דער פארמעגען פון מצרים איז אין זייער האנד, איז ער אנטלאפען. סמייטש ! וואס האט ער זיך דערשראקען אזוי שטארק פאר די געלד ? נאר דער ענטפער ליגט אין דעם איינעם ווארט : ראה ישראל, דער ים האט דערזעהן די הויכע מדרגה פון ישראל, אז רכוש מצרים בידם ! ד. ה., דער ישראל איז ניט ביי די געלד אין האנד, נאר די געלד איז ביי איהם אין האנד.

(דער לשון „כידם” מיינט אז זיי קלייבען ניט קיין געלד אין די בענק, נאר זיי האבען עם אלעמאהל אויפן האנד, פארטיג צו געבען צדקה, ניט ווי די גמרא זאגט אז דער דור שכן דוד בא וועט זיין „תכלה פרוטה מן הכיס”, ד.ה., זיי וועלען האלטען די געלד אין באנק.) —

(עם איז בעסער אז די באנק איז אין הויז, און ניט די הויז אין באנק).

עס טרעפט זעהר אפט, אז מענשען ווען זיי זיינען געווען ארימעלייט, זיינען זיי געוועזען גוטע, און פיינע מענשען, אבער אזוי שנעל ווי זיי זיינען רייך געווארען, האבען זיי זיך פארגעסען אין זייערע בעקאנטע, און גוטע פריינד, און אפילו זייער אייגענע משפחה. אט אזעלכע מענשען איז די געלד באלעבאס איבער זיי, און מען קען זאגען מיט איין אמת אז די עשירות איז דאן ניט קיין ברכה צו זיי, נאר ר"ל א קללה. ווייל די געלד האט זיי גע-מאכט פשוט אויס מענשען, עם האט זיי געמאכט שטיי-נערנע הערצער, אויף וועלכע דער נביא יחזקאל (ל"ז) זאגט „והסרתי את לב האבן מכשרכם”.

אַט דאָס מיינט דער מדרש : אפילו אז דער ים, וואָס
האַט ניט געוואָלט בשום אופן אפטרעטען דעם וועג פאר
אידען, אָבער אז ער האָט דערזעהן רייכע אידען, און דאָך
זיינען זיי ניט פארקויפט צו די געלד — האָט דער ים שנעל
אָפגעטראָטען דעם וועג.

די גמרא (ברכות ה') זאָגט אז אמאָהל פלעגט מען
זאָגען צום חתן : מצא או מוצא, ד. ה., וואס פאר א פרוי
וויילסטו ? דו ווילסט „מצא אשה מצא טוב“ ? אָדער חו"ש
„ומוצא אני מר ממות את האשה“. איז דאָך אייגענטליך
א קשיה ! וואס איז דאָס פאר אזא נאָרישע פראַגע ?
געוויס וויל ער א גוטע פרוי, ווער וויל דען א שלעכטע ?
נאר די גמרא זאָגט ניט אז מען האָט געפרעגט דעם חתן.
די גמרא באַנוצט זיך ניט מיט דעם לשון „שאלה“, נאר
מיט דעם לשון „אמרי ליה“.

איז דער פשט אזוי : מען זאָגט צום חתן, אויב דו
האַסט געזוכט „את האשה“ ? „את“ איז לרבות. דו האָסט
געזוכט געלט מיט א פרוי איז שלעכט ר"ל. אָבער אויב
„מצא אשה“ דו האָסט נאר געזוכט א געטרייען חבר, א
שעהנע גוטע פרוי, און פאר קיין געלד אַרם דיך ניט, איז
„מצא טוב“ !

אַט די זעלבע רייד פון דער גמרא זאָג איך יעצט צום
חתן: דו מיינ ליבער, שעהנער, קלוגער חתן ! דו האָסט
דאָך געזוכט ליבע און געטריישאפט, זאָלסטו וויסען אז
„מצא טוב“ ! דו האָסט א טייערע, שעהנע, גוטע כלה !

און יעצט, טייערע חתן כלה ! וועל איך אייך אויס-
זאָגען א טיפען סעקרעט, וויאזוי איהר קענט האַבען א
גליקליכען און בעקוועמען לעבען: אלעס וואס איר דארפט

זאלט איהר בעטען נאָר ביי גאָט, און גאָט וועט אייך אלעס געבען.

עם איז געווען אמאָהל א קלוגער איד, נאר ר"ל א גרוי-סער אַרימאן, האָט ער גע'טענה'ט צו גאָט : רבש"ע ! מיר אידען האָבען געטהאָן מיט דיר א שידוך, — די חז"ל זאָגען „א"ת מורשה אלא מאורסה" (פס' מט) מיר האָבען ניט געטהאָן מיט דיר דעם שידוך צוליעב דיין יחוס, ווייל מיוחסים זיינען מיר דאָך גרעסערע פון דיר, מיר זיינען דאָך די קינדער פון אברהם יצחק ויעקב. „בני אברהם אהבך, זרע יצחק יחידו שנעקד על גבי המזבח", און „עדת יעקב כנך ככורך". דו קענסט דאָך ניט זאָגען אויף זיך אזא זאך! נאר מיר האָבען מיט דיר א שדוך געטהאָן ווייל דו ביזט א רייכער מחותן, „ואומר לי הכסף ולי הזהב נאם ד' צבאות" (אבות פ"ק ששי). טאָ גיב זשע רבש"ע ! גיב דעם נדן ! — אָט אזוי, מיינע טייערע חתן כלה ! זאלט איהר נאָר בעטען ביי גאָט אלעס וואס איהר דארפט, און איהר מעגט זיין זיכער אז גאָט וועט אייך אלעס געבען. נאר בעטען אליין איז אַכער ניט גענוג, מען מוז טהון צדקה אויך.

איהר הערט, מיינע פריינדע! גאָט האָט גוזר געווען אז א טויטען זאָל מען פארגעסען. די ערשטע צייט וויינט מען, מען איז צובראכען, אַכער מיט דער צייט ווערט אלעס פארגעסען. אָט דאָס לערנען מיר אין תהלים ל"א „נשכחתי כמת מלב, הייתי ככלי אבר". פארשטעה איך ניט, צו וואס דארף דער פסוק נאָך זאָגען אָט די איבעריגע ווערטער : הייתי ככלי אבר?

וועל איך אייך דערצעהלען איין אמת'ע מעשה :

א ניו יארקער גרויסער גביר האָט געפראוועט די חתונה פון זיין אינגסטער טאָכטער, עס האָט זיך געגאָסען דאָרטען וויין אזוי ווי וואסער, עס זיינען דאָרט געווען

זעהר פיעל געסט, און מען האט אלעמען געגעבען פון כל טוב, נאר איין אַרימער איד איז געבליבן געזעסען אין א ווינקעלע, קיינער האט איהם גארניט געפרעגט, קיינער האט אים גארניט געגעבען, מען האט אים קיין שלום ניט געגעבען, מען האט זיך ניט אינטערעסירט מיט איהם, איז ער געבליבן געזעסען פארטריקענט, און מיט פארשמאַכט-מע ליפען. מען האט אין איהם פארגעסען ווי אין א טוי-מען. נאר פלוצלינג האט מען זיך ארום געזעהן אז עס פעהלט א דימענטענער בעכער. דער חשד איז גלייך גע-פאלען אויף דעם אַרימאן, האַטש ער איז געבליבן געוועזען אומשולדיג.

אלע מחותנים האָבען זיך א וואַרף געטהאן אויף דעם אַרימאן מיט קולות און סטראַשונקעס און געשריגען : זייט זיך מודה אין דער גנבה און גיט אַפּ צוריק דעם בע-כער ! האַט דער אַרימאן געבליבן אַנגעפאנגען וויינען און טענה'ן : סטייטש ! ווען איהר האַט אלע געטרונקען און געגעסען האַט איהר אין מיר פארגעסען, ווי אין א טויטען, „גשכחתי כמת מלב“, מא וואס-זשע האַט איהר זיך גראדע יעצט אלע צו מיר גענומען מיט אזא אימפעט, פונקט אקור-ראט ווי איך וואַלט דאָ געוועזען דער איינציגער מענש, ווייל „ככלי אכד“? ! ווייל די כלי איז פארלאָרען געווא-רען ? !

אַט דאָס, מיינע טייערע חתן כלה, און אלע אידען דאָ, זאָלט איהר וויסען אז אַט אַ די טענה טענה'ן מיר אלע אידען אין גלות, צו די אנטיסעמיטען. ווען די אנטיסעמי-טישע נאַציאָנען זיצען רוהיג אויף זייערע לענדער, ווען זיי טרינקען און פרעסען, קוקען זיי זיך ניט ארום אויף דעם אַרימען אידישען פאָלק וואָס איז פארטריבען פון זיין היים. אבער אזוי שנעל ווי זיי ווערען אריין געצויגען אין מלחמה דאן שרייען זיי גוואלד, די אידען! די אידען זיינען שולדיג!

זעהט-זשע, חתן כלה ! האָט רחמנות אויף די אַרימע,
טהוט צדקה און זייט געטריי צו אייער פּאָלק ישראל.

אייד, ליבער חתן, וועל איך בענשען מיט אַ משונה'
דיגער ברכה: אז אייער פרוי זאָל זיין אַ לינגערטע.

די וועלט זאָגט אז די ערשטע פרוי ביים מאַן איז אַ
לינגערטע. ווען זי ווערט אמאָהל אויפגערעגט, גיט זי אַ
געשריי צום מאַן: איך וועל דיר שוין היינט קיין סאפער
ניט קאָכען. אָבער אז דער מאַן קומט אהיים טרעפט ער
א סאפער כיד המלך. אָבער די צווייטע פרוי איז שוין ניט
אזוי. די צווייטע, אז זי זאָגט מיינט זי עס טאקע, דערפאר
זאָל אייער פרוי זיין אַ לינגערטע, און עס זאָל מקוים ווערען
„מצא אשה מצא טוב“, אז ווען איהר וועט קומען אהיים
זאָלט איהר טרעפען אייער פרוי ווארטען אויף אייך מיט
ליבע. עס זאָל ניט זיין „ומוצא אני את האשה“, ד. ה., מען
דארף ערשט געהן זוכען זי ביי די שכנים.

פִּינְחָם

איין אמת'ער פאלקס-מענש

מדרש בדין הוא שימול שכרו

רבותי! איך פרעג אייך: און ווער נעמט עס ביי דעם רבש"ע אירגענד וואס שלא כדין? די גמרא זאגט דאך „כל האומר הקב"ה ותרן יותרו חייו (ב"ק נ') — דער רבש"ע איז טאקע א דערבארימדיגער (א רחום). —

ווען מען האט אמאהל אין רוסלאנד איינגעארדענט די פאמיליע-נעמען, איז מען געקומען צום בערדיטשעווער זצ"ל. פרעגען איהם די קאמיסיע-לייטע: „יאק טוואַיאַ אימיא, ראַכין? ד.ה., ווי איז דיין פאמיליע נאָמען? האָט דער בערדיטשעווער זצ"ל אויפגעהויבען די אויגען פון דער גמרא און געגיבען א זיפץ. דערבארימדיגער! וואָס ווילען די גוים? האָט דער טשינאַוויק געגעבען א געשריי: פארשרייב „דערבארימדיגער“! (און אזוי איז געבליבען זיין נאָמען). האָטש גאָט איז א רחום, אַבער דער לשון „שכר“ מיינט דאָך: ניט אומזיסט, טאָ מאי קא משמע לן? אָט דער לשון „בדין“? איהר הערט רבותי!

די תורה זאָגט (בשלח), „כל המחלה את שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ד' רפאך“. איז דאָך א קשיה: סמייטש! וויבאלד אז גאָט זאָגט אז מיר וועלען גאָר ניט זיין קראַנק, טאָ צו וואָס דארף ער אונז היילען? וויבאלד אז „כל המחלה לא אשים עליך“ טאָ צו וואָס דארף ער זאָגען „אני רפאך“?

דער ענטפער איז פשוט : א דאָקטאָר א בױד װען ער קומט צו א קראַנקען און ער זעהט אז דער קראַנקער האָט קינדער װאָס ברענגען אריין אין הויז א 70 אָדער 80 דאלאר א װאָך, איז אויב אפילו דער דאָקטאָר איז איין אַרענטליכער מענש, דאָך װעט ער שוין ניט איילען זיך אזוי שנעל, געזונד צו מאַכען דעם קראַנקען און פֿטור װערען. אָבער דער רבש״ע זאָגט צו אונז : איך בין דאָך אזא דאָקטאָר װאָס קיין געלד נעם איך ניט. טאָ אויב אזוי, זייט שוין בעסער געזונד. אייער קראַנקהייט ברענגט מיר ניט קיין נומץ.

די װערטער „אני ד' רפאך" זיינען א נתינת טעם צו דעם „כל המחלה לא אשים עליך" אײ, פארוואָס האָט גאָט די מצריים יא געמאַכט קראַנק ? װייל די מצריים האָבען פארפיהרט די װעלט מיט זייערע געטער, האָט גאָט זיי געשלאָגען מיט אלערליי מכות, צוליעב דעם אז „וידעתם כי אני ד'". איז עס טאָקע אמת אז דער רבש״ע נעמט ביי קיינעם גאַרניט, אָבער דאָס איז דאָך גאר קיין ספק ניט, אז ער גיט ניט קיין שכר צו איינעם װאָס האָט עס גאַרניט פארדינט. טאָ װאָס איז דאָס פאר א לשון „בדין" ? —

דעם ענטפער, רבותי, װעלען מיר קריגען דורך אַט דעם פֿאלגענדען עפיואָד :

א מאַן איז געקומען צו דער שטאָדטישער פארוואל-טונג, און געמאַנט א „פרייז" װאָס די שטאָדט האָט בא-שטימט פאר ראטעווען א מענשען. „סטייטש! — האָט דער שטאָדט פערוואלמער געשריגען — פארוואָס האָסטו איהם ניט געראטעוועט ? דו האָסט דאָך געבראַכט א דערטרונ-קענעם ! "

— איך האָב געזעהן דעם סיין ביים טייך, — האָט דער מאַן געזאָגט — אז פאר ראטעווען א מענשען קריגט מען פינף דאלאר און פאר ארויסציהען א דערטרונקענעם קריגט

מען צעהן דאלאר, האב איך געווארט ביז ער איז דערטרונ-
קען געווארען, ווייל איך האב געוואלט דעם גרעסערען
פרייז!

אט דאס האבען די שבטים געמענה'ט: „הראיתם בן
פוטי זה ? ”

זיין זיידע האט געמאכט ביזנעס פון יענער רעליגיאָן
און ער וויל מאַכען ביזנעס פון דער אידישער רעליגיאָן!
אט די אידישע רעליגיע איז ביי איהם אויך אַ ביזנעס,
אַבער ניט קיין אידעאל.

דער נביא זאָגט: „חדלו לכם מן האדם אשר נשמה
באפו" (ישעי') — האַבען דאָך די ווערטער „אשר נשמה
באפו" גאר קיין שכל ניט. וואָס איז דאָס פאר אַ לשון
„נשמה באפו" ?

גאר מיר וועלען טיישען דעם ווארט „באפו" אַ לשון
„באפס הרגו איש" (ניט ווי יענער חזן האַט געזאָגט אז
„באפס" מיינט: מיט'ן גאָז האַבען זיי מיר דער'הרג'עט,
ווייל ווען ער האַט געזונגען האַט איינער געדרעהט מיט'ן
גאָז צום עולם. . . ניין! מיר וועלען טייטשען: „נשמה
באפו" ווען נעמט ער זיך אָן פאר דער גאַטהייט ? (נשמה
מיינט דאָך חלק אלק) דאן ווען ער איז אויף יענעם אין
כעס, און ער האַט איהם אלץ איינס פיינט; און אז ער
קריגט נאָך אַ געלעגענהייט, אז ער כאַפט יענעם ביי אַ
פארברעכען, דאן ווערט אַט אַ דער פראַסטער ערדליכער
מענטש, אַט אַ דער אָדם, כלומרשט א „קנאי", אַ גאַט'ס
סטראַפּטשעס, אַט פונקט ווי די גאַט'ס סטראַפּטשעס האַ-
בען געוואַלט פּרעזערווירען „שלום בית" אין פאמיליען
לעבען, האַבען זיי געמאכט צו שטארקע רעסטרעקשאַנס
אויף די וואַרסעס (גמ'ן) — וואָס-זשע איז געוואַרען ?
פאַהרט מען אין רינאָ און מען גט זיך דאַרטען זעהר לייכט.
נאָך דער צאָהל גמ'ן וואָס דאַרט קומט פאר, וואלט מען

די שטאָדט געדארפט רופען ניט רינאָ נאָר גמ'ים/בורג,
אָדער לינקאַלן, ווייל זי באַפרייט אסאך שקלאַפען)

אַט דאָס האַכען גע'טענה'ט די שבטים : אז פינחס
איז איין אָדם, וואָס נאר נשמה באַפּו! ער איז אין כעס אויף
דעם זמרי'ן, ווייל ער איז א מיליטערישער פיהרער, א
נשיא (רש"י : שהרג : נשיא!) מהאי טעמא האָט פּוּמִיפּרע
אַנגענומען יוסף'ן פאר'ן כגד (ותתפשהו בכגדו), ווייל די
גמרא זאָגט אז א מענש מוז געהן אַנגעטהאָן אין שעהנע
כגדים כדי צו מאַכען א גוטען איינדרוק אויף דער גע-
זעלשאַפט, אז זיינע רייד זאָלען ווערען אויסגעפאָלגט.
—(גיטין נב).

דער מענש, אַכער, וואָס איז א גאַט'ס פאַרכטיגער,
אַט דער דארף ניט אַנקומען צו קיין שעהנע קליידער —
די גמרא זאָגט י"ש דברים נשמעים (ברכות ו) האָט פּוּמִיפּרע
אַנגעכאַפּט יוסף'ס כגד און געזאָגט : יוסף ! אויב דו ביזט א
גאַט'ס פאַרכטיגער מענש, טאָ וואָרום ביזטו אזוי אריי-
געטהאָן אין שעהנע קליידער ? פאַרוואָס פאַסט דו אזוי
שטאַרק אויף, אויף דיין אויסערליכען אויסזעהן
(רש"י) כגדו לשון כגד—דו ביזט א פאַלשער מענש !

איך האָב אמאָהל געזאָגט א הספד נאָך א באַנקיר
וואָס האָט געלעבט א 100 יאָהר. איהר ווייסט פאַרוואָס
אַט דער מענש האָט געלעבט 100 יאָהר ? ווייל ער האָט
גענומען א גוטען אינטערעס אין לעבען (אינטערעס מיינט
פּראָצענט).

אַט דערפאַר האָט די תורה אַנגעזאָגט אז מען זאָל א
סוטה אַנטרינקען די מים המאָררים און מען האָט איהר
ניט בודק געווען אויב זי ליידעט אויף הדרוקן, האַמט די
גמרא זאָגט דאָך (שבת לג), „סימן לעבירה הדרוקן" ווייל מיר
זיינען ניט בקי אין דעם אונטערשיעד פון „הדרוקן של
רעב" און „הדרוקן של עבירה", און די סוטה טענה'ט
אז עס איז מחמת רעב —

אָט דאָס איז דער פּשט פון דעם פּסוק „אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און (מ"ש). איך האָב אַמאָהל גע-
זעהן אַ מאַן וויל אוועק גנב'ענען אַ גאָלדענעם בעכער פון
אַ חתונה, זאָג איך צו איהם : סמייטש ! איהר זייט דאָך
עובר אויף לאַ תגנב ! האָט דער מאַן געענטפערט : ווען
איך נעם ניט דעם בעכער בין איך דאָך עובר אויף „לא
תחמוד“, טאָ וויבאלד אַז איך מוז דאָך אלץ איינס טהאָן
איין עברה, טאָ לאַמיר האַטש עפּים האַבען פון דעם !

אַדער, אַ איד דערפיהלט שבת אין שוהל, אַז ער
האַט פאַרגעסען און האַלט ביי זיך אין פאַקעט צעהן
דאָלאַר. נעמט ער און לעגט אריין די צעהן דאָלאַר אין
אַ הומש אויף דעם לאַ תגנב; איין אַנדער איד עפענט דעם
הומש, און דערוועהט די צעהן דאָלאַר אויף דעם לאַ תגנב.
האַט ער צוגענומען די צעהן דאָלאַר און אוועקגעלעגט אַ
פינף דאָלאַר אויף דעם פּסוק „ואהבת לרעך כמוך“. —
אַט די חברה שווינדלער זיינען אלעמאָהל חושד דעם אַנ-
דערען מענשען, וויל כל הפּוסל במומו פּוסל.

אַט דערפאַר זאָגט דער מדרש : "בדין הוא שימול
שכרו". פינחס איז ניט געוועזען „נשמה באפו" !

הגני נותן לך את בריתי שלום, ר"ת: מה שאלתך
וינתן לך — מדה כנגד מדה. וויל פינחס האָט געטהאָן
מיט איין אמת צוליעב דעם פאַלק. דערפאַר האָט איהם
גאָט געגעבען זאָס וואָס ער האָט געוואָלט.

און פון דאָן אָן, איז „כל מאי דעביד רחמנא למב " ..
אויב גאָט וויל טהאָן גומעס, איז — עביד ! אַבער אויב
חו"ש גזירות, איז לאַ עביד ! לאַזט איהם פינחס ניט טהאָן.

דאָס איז דער סוד פון „ותעצר המגפה“, דאָס וואָס די
תורה זאָגט נאָך „ותעצר המגפה“, „ויהיו המתים כ"ד אלף"
דאָס מיינט מען ר' עקיבא'ס תלמידים וועלכע זיינען דאָך
געשטאַרבען אין אַ מגפה מיט פיעלע יאָהרען שפעטער,
האַטש ר' עקיבא האָט געזאָגט „כל מאי דעביד" .. ודו"ק.

מטות

לתשעה באב

די שבועה פאר ארץ ישראל

„איש כי ידור נדר לדי“.

רבותי! דער וואָרט „ידר“ און „נדר“ זיינען דאָך די זעלבע זאך, טאָ צו וואס דארף די תורה זאגען דעם וואָרט „נדר“? אין דער שפראך צווישען מענשען איז מען ניט קאָרג אויף קיין ווערטער, מיר רעדען אָפּט צענדליגע אי-בעריגע ווערטער, ווייל מיר באַגרייפֿען ניט דעם אמת'ען מיינונג פון די רייד, וואָס אונזער אייגענער מויל האָט א-רויסגערעדט. למשל, מיר זאָגען: גיט מיס אַחרונים וואָסער, אָדער איך הער אַמאָהל ווי אַ איד זאָגט צום חזן: חזן, ווען וועט איהר זינגען אַ שטיקעלע פירוש המלות?

דער איד נעכטן האָט געדענקט אז פירוש המלות איז דאָס אזא תפלה.

איינער אזא למדן פרעגט מיך אַמאָהל אַ קשיה: סטייטש! די תורה זאָגט דאָך: ברע מלך סדום, און אין סידור שמעיהט: מלח סדומית רבע, — האָט איך איהם געענטפערט: ווען סדום האָט זיך איבערגעקערט האָט זיך דעם קעניג'ס נאָמען אויך איבערגעקערט. . . .

א איד פון חברה ש"ס פרעגט מיך אמאָהל : פארוואס רופט מען די מסכת **ביצה**, **ביעי** ? האָב איך איהם גע-ענטפערט, אז אויף דעם קלאַגט דער נביא (ישעיה נ"ז) : הצדיק אָבד ואין איש שם על לב.. ד"ה, דער **צ** פון מסכת ביצה, איז פארלאָרען געווארען, און קיינעם אַרמט גאַרניט אפילו צו פרעגען אויף דעם.

א מלמד זאָגט צו א אינגעל : זאָג מיר וואָס מיינט „אשה“ ? דער אינגעל ווייסט ניט. זאָגט דער מלמד : דאָס איז אזא זאך וואָס איך האָב און דו ניט. קוקט דער אינגעל אָן דעם מלמד'ס באַרד, און זאָגט : אשה איז א באַרד. — אַט דאָס איז פירוש המלות צווישען אונז מענשען, אָבער די הייליגע תורה, די געטליכע תורה ! וואָס פאַר א פירוש המלות איז, כי ידר נדר ?

דערפאַר זאג איך אז מיר זאָלען טייטשען דעם ווארט „ידר“, אלס א לשון „דירה“, און דער פשט פון דעם פסוק וועט זיין אזוי : איש כי ידר, א איד דארף זיך אלעמאָל דערמאָנען אז די וועלט איז בלויז א דירה, דער עיקר איז דער לך, או השבע שבועה ! אז מיר האָבען געטהאָן א נדר צו גאָט, אם אשכחך ירושלם, תשכח ימיני ! (תה' קלז) לא יחל דברו — מיר טאַרען ניט פארשוועכען אונזער נדר און שבועה, „ככל היוצא מפיו“, עס איז מערקווירדיג אז אין געזעלשאפט זיינען מיר זעהר עמפּפּינדליך אויף ווער-טער, מיר פיהלען זיך שנעל אַנגעגריפען און באליידיגט ווען עס דוכט זיך אונז אז עמיצער האָט געמיינט מיט א ווארט צו באַריהרען אונזער „האַנאַר“, . . .

אַט למשל האָב איך פארלאָרען א שמעלע, ווייל איך האָב אין שוהל גערעדט וועגען „חנוך הבנים“, האָב איך געפרעגט אזא פראגע „ פארוואס פלעגען אמאָהל די בעלי-עגלות טראָגען מיט זיך א בייטש, און היינט אז מען זעהט

שוין יא בעלי עגלות, געהען זיי נאָר אַהן ביימשען ? ! איז דאָך דער ענטפער פשוט : ווייל היינט רעדט מען צו די פּערד. איך האָב געוואלט דערמיט אויסברענגען אז צו קינ-דער דארף מען רעדען און אויפקלערען זיי. — אָבער די מעמבערס פון מיין שוהל, האָבען זיך געפיהלט געטראָפּען און זיי האָבען געמיינט אז איך מיין עס זיי.

ככל היוצא מפיו ! זיי זיינען שטארק מדקדק אין די ווערטער, איז דאָך א קשיה : טאָ פארוואס זייט איהר ניט מדקדק אין די ווערטער, וואָס איהר זאָגט דריי מאָהל אין טאָג „ותחזינה עינינו בשוכך לציון“.

אַט אויף דעם קלאַנט דער נביא (איכה) היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח. אידען פארגעסען זיך אז זיי זיינען אין גלות, בלויז גרים, אז זיי זיינען בלויז ווי א שכן אין א דירה. זיי יאָגען זיך נאָך הייזער און רייכטהיימער אַט אקוראט ווי עס וואַלט געווען היא ישבה ! ווי זיי וואַלטען געווען תושבים.

“גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה... ווייל זיי יאָגען זיך אזוי פיעל נאָך געלד, און ארבייטען טאָג און נאַכט אויף דעם, איז מרוב עבודה ! האָבען זיי ניט קיין צייט צו לערנען און זיי בלייבען אַרים אין תורה — גלתה יהודה מעוני ! (מעניות של תורה, במ”) אין עני אלא בדעה. (נדרים מא.).

די גמרא (ברכות ג') זאָגט : א"ר יוסי, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל, בא אליהו זכור לטוב וא"ל, בני, מ"מ נכנסת לחורבה זו ? א"ל להתפלל. א"ל, היה לך להתפלל בדרך.

איז דאָך א קשיה, סטייטש ! ר' יוסי האָט דען ניט געוואוסט אז א חורבה איז א מקום סכנה, און עס איז דאָך

נאך מעהר קשה, וואס אליהו זאגט אז מען קען דאוונען אויפ'ן וועג, — דאוונען אויפ'ן וועג איז דאך נאך מעהר סכנה, ווייל דאוונען נויטיגט זיך דאך אין כונה, „תכין לכם תקשיב אזנך“. נאר מיר זעהען דא אין די ווערטער גאר איין אנדער געדאנק :

ר' יוסי איז אריין אין א רייכען טעמפעל, וואס קיין גמרא לערענט מען דארטען ניט, קיין אידישע רבנים זאגען דארטען ניט קיין דרשות, און אט דער שעהנער טעמפעל איז א חורבה פון ירושלים, ווייל ווען ירושלים וואלט ניט זיין חרוב, וואלט מען דאך אזוינע טעמפלען ניט אויסגעבויעט.

עס ווייזט אויס אז די אידען פון טעמפעל, האבען זיך מיאש געווען פון ירושלים, ווייל זיי בויען צו שטארקע טעמפלען... אט דאס האט ר' יוסי געענטפערט צו אליהו'ן, להתפלל ! דאס איז בלויז אזא שוהל וואס מען דאווענט דארט, אבער מען לערענט דא ניט קיין תורה. וא"ל היה לך להתפלל בדרך, דו האסט בעסער געדארפט געהן דאוונען אין אזא שוהל, וואס יענע אידען קלייבען זיך אין וועג, וואס האפען און שמרעבען צו געהן וואס שנעלער אין ארץ ישראל — בדרך ! האסטו שוין בעסער געדארפט דאוונען, אין דער מערת המכפלה שוהל, ד"ה אין א בעיסמענט שוהל, ערגיין אין דער 9-טער עוועניו.

אט די אידען וואס שמרעבען ניט צו ארץ ישראל, זיינען אקוראט ווי יענער בארדער אין די מאונטענס, — דער מענעדזשער פון האטעל זאגט צו איהם, ביי אונז וועט איהר זיך פיהלען ווי אין דער היים. האט ער געכאפט די פיס אויף די פלייצעס און איז אנמלאפען. דער גאנצער עיקר פון אט דער וועלט איז וועלכער מיר זיינען בלויז ווי שכנים, אין א צייטווייליגער דירה, איז דאך תורה ! און

די אמת'ע תורה קען מען אין גלות ניט דערגרייכען, ווייל דער גלות איז געגליכען צו דער פרה אדומה, זי איז מטהר די טמאים, אָבער זי איז מטמא די טהורים.

די אמת'ע כהנים, די טרעגער פון דער תורה, זיינען דאָך ביי די הדיוטים ניט אנערקענט, עס איז דאָך טומאתה בשוליה. די טומאה געוועלטיגט דאָך ר"ל אפילו אין די שוהלען! מעהר וויל איך ניט זאָגען (האָמש עס איז ניט מיין לעצטער וואָרט).

ווייל אונז אינטערעסירט דאָך אלעמען בלויז איין זאך — צו הערען היטלער'ס לעצמען וואָרט, ימ"ש. אויף דעם וואָרט וואָרמען מיר מיט אומגעדולד, . . רבש"ע!

לפענ"ד זיינען די מעהרסטע שוהל אידען, אזוי ווי יענער ישיבה בחור. — אז דער רבי האָט איהם געפרעגט: וועלכע דריי ווערטער באנוצען די ישיבה בחורים זעהר אָפט? האָט ער געענטפערט: איך ווייס ניט. דער רבי האָט א שמויכעל געטהאָן, און געזאָגט: דו האָסט גע-טראָפען! — אונזענדיג זינדיגען זיי מיט דעם „על חטא שחטאנו בגלוי עריות“, זיי פארטרייבען די תלמידי חכמים פון די שוהלען! (עריות—אריות, עין מתחלף באלף —

זייט ניט אזוי ווי יענער גביר, וועלכער, אז רעוו. ווייס איז געקומען צו איהם קאלעקטען פאר'ן קרן קימת, האָט ער אויסגעשריגען מיט א קרעכץ: „מה בקש לבן? געוועהנליך האָט ער דאָך ארויסגענומען צעהן דאָלאַר, אָבער ער האָט פארלאנגט 9 דאָלאַר משענדוש. האָט איהם רעוו. ווייס ניט געגעבען קיין משענדוש, און געזאָגט: „לבן בקש לעקור את הכל“, — ניט אומזיסט הער איך אלץ אז מיר ווילען א אידישע קאמענוועלטה . . . ווייל קוים,

קוים וואס מען קען עס פועל'ן אפילו ביי אונזערע אידען.
ר'בש"ע ! ותחזינה עינינו בשוכך לציון !

אבער דאס קען מען נאר דערגרייכען דורך צדקה,
 דורך העלפען די חכמים — ווייל צדקה איז די גרעסטע
 חכמה. אשרי משכיל אל דל ! איז דער טיימש : וואויל איז
 דעם אידען וואס מאכט קלוג דעם ארימאן, — די וועלט
 זאגט דאך : „א נאר גיט, און א קלוגער נעמט“ איז דערמיט
 וואס מען לאזט דעם ארימאן נעמען, וועט ער דאך אויטא-
 מאטיש א קלוגער.

אין ירושלים נפדה אלא בצדקה. (שבת קלט).

דרשה ב.

תורה איז די בעסטע סחורה

„לתת נקמת ד' במדין“.

די וועלט פרעגט: פארוואס האט מ'ך אומגעביטען
 דעם וואַרט „נקמת בני ישראל“ און ער האט געזאָגט :
 „נקמת ד'?“

איך וויל ענטפערען די קשיה, מיט דער פאלגענדער
 ערצעהלונג:

א מיליטערישער מאן איז געזעסען ביי דער בעט פון
 זיין קראנקען ביזנעס-פארטנער, און זיך צוגעהערט, ווי
 יענער איז זיך מודה אויף זיינע זינד, אין די לעצטע מינוט-
 טען פאר'ן טויט.

„איך האב דיך באגנבעט אין 75 טויזענד דאלאר
 קעש. אונזער געהיימע כעמישע פארמולע, האב איך פאר-

קויפט צו אונזער קאנקורענט פאר א האלבען מיליאָן דאָ-
לאר. איך בין אויך געווען דער יעניגער וואָס האָט גע-
ווירקט אויף דיין פרוי אז זי זאל דיך גמ'ן."

„אָלרייט! — זאָגט דער מיליטערישער גאון — אין
א רוהיגען טאָג, — איך וויל זיך פאר דיר אויך מתודה זיין!
באלד ווי איך בין אהיים געקומען אויף אורלויב, האָב איך
דיר אריין געטהאָן די סם אין דיין קאָפּע פון וועלכען דו
געהסט יעצט שטארבען!"

אָט יעצט, רבותי, קענט איהר שוין פארשטעהן פאר-
וואָס מ'ר האָט געזאָגט „נקמת ד' " — **נקמה** פון אזוינע
מענשען וואָס רואינירען א מענשענ'ס עקזיסטענץ, אָט די
נקמה איז א געטליכע — און דערפאר שטעהט דער וואָרט:
„אל **נקמות ד' "**, צווישען צוויי געטליכע ווערטער —
(ברכות).

משה רבינו האָט אונז דערמיט געלערענט, אז דער
געלערענטער מענש דארף ניט איבערזאָגען אלעס וואָס
מען זאָגט, פינקטליך אזוי ווי א רעקארד פון א פאָנגראַף,
מען דארף קוקען אין בוך און נוצען דעם אייגענעם שכל.
עס מאכט דאָך ווירקליך צום לאכען ווען איינער זאגט נאָך
ווארט אין ווארט פון די ביכער, און באנוצט ניט די אייגע-
נע קאָפּ, עס קומט אויס אזוי ווי יענער קאָמאנדיר פון דער
ארמיי.

איין אלטע פרוי פרעגט איהם אויב זי קען זעהן איהר
אייניקעל, א סאָלדאט. קוקט דער קאָמאנדיר אריין אין די
רעקארדס פון זיין באַטאָליאָן, און זאָגט צו איהר : —
באַבינקע! פאָהרט שנעל אהיים! וויל אייער אייניקעל איז
דאָך אוועק געפאָהרען צו אייער לוייה.

אָדער עס האָט פאסירט ווי א מאָן באַקלאָגט זיך פאר
דעם דאָקטאָר, אז די הארץ טהוט איהם וועה. זאָגט דער
דאָקטאָר: איהר האָט געמאַכט א טעות, איך בין גאָר א

פרויען-דאקטאָר ! — זאָגט דער מאַן: אַט טאקע דערפאר
בין איך דאָך צו אייך געקומען, ווייל מיין קראַנקהייט האָט
זיך צו מיר גענומען פון מיין פרוי'ס גרויסען צונג. —

מענשען באַגרייפֿען ניט פיעלע מאָהל די באַדייטונג
פון ווערטער. אַט דערפאר בין איך אזוי באַגייסטערט פון
דער תנ"ך און גמרא שפראך, אז צייטענווייז בין איך מקצר
אין דאוונען צוליעב דעם לערנען.

תפלה, דאָס איז וואָס מענשען רעדען, און בעטען,
אז גאָט זאל זיי הערען. — אַבער **תורה**, דאָס רעדט דער
בורא ! — טאָ וואָס איז וויכטיגער? וואָס קען מען מעהר
לויבען? צי דאָס וואָס מענשען רעדען אונטען, אָדער גאָט'ס
וואָרט פון אויבען ?

תפלה האָבען די אַבות אונז געלאָזט א ירושה,
אַבער **תורה** דאָס איז דאָך די גרעסטע קדושה !

עס ברענגט אונז ליכט, עס גיט אונז כח,
עס עפענט דאָך דעם גאנצען מוח !

וואָס מעהר די תלמידים פרעגען שאלות,
קריגט דער רבי אלץ מעהר התפעלות !

זייט ניט ווי יענער איד וואָס האָט זיך באַקלאָגט פאר
"עס רבי'ן אז ער האָט פארלאָרען זיין גאנצען פארמעגען,
האָט דער רבי איהם געהייסען זאָגען 3 מאָהל „איזהו“ . —
קומט דער איד אריין נאָך אַמאָהל צום רבי'ן און וויינט,
סטייטש, רבי! איך האָב געזאָגט און עס העלפט ניט ! —
זאָגט דער רבי צו איהם : איך האָב ניט געמיינט דעם
„איזהו“ פון סידור, נאר דעם „איזהו“ פון דער גמרא : —
„איזהו שומא המאבד כל . . .“

דאָס מיינט אזוי: א שומא מיינט אז ער האָט אלעס
פארלאָרען. אַבער דער חכם ווייסט דאָך, אז א מענש פאר-
לירט ניט אלעס. חכמה קען מען דאָך אין אלגעמיין ניט

פארלירען, דאס איז כח-מה. — די גמרא זאגט (פס' נ'):
 אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. דער פשט פון דעם איז:
 א ת"ח איז נישט באגייסטערט פאר געלד, ווייל ווען די ת"ח
 וואלמען יא געווען באגייסטערט פאר געלד, איז עס דאך
 ביי זיי אין די הענד, צו טהאן אנדערע זאכען און נישט
 לערנען קיין תורה. אט דערפאר איז וואויל די ת"ח, ווייל
 „ותלמודו בידו“! זיי האבען געהאט די ברירה אין זייערע
 הענד, און דאך האבען זיי אויסגעקליבען די תורה אלס די
 בעסטע סחורה!

דער וועג צו לערנען תורה איז זעהר איין אינטערע-
 סאנטער, און איז אָנגעפיקעוועט מיט טיעף זיניגע חכמה.
 אט למשל, די תורה זאגט (אמור), „אלה הם מועדי“, און
 באַלד נאָכדעם, „ששת ימים תעשה מלאכה“, רש"י פרעגט
 טאָקע: מה ענין שבת אצל מועדות? דער הגר"א ענטפערט
 אז עס איז דאָ דורך'ן יאָהר זעקס טעג פון יום טוב, אין
 וועלכע מען קען טהאָן מלאכה לצורך אכל נפש, קאָכען און
 באַקען פאר דעם טאג יו"ט. אט דאָס זאָגט די תורה"ק „ששת
 ימים תעשה מלאכה“, אָבער „וביום השביעי שבת שבת“,
 דאָס מיינט די תורה יו"כ.

אָדער למשל די תורה זאָגט (תשא), „ונקה לא ינקה“,
 איז דאָך אין פלוג א קשיה: סטייטש! די תורה רעכענט
 דאָך דאָרטען אויס די מדות הרחמים, פון גאָט, טאָ וואָס
 איז דאָס פאר א מדת הרחמים, דער „ונקה לא ינקה“?

אט אויף דעם האָט רבי מאיר געענטפערט (פ"ק ד')
 „אל תסתכל בקנקן אלא כמה שיש בו — ד.ה., נעם אראָפּ
 פון דעם פסוק וַנְקָה לֹא יִנְקָה די אותיות קנקן בלייבט
 דער שם הרחמים! די רחמנות פון דעם רבש"ע צייכענט
 זיך אויס אפילו אין דעם וועג ווי אזוי ער רעכענט זיך דעם
 חשבון מיט די שונאים פון דעם אידישען פאָלק. מיט די
 שונאים מוז מען מאַכען א חשבון, מען טאָר זיי נישט שענ-
 קען! למען ישמעו וייראו!

מסעי

גיט די סחורה

למתן תורה

רבותי ! אט אין דעם ערשטען פסוק פון ס' מסעי
ווערט ארויס געשפראכען די אלע אידישע יסורים און דער
גלות, די ר"ת פון דעם פסוק אלה למסעי בני ישראל אין,
אדום מצרים בכל יון.

„עבדים משלו בנו“ (איכה) שקלאפען הערשען אי-
בער אונז — אט צום ביישפיעל די נאציס, זיי זיינען דאך
אליין פארשקלאפט ווי פערד, און דאך הערשען זיי איבער
די אונטערדריקטע. . .

עס האט פאסירט אז אין מיטען גאס אין בערלין, איז
געפאלען א פערד. האט מען גערופען א פערד דאקטאר.
ווען דער דאקטאר איז געקומען האט ער באַלד אנגעהויבען
שרייען : „העיל הימלער! העיל הימלער!“ פרענט מען
דעם דאקטאר ווארום ער שרייט „העיל הימלער“ ? רופט
ער זיך אפ : אז מען זאגט „העיל הימלער“ שמעהען אויף
אלע פערד !

מיינט איך דעם פסוק אזוי : עבדים משלו : אז די
מושלים זיינען עבדים איז דער גאנצער פאלק פשוט פערד.

יכתב משה את מוצאיהם למסעיהם. ואלה מסעיהם

למוצאיהם. — פארוואס זאגט די תורה די זעלבע ווערטער נאך אמאָהל ? און פארוואס זיינען די ווערטער איבערגע-קערט, „מוצאיהם למסעיהם — מסעיהם למוצאיהם“ ? דער ענטפער איז פשוט : ווען מיר זיינען באפרייט געווא-דען פון מצרים איז ביי אונז אידען געוועזען די הויפט זאך **יציאת מצרים**. דער עיקר איז געווען דער **מוצאיהם** ! אָבער אין אמת'ן איז דאָך דער גאנצער צוועק פון גלות דער **מסעיהם**. צוליעב דעם צוועק פון „ויסעו מקברות התאוה ויחננו בחצרות“, אויב א מענש וויל אוועק פון די תאוה וואס באגראבען דעם מענשען (ד"ה קברות התאוה) איז דאָ איין עצה : דער מענש זאל באטראכטען אז די וועלט איז ניט מעהר ווי א חצר, ד. ה., א צייטווייליגער דורכגאנג. און עס לוינט זיך ניט צו זיין שלעכט, נאר מיר דארפען זיין אין דער כחינה פון „ויחננו בחצרות“. ווייל, „כי לא במותו יקח הכל“, אָט דערפאר איז דאָך „לא ירד אחריו כבודו“, דאָרטען איז ער אַריס, און איין אַרימאן גיט מען ניט קיין כבוד.

„לא ירד אחריו כבודו“ איז א נתינת טעם. אויב ניט, זיינען דאָך די ווערטער איבעריג. ער זאגט דאָך שוין „לא יקח הכל“, איז דאָך כבוד אויך בכלל.

די וועלט דערצעהלט, אז שבועות באנאכט ווען פיעל חסידים זיינען געזעסען אין שוהל, און געזאגט „תקון שבועות“, האָט זיך דער סטאלינער רבי זצ"ל געשמעלט ביי דער טהיר און גענומען שרייען הויך אויפ'ן קול : — „דאוואי טאוואר ! דאוואי טאוואר ! “ דער עולם האָט זיך שטארק דערשראָקען, סטייטש ! וואָס פאר א סחורה ? וועלכע סחורה? און עפּים רעדט דער רבי גאר אויף גוי-איזש ? — האָט דער רבי דערצעהלט :

א שווינדלער האָט זיך פארשמעלט פאר א פאכריי-

קאנט. ער האט געצייגט סעמפעלס פון סחורה און האט גענומען ביי א רייכען פריץ אסאך געלד אין פאראויס אויף דער סחורה וואס ער וועט איהם שיקען. אז מען האט דעם שווינדלער געכאפט, האט דער פריץ געשריען „דאוואר מאוואר, מאוואר דאוואר!“

אט אזוי טרעפט אמאָהל אז די אידען זאָגען „תקון שבועות“, וואָס איז תנ"ך משניות און זוהר, אָבער די גוטע מדות וועלכע די תורה לערענט אונז, לערנען זיי זיך ניט אויס!

טייערע ברידער! מיר דארפען זיך לערנען פון אַט די מסעות ונדודים, וואס אונזער פאָלק מאכט דורך, אז מיר זאָלען רחמנות האָבען אויף נודדים.

די גמרא (אין מ"ק) זאָגט: רמז לציון קברות מהתורה מנין, שנאמר וראה עצם אדם ועשה לו ציון. (יחזקאל ל"ט) רב אשי אמר מהכא (ויקרא ט"ו) ושמרו את משמרתו, עשו משמרת למשמרתו. רבינא אָמר מהכא (תה' ג) ושם דרך אראנו בישע אלקים.

אז רבינא ברענגט אַ ראייה פון דעם פסוק אין תהלים ג', און וויל ניט אָננעמען די ראייה וועלכע רב אשי ברענגט פון ויקרא, אָדער די ראייה פון דעם פסוק אין יחזקאל ל"ט, מוז דאָך זיין עפּים אַ גרויסער אונטערשיד להלכה ולמעשה נאָר דער פּשט איז אזוי פון דעם פסוק „וראה עצם אדם“: יעדער מענטש וואס איז איין אדם, ד. ה., אַ מענטש וואס איז גוט בין אדם לחברו, אָדער ווי די גמרא זאָגט (כתובות ק"ג) מת פניו כלפי העם סימן יפה לו, ד. ה., אַט דער מענטש וואס איז ער האָט געלעבט איז ער אלעמאָל געוועזען אַ גוטער צום פאָלק, (אָט דאָס מיינט מימ'ן פנים צום פאָלק), אַט אזא מענטשען דארף מען מאַכען אַ ציון אויף זיין קבר, ד. ה., מען דארף באַצייכנען אַז ער פּעהלט אונז.

רב אשי וויל אָבער האָבען, אז בלויז דעם מענשען
וואס האָט אָפּגעהיט די גאנצע תורה, ווייל די תורה זאגט,
ושמרו את משמרת. אָבער רבינא זאָגט אז נאָר אזא מען-
שען מאַכט מען א ציון און איין אנדענקען, וואָס האָט גע-
לערענט זיינע קינדער דעם דרך התורה והיהדות, „ושם
דרך“, איז דער פּשט : דער וואָס האָט געמאַכט א דרך.

אָבער די אידען וואָס זיינען אין דער כחינה פון ויחננו
ברפידים (שרפו ידיהם מד"ת) ולא היה שם מים (אין מים
אלא תורה) ד. ה. זיי זיינען ניט קיין מחזיקי תורה, נאר
מויקי תורה, אָט אַ די אידען דארף מען דאָך קיין ציון ניט
מאַכען.

ליידער זיינען דאָ ביי אונז אוינע ערציהער וואָס
קענען אזוי פיעל לערנען ווי דער בירזער מלמד. דער ביר-
זער מלמד פלעגט זאָגען אז דער וואָס האָט ניט געלערענט
ביים בירזער מלמד קען ניט לערנען. האָט דאָך דער בירזער
אליין ניט געקענט לערנען, ווייל ער האָט דאָך ניט געלע-
רענט ביים „בירזער מלמד“.

די תורה, וועלכע איז גענליכען צו מילך, מיט וועלכע
אָט די ערציהער שפייזען דעם יונגען דור. מאַכט מיך צום
גלויבען אז עס איז פאראן א בלויע קוה, האַמט איך האָב
קיינמאָהל אזא כהמה ניט געזעהן, נאר פון די מילך בין
איך זיך משער אז עס איז דאָ א בלויע קוה.

רבותי ! דער איד וואָס איז ניט מחזיק די תורה איז
ער אזוי ווי ג"ג, וועלכער וועט האָבען א מיאומען סוף, ווען
משיח וועט קומען. (ג"ג איז ר"ת : גוי גמור) .

דער שטן האָט זיך באַקלאַגט אז ער האָט ניט קיין
ארכיטט. סטייטש ! זאָגט צו איהם גאָט — וואָס איז ? מען

זינדיגט דען ניט ? אדרבה ! האָט דער שטן געענטפערט, נאָר זיי זינדיגען אַהן מיר. די אונזיסענהייט און דער נאָר שטופט זיי ! — זעהט-זשע, אידען, לערענט תורה ! זייט ניט אונזיסענד ! — זייט ניט אזוי ווי יענער ע"ה, אז איך האָב איהם געזאָגט, איהר ווייסט וואָס די תורה מיינט מיט די ווערטער „בזעת אפך תאכל לחם" ? — האָט ער מיר געענטפערט : דאָס מיינט, מען זאָל עסען מיט אזא אימפעט, שווייס זאָל אזש רינגען פון פנים.

דער געדאנק פון קרבנות איז : תמים יקריבנו. ר"ת פון „תמים" איז : תורה מצות יראה מצות.

אַט דערפאר האָט גאָט אָנגענומען הכל'ס קרבן, ווייל „והכל הביא גם הוא", הכל האָט זיך אליין מקריב געווען צו דעם אידעאל פון תורה ! ביי די קרבנות איז דאָ אַ דין : „וקרבו וכרעיו ירחץ במים", דאָס מיינט דער מענש זאָל אויסרייניגען זיינע מצות דורך תורה (אין מים אלא תורה).

אַט דאָס איז דער פּשט פון די ווערטער (ברכות) : „ביאת שמשו מעכבתו", לשון שמש, דאָס מיינט מען דעם ת"ח וואָס ווערט אָנגערופען „שמש צדקה מרפא בכנפיה", די כנפי יונה ! די מצות פון דער תורה.

די גראַבע, שלעכטע יונגען זיינען מעכב מלאכול תרומה (תורה, מ) — איך האָב אמאָהל געזאָגט צו אַ גראַבען יונג, וואָס ביי איהם פעהלען די חדשים כּיס-לב. (כסלו) אז ביי מיר איז דאָ איין איבריגער חדש, דאָס איז „אייר", ד"ה, איהר זייט איבעריג ! די וועלט דארף ניט אזוי פיעל רשעים. — עס זיינען דאָ אזוינע מענשען, וואָס ווען זיי זיינען ביי דער שונמית, וואָלט מען געקענט אַנ-צאפען נאָך בוים-אוויל, ווייל זיי זיינען פוסמע כלים. אָבער

יעצט דארף מען ניט אָט די פּוסמע כלים. פּונקט ווי מען דארף ניט די נאַצים.

א נאַצי, איין אנטיסעמיט האָט געבעטען ביי א רייכען אידען צען דאָלאַר, אויף די עקספענסעס צו באַגראַד-בען א נאַצישען סאַלדאט. האָט דער איד איהם געגעבען הונדערט דאָלאַר. וואונדערט זיך דער נאַצי, וואָס דער איד גיט איהם אזויפיעל געלט? — וואונדערט זיך ניט! נעם די געלט — זאָגט דער איד און באַגראַב נאָך א ניין נאַצים.

א ישובניק האָט געפרעגט א רב : סמיטש! ווי קומט א דבר אחר אין דער הגדה? ! האָט דער רב געזאָגט : עס איז דאָ אין דער הגדה א רשע, וויל ער א שטיקעל דבר אחר, — אָבער די נאַצי-חזרים דארף מען ניט, און איך וויל זיי ניט אין מיין „תבת נח“, נאר אין דער ערד!

דערפאר, אז די נאַצים האָבען אויפגעהאנגען ביי א שמש אויף די פלייצעס א סיין מיט דער אויפשריפט : — „אידען ארויס, נאַצים אריין“, איז דער שמש אוועק מיט'ן סיין אויף'ן סעמעטערי, און געשריען : אידען ארויס! נאַצים אריין! ...

איין אָפענער בריעף צו ר' ישראל'ן

ער זאל שטיצען ת"ח

(לויט דער הפטרה פון חקת), „ויאמר יפתח אל זקני גלעד“.

די ר"ת פון די עמליכע ווערטער באטרעפט אין גימט' 27, פונקט וויפיעל דער ווארט זיך באטרעפט. דערפון לער- נען מיר, אז יפתח איז געווען געצוואונגען צו רעדען מיט די זקנים, קלאהרע דייטליכע ווערטער — **יפתח האט זיך גענוג אָנגעלימען פון זיי, און דורך א מיספארשטענדניש, האט מען איהם גערופען „בן אשה זונה“, האטש זיין מוטער איז קיין זונה ניט געווען.**

מיינע טייערע פריינדע! איך האלט אויך פון דעם כלל אז א רב דארף רעדען קלאהרע דייטליכע רייד, כדי מען זאל איהם פארשטעהן, ער דארף רעדען הויך, כדי אלע זאלען קענען הערען, און דער עיקר דארף ער רעדען ווינציג, וועט מען איהם דאנקבאר זיין. קענט איהר דאך מיך פרעגען, טא וויבאלד אז איך היט אפ אזעלכע גומע פרינציפען, טא פארוואס האב איך ניט קיין שמענדיגע שוהל? און איך דארף אלע טאג זאגען אויף איין אנדער בימה. איז דער ענטפער פשוט, אט אויף דעם האט טאקע דער נביא ירמיה געקלאגט מיט די ווערטער: „מי יתן ראשי מים“, דאס מיינט אזוי: דער נביא זאגט: רבש"ע! ווען איך האב א קאפ מיט וואסער, און קיין שכל האב איך ניט, וואלט איך זיך דאך בעסער צוגעאפסט צו דער געזעל- שאפט. אבער אז איך בין א מענש וואס פארשטעהט, ווייל מיין קאפ איז דאך מיט מארך און ניט מיט וואסער, מוז איך זיין אין דער פארם פון „והחנוני מקיף“ (פ"ק ג) מקיף, מיינט אזא קרעמער וואס שמעהט ניט מיט זיין קראם אויף איין ארט, נאר ער מוז ארום געהן מיט זיין סחורה, אט אזוי געה איך ארום מיט מיין שוועהרען באגאזש פול

מיט תורה, אלע טאג אויף איין אנדער בימה, אין איין אנדער שוהל, שוין זייט די לעצטע פינף און צוואנציג יאהר

איך בין אזוי ווי יענער גריכישער פילאזאף, ווען די נאצים האבען אָקופירט גריכענלאנד, האָט דער פילאזאף גענומען אַ לאַמפּ, און איז ארום געגאנגען איבער'ן שטאָדט און געזוכט, פרעגט איהם דער נאצישער געסטאָפּאָ אגענט, וועמען זוכסטו?! האָט דער פילאזאף געענטפערט: איך זוך איין אַרענטליכען דייטש. האָט דער געסטאָפּאָ אגענט איהם גוט אָנגעשלאָגען און אריין געווארפען אין אַ קאַנ-צענטראַציע לאַגער. דער גריך האָט ניט געוויינט און האָט זיך ניט באַקלאַגט: ער איז געווען צופרידען וואָס ענדליך האָט ער געפונען אין קאַנצענטראַציע לאַגער אלע אַרענט-ליכע מענשען.

אַט אזוי מיינע פריינדע, בין איך געווען די ערשטע צייט פון מיין וואנדערען (איבער די שוהלען) צופרידען, ווייל איך האָב געהאַט די געלעגעהייט צו באַגעגענען אויף מיין וועג די בעסטע מענשען און גרעסטע געלערענטע פון פּאַלק. איך האָב אַבער אויך מיטעמאַכט דער אנדערען האַלבען פּסוק „עיני מקור דמעה“. איך האָב ניט געקענט באַגרייפּען פאַרוואָס אַ געוויסע גרופע אידען האָבען ניט קיין רעספעקט פאַר די רבנים מופלגי תורה, וואָס קענען זיך ניט צופאַסען צו קיין שטענדיגען אַרט אין שוהל.

די גמרא רופט אָן דעם ת"ח מיט'ן נאָמען זקן. און עס איז ניטא דער אמת'ער געפיהל פון איינזעהעניש פאַר אַלמטיקייט. די וועלט האָט מעהר לוסט צו אַלמטיקייט וואָס געפינט זיך אין אַ פּלעישעל (בראַנפּען). זיי פאַרגעסען זיך אז אַלמטיקייט איז דאָך די גרעסטע ברכה פון נאָט, —

עס זיינען דאָ אזוינע מענשען וואָס האָבען רעספעקט פאַר געלד, פאַר גוטע אינוועסטמענטס וואו די געלד איז נאַראַנטירט. אַבער פאַרוואָס בעגרייפּען זיי ניט, אז אַמאָהל

נעמט מען צו דעם מענשען פון די געלד (אין די יונגע יאהרען ר"ל).

אט איז דאך געשמארכען דער מיליאנער פארד אזוי יונג. אט דאס איז די בעדייטונג פון די ווערטער „קץ כל בשר בא לפני“, דער סוף פון דעם מענשען'ס לעבען איז געקומען פאר גאט מיט א טענה אז דער מענש פארגעסט זיך אין זיין סוף, (דערפאר זאגען די חסידים ויקרב קץ).

דער אונבעשרייכליכער וואונדער פון דער נאטור! איז, אז איהר שוחטים, וואס איהר קוילעט אזוי פיעל לעבעיגע זאכען, האט איהר זיך אמאָהל פארטראכט אין דער ענדע פון דעם לעבען? (סוף בהמה לשחיטה, וסוף אדם למות). — היינט אז אויב איהר, שוחטים, בעגרייפט עם ניט, וואס איהר דארפט מאַכען אייערע געצייג „חד וחלק“, טאָ וויאזוי זאל שוין א געווענהליכער מענש ווימען דעם תכלית פון דער וועלט? דערפאר זאָג איך אז מען דארף קיינעם ניט פארארטיילען.

די וועלט דערצעהלט אז א איד האט געזאָגט פרק און זעהר געוויינט. פרעגט איהם איינער, פארוואס וויינט איהר? זאָגט ער, וויאזוי זאל איך ניט וויינען? אז דער תנא זאָגט: „כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב“. אָבער איך בין דאָך א כהן, און מיינע אייניקלעך זיינען לויים, טאָ וויאזוי זשע וועלען מיר האַבען עוה"ב? זאָגט ער איד צו איהם, שוטה! אט דערפאר שטעהט דאָך כל „כל" איז ר"ת: כהנים לויים.

נאָך מײן אַרימען פארשמאנד קומט אויס אז די ת"ח דארפען קיינמאָהל ניט רעדען צום פאלק אין א שטרענגען טאָן. אויב עם איז יא דאָ פעהלערען אין דער מענשהייט איז דאָס אזא קראנקהייט, וואָס עם דארף ווערען בעהאנדעלט פון דאָקטוירים וועלכע רעגען ניט אויף דעם קראנקעניס הארץ און זיינע נערווען. אט דאָס זאָגט דער גייסטיגער

ריען, אכטליון : „חכמים הזהרו בדבריכם, שמא תחובו חובת גלות ותגלו“. דאָס מיינט גאנץ פשוט, אויב איהר חכמים וועט אויפרעגען דעם פאלק דורך אייערע שארפע רייד, וועט מען אייך דורכטרייבען חלילה און די ענדע וועט זיין שלעכט פאר אייך, און שלעכט פאר דער וועלט.

איך מוין ניט חו"ש אז מען זאל הנפ'נען די רשעים, און זאגען זיי אז זיי טהוען גוט. ניין ! דאָס גראדע ניט !

דער אמאליגער נח האָט די רשעים פון זיין דור ניט געבראכט אויף דעם גלייכען וועג, איז האָטש די תורה זאָט אויף איהם אז ער איז געווען א צדיק, זיינען דאָ א טהייל וואָס זאָגען אז נאָר אין זיין צייט צווישען אזעלכע רשעים האָט ער זיך גערעכענט פאר א צדיק, אָבער אין דער אמת'ן איז ער ניט געווען קיין צדיק. ווייסט איהר פון וואָנען זיי נעמען דאָס צו זאגען, ווייל די תורה זאָט : „תמים היה בדורותיו“, ד.ה., ער איז געווען באליבט ביי זיינע דורות, און די גמרא זאָט „האי צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מתא . . . משום לא מוכח להן במילי דשמיא (כתובות ק"ה).

דעם פאקט וואס איך וויל דאָ ארויסברענגען, איז, אז ניט אלע וואָס האָבען א נאָמען פאר צדיקים, זיינען ווירקליך צדיקים, און ניט אלע וואָס זיינען רייד, זיינען פילאָנטראָפּען. עס טרעפט זעהר אָפט אז פון א רייכען איז שוועהר ארויסצוקריגען א מטבע, — איהר ווייסט פארוואָס מען רופט עס „מטבע“? ווייל געלד איז רונד, עס קיינעלם זיך, אבער אז עס קומט צו בלאַטע זינקט עס דאָרטען אריין. און עס טרעפט אז מען קען חו"ש פון דאָרטען גאָרניט ארויס קריגען. (מטבע לשון נטבע).

אָט טאקע צו אייך אידען, ביי וועלכע די געלד איז אין אייך אזוי שטארק אריין געזונקען, אז מען קען פון אייך גאָרניט ארויסשלעפען, (מעגליך אז טאקע דערפאר איז קרח איינגעזונקען געוואָרען מדה כנגד מדה) — זאָלט

איחר וויסען אז דער תנא זאגט (פ"ק ה) די מעלה פון א חכם איז, וואָס „ועל מה שלא שמע אומר לא שמעתי“. איז דאָך א קשיה! פארוואָס באנוצט זיך דער תנא מיט אזא מאַדנע אויסשפראך „שלא שמע אומר לא שמעתי“? פאר-וואָס זאָגט ער ניש „שלא שמעתי אומר לא שמעתי“, און צווייטענס דאָס געהט דאָך אריין אין דעם כלל פון אמת.

נאר דער פשט איז „ועל מה שלא שמע“ מיינט מען דעם רבש"ע, דער חכם זאָגט: אז דאָס וואָס דער רבש"ע הערט נישט אונזער תפלה, איז ווייל מיר האָבען אויך נישט געהערט ווען מען האָט ביי אונז געבעטען.

זעהט-זשע, רבותי! הערט מיין געבעט און שטיצט די תורה! הרחק משכן רע! קען מען מייטשען: דערוויי-טער פון דיין שכן די שלעכטעם! העלף איהם מיט, גייסטג און מאטעריאליש.

תם ונשלם סדר במדבר

רבותי ! די גוים אז זיי ווילען געדענקען א מענשען קריצען זיי איין דעם נאמען פון דעם מענשען אין זייער קערפער. (רש"י קדושים) „כן דרכן של אמוריים, להיות משרטין בשרם". מיר אידען טארען דאס ניט טהאן.

דערפאר טהו איך אזוי : „מגיד דבריו ליעקב", איך זאג אייערע נעמען צו ר' יעקב'ן, ער דרוקט זיי אויף אלע מיינע ספרים, און אייערע נעמען וועלען קיינמאָהל ניט פארגעסען ווערען, בעזהש"ת, אין יעדען נאמען איז דא עפ"ם וויכטיגעס ! אָט למשל, דער נאמען „הירש", איז בגימט' 515, אָט אזוי פיעל וויפיעל דער וואָרט „ואתחנן" באַטרעפט. דער נאמען פון מיין פאָטער איז שלמה-הירש, איז : ואתחנן, בעט איך ביי גאָט אז אין דעם זכות פון מיין פאָטער וואָס איז געווען א גרויסער למדן ויר"ש, (א טשערנאָבילער חסיד), אז אָט די אלע אידען וואָס העלפען מיר מיט זייער געלד צו דרוקען די ספרים זאָל זיי גאָט בענטשען מיט אלדאָס גוטעס. און דאָס זיינען זייערע שעהנע נעמען :

THE SOUTH SIDE HEBREW CONGREGATION

Chicago 49, Ill.

Av 4, 5704, July 24, 1944

Dear Rabbi Kaplan:

Mr. Barnett Hyman, a member of our Congregation brought us your book. As it is impossible for us to send you the amount we would like to, and that you deserve to get, you will therefore please accept the enclosed check for \$5.00 with our best wishes.

Yours very sincerely,

Rabbi Morris Teller

Nathan S. Roth

די תורה זאגט „אשר יצא לפניהם” (פינחס)

אז מען וויל קען מען זאגען אז די ווערטער „אשר יצא לפניהם” מיינט פשוט אזא מענטש וואס ער זאל קענען אויסגעהן פאר א אידען. אט אזוי פיעל זאל דער בעצאמטער ליעב האבען אידען, אז ביי איהם זאל רעכט זיין מפקיר זיין זיך, און פשוט אויסגעהן פאר זיי.
רבתי! אט א די אידען וואס איך האב זייערע נעמען אויף מיינע ספרים, האב איך זיי ליעב מיט אזא איבערגעבענע ליעבע — „כי עזה כמות אהבה!”

כשר דעליקאטעסען 64 גרעהעס עוועניו
„למהדרין מן המהדרין” — ברקלין
ר' יוסף הוריש — סטריקמלי כשר'ע וויין
303 האוסטאן סט., ניו יארק
חברה משניות של ביהכ"נ „בני דוד”
מפלך מינסק
רעוו ר' יונה וו' צפרה בעקערמאן
רעוו. שמעון ב"ר משה יהודה ברעכער
ר' לוי בוילער
ר' מרדכי בראנשטיין
ר' אברהם ב"ר זוסיע ביינק
ר' דוד באראן — בשר כשר
ר' אברהם ב"ר משה אהרן ברענער
ר' יונה בריינעס — בשר כשר
ר' מאיר באומאן
ר' חיים זאב ב"ר שמואל בלאט
ר' זיסעל ור' יהודה באשיס — בשר כשר
ר' אברהם ברעזנער
ר' אלעזר וו' רחל לאה בלייער
ר' נתן נטע ב"ר יוסף לייב בארענשטיין
ר' חיים בלוס — בשר כשר
רבי יוסף ב"ר שלמה באלטוך
ר' יוסף חיים בלאק — בשר כשר
ר' אהרן יצחק ב"ר ישראל בעקער
ר' יעקב בערקאוויץ — בשר כשר
ר' יצחק בצלאל בלומענפעלד
ר' שמואל בערמאן
ר' אהרן צבי בערגער
ר' צבי ארי' בארד — בשר כשר
ר' יעקב בלאנסקי

חברה „שבת אחים אנשי ראמשוינו”
נבאים: ר' אליקום געציל קאבער
ר' שלום בינענפעלד
רעוו. ר' דוד צבי ב"ר אברהם טאב
ממשפחת הצדיקים והרבנים
די באוואוסטע „פעטריקאווער שוהל” מפלך מינסק
הרה"ג חיים דוד אדאמס
רבי יעקב אנדראָן
רעוו. ר' יהושע אייזענבערג
ר' מרדכי אָפענהיים
ר' חיים ארי' אייגנער
ר' ארי' דוב אראַנסאָן
ר' משה מרדכי ב"ר שלמה אקערמאן
ר' אליהו צבי הכהן אקסעלראד
ר' יוסף וו' יענטע גימעל אסיפ
ר' הלל אהרן ב"ר דוד אלעניק
ר' יוסף דוד אבראמסאָן
בלומע אפעל
ר' אברהם ב"ר שלמה זלמן אייבראמסאָן
ר' יוסף אַיגער
ר' אשר זעליג אדלער
ר' אברהם יהודה אראָן — בשר כשר
ר' שלמה צבי אַבראַמאָוויץ
ר' טובי' ארפע — בשר כשר
ר' מאיר הלוי אגעט — בשר כשר
ר' יצחק ב"ר שמואל ח' אנטמאן
ר' שמעון אקון
ר' יעקב דוב אקונאוויץ
ר' נח אמלאס
מרת יאכע אקערמאן
ידידי הנכבד בארנעט

הרב ר' יחיאל אהרן נארדען
 ממשפחת טווערסקי
 הרב יצחק באלאבאן
 רעוו. אברהם דוב גינגעלד
 רעוו. ר' אליעזר גאלדבערג
 חזן ר' אליעזר יוסף גרינוואלד
 חזן ר' נתן דוד העלפאנא
 ר' דוב באדענשטיין
 ר' ירוחם פישעל הלוי בערמאן
 ר' אברהם בארים
 ר' מאיר לייב בריף
 ר' משה מעסיל באיארסקי
 ר' אברהם ברענער
 ר' יוסף הכהן בראט
 ר' חיים מרדכי גלוצאווסקי
 ר' אברהם נארדען
 ר' יחזקאל גאלד
 ר' תודרוס גאלדבערג — בשר כשר
 ר' משה גאלדפארב (גבאי)
 ר' אברהם גאלדברג ודוד טריין בשר כשר
 ר' שלמה ב"ר משה גאלדבערג
 ר' שמשון בר' משה הכהן גאלדמאן
 ר' אברהם אבא גאלדמאן
 ר' שמואל דוב גאנעלעס
 ר' משה יהודה הכהן וז' שרה גודמאן
 ר' אהרן גומסקאוויץ — בשר כשר
 ר' משה חיים גילנער — בשר כשר
 ר' אברהם וואנגער ור' יצחק גליקסמאן
 בשר כשר
 ר' נחמיה הלוי גלעיט — בשר כשר
 ר' מענדיל גראס — בשר כשר
 ר' דוד הכהן גרין — בשר כשר
 ר' משה גרינפעלד — בשר כשר
 ר' יוסף גראסמאן
 ר' חיים משה גאלדשטיין
 ר' לייב גענדעלמאן — בשר כשר
 ר' ישראל שלום גודמאן — בשר כשר
 ר' אהרן געלפאנד — בשר כשר
 הרב החריף ר' נימן נארדען
 ר' דוד הכהן גרין — בשר כשר
 ר' יעקב גומשטיין — בשר כשר
 ר' צבי ב"ר דוב געבער — בשר כשר
 ר' חיים נחום גראבאף
 ר' יוסף גאלדשטיין
 ר' אברהם יצחק ב"ר דוב גאפקאוויץ
 ר' מאיר לייב גודמאן
 ר' זאב גאלדבערג
 ר' יצחק זאב גאלד
 ר' מאיר גאלדשטיין
 ר' מאיר גאלדגלאנץ וז' סימע תחי'
 ר' שלום ב"ר אברהם יוסף ואשתו רחל
 בת ר' משה גמזו, מעיר פינסק
 ר' חיים שעפסיל גרוסקי
 ר' שלמה ארי' געווירץ
 ר' יעקב הלוי גאלדבערג
 ר' אשר דרעקסלער
 ר' ישראל דאלמאן
 ר' מאיר דאנציגער
 ר' ישראל דזעשמקאוויץ
 ר' חנינא דזשעיקאבאוויץ
 ר' יצחק דאלינסקי — בשר כשר
 ר' שלמה בן דוד דוכין — בשר כשר
 ר' יוסף דיילי — בשר כשר
 ר' חיים ב"ר יחיאל מיכל דרייער
 ר' מרדכי דאלינדזשער — בשר כשר
 ר' אברהם יצחק דאנטא — בשר כשר
 ר' זוסיע דייטש — בשר כשר
 ר' פייוועל הארן — בשר כשר
 ר' אברהם הלוי האראוויץ — בשר כשר
 ר' חיים דוב האראוויץ — בשר כשר
 ר' יעקב האלעס
 ר' נחום הונדערט
 ר' צבי האפער
 ר' אשר הלוי הורוויץ
 ר' שלמה העריסאן
 שרה דאווידאף

הרב ר' יחיאל אהרן נארדען
 ממשפחת טווערסקי
 הרב יצחק באלאבאן
 רעוו. אברהם דוב גינגעלד
 רעוו. ר' אליעזר גאלדבערג
 חזן ר' אליעזר יוסף גרינוואלד
 חזן ר' נתן דוד העלפאנא
 ר' דוב באדענשטיין
 ר' ירוחם פישעל הלוי בערמאן
 ר' אברהם בארים
 ר' מאיר לייב בריף
 ר' משה מעסיל באיארסקי
 ר' אברהם ברענער
 ר' יוסף הכהן בראט
 ר' חיים מרדכי גלוצאווסקי
 ר' אברהם נארדען
 ר' יחזקאל גאלד
 ר' תודרוס גאלדבערג — בשר כשר
 ר' משה גאלדפארב (גבאי)
 ר' אברהם גאלדברג ודוד טריין בשר כשר
 ר' שלמה ב"ר משה גאלדבערג
 ר' שמשון בר' משה הכהן גאלדמאן
 ר' אברהם אבא גאלדמאן
 ר' שמואל דוב גאנעלעס
 ר' משה יהודה הכהן וז' שרה גודמאן
 ר' אהרן גומסקאוויץ — בשר כשר
 ר' משה חיים גילנער — בשר כשר
 ר' אברהם וואנגער ור' יצחק גליקסמאן
 בשר כשר
 ר' נחמיה הלוי גלעיט — בשר כשר
 ר' מענדיל גראס — בשר כשר
 ר' דוד הכהן גרין — בשר כשר
 ר' משה גרינפעלד — בשר כשר
 ר' יוסף גראסמאן
 ר' חיים משה גאלדשטיין
 ר' לייב גענדעלמאן — בשר כשר
 ר' ישראל שלום גודמאן — בשר כשר
 ר' אהרן געלפאנד — בשר כשר

הרב דוב טאבענקין
השו"ב ר' ירמי' משארני
ר' דוד מעלער — דענטיסט
ר' שלמה זלמן טוכמאן — בשר כשר
ר' מעם מעסער — בשר כשר
ר' מרדכי ב"ר יעקב טראכטמאן
ר' פסח טראטש
ר' משה ב"ר ברוך משארני
ר' יוסף מעסלער
ר' יעקב ב"ר שמואל יאקובאוויץ
ר' כתריאל ב"ר יונה יבנה
ר' גדלי' ור' יוסף — בשר כשר
ר' נחום גרשון יערענבורג
ר' מרדכי ב"ר צבי יודאוויץ
ר' יצחק יאבלאנאוויץ — בשר כשר
ר' יקותיאל כשדין
ר' יחזקאל ב"ר אשר יצחק כ"ץ
ר' צבי כ"ץ, סעק.
ר' אלכסנדר ב"ר אליהו לענטש
ר' מיכאל יעקב לעווין — פרעז.
ר' מתתי' לענדער
ר' שלמה זוסמאן לוריא
ר' לייב לערנער
ר' יצחק לערנער
ר' שניאור אייזיק לעפקאוויץ — בשר כשר
ר' אברהם דוב הלוי לעווענטהאל —
— בשר כשר
ר' ברוך פלטיאל לעווין — בשר כשר
ר' נתן לעווין — בשר כשר
ר' נחום לומצקי — בשר כשר
ר' נחמן לעיבאווסקי — בשר כשר
ר' פסח הכהן ליפמאן — בשר כשר
ר' אפרים לעווין — בשר רעסטאראנט
ר' אברהם לעווינסאן — בשר כשר
ר' העניך לינגעל — בשר כשר
ר' מנחם מענדיל לאוב — בשר כשר
ר' משה ליפסקי
ר' יצחק לעווענברון

הרב ר' יעקב זאקהיים
רבי דוד חאנים
השו"ב ר' משה ב"ר בנימין זשאווסים
השו"ב ר' חיים זיידעס
חזן ר' חיים וז' ליבע וואגעל, בתו רחל,
ובנו ר' אליעזר יוסף
ר' משה העלער
ר' אהרן הערוואלסקי — בשר כשר
ר' הלל האלפערין
ר' אליהו הלל - סטריקמלי כשר ווארשט
ר' שמעון הערמאן
ר' זאב האַראַוויץ
ר' שמואל בנימין הורש
מינקע וועלין
ר' יחזקאל ווארשאפסקי, גבאי דביהמה"ג
ר' שמואל אבא ווענדער
ר' בנימין וויינבערג
ר' נח ב"ר שלמה וואלעק
ר' יצחק משה ווייסבארט
ר' איטשע בער וואנגער — בשר כשר
ר' יהושע וויינמרויב
מרת ריינע וויינמרויב
ר' מרטי צבי ווייס
ר' יצחק וואלמאן
ר' בנימין ווילהעלם
ר' חיים מרדכי ווייס — בשר כשר
ר' אלתר פישעל ווילדשטיין
ר' לייב ווערמענטיל
ר' אברהם זילבערמאן
ר' מענדיל זאריצקי — בשר כשר
ר' חיים מרדכי זוסלאק
ר' ישראל זלאט
ר' יוסף זופניק
ר' ישראל מרדכי זיסעלמאן
ר' אלימלך זיידנער — בשר כשר
ר' שלמה זאלמאנאוויטש
ר' שמשון ב"ר נמע זיסער
ר' אברהם צבי זעפטעלס
מרת פעשע זעפטעלס

הרב ברוך הכהן מאַרנענשמערן
 חזן ר' צבי דוד סילווערמאן
 ר' גדליה הכהן לוקנער — בשר כשר
 ר' חיים לייבאוויץ — בשר כשר
 ר' קלזנימוס קלמן לובמשער — בשר כשר
 ר' אברהם לעוויםאן — בשר כשר
 ר' ישעיה לעווין — בשר כשר
 ר' יהודא ליב הכהן לאזעראף
 ר' ירוחם ליבלינג
 ר' סימאר לאטנער
 ר' דוד לאטנער
 ר' יהושע לעדער הלוי
 ר' קלמן לעווין
 ר' משה לענטשיצקי — בשר כשר
 ר' פינחס מענקין
 ר' מנחם מענדיל מארקמאן
 ר' יעקב מאלטץ — בשר כשר
 ר' אליהו מעדניק — בשר כשר
 ר' בצלאל מייזער — בשר כשר
 ר' משה מענקים
 ר' צבי מארקאוויץ
 ר' צדוק מינדלין — בשר כשר
 ר' חיים מעלצער
 ר' אהרן לייב מילער
 ר' דוד לייב מוקין
 ר' משה ב"ר חיים מושקין
 ר' יעקב אברהם מאַנדעל — בשר כשר
 ר' יעקב מילער
 ר' משה זאב מינץ
 ר' ברוך מאלינסקע
 ר' יוסף מענדעלאַוויץ
 ר' יצחק מאטים
 ר' נפתלי ניימאן
 ר' שמואל סאַלאַמאן — בשר כשר
 ר' מרדכי סאנעס — בשר כשר
 ר' יוסף אליעזר סטאַליאר
 ר' יצחק סילווערשטיין — בשר כשר
 ר' אייזיק סגל
 חיה פייגע סילווער

ר' ישראל דוב סקילאוויץ
 כשר דעליקאמעסען—4914—18טע עווע.
 רעוו. ר' משה פינקעלשטיין
 חזן ר' משה סאראוויסקי
 ר' משה סאמענט—איש נכבד
 ר' משה ספעקט — בשר כשר
 ר' הערי סטראסלער — בשר כשר
 ר' שלמה אייזיק סאבאל
 ר' יהושע ב"ר שלמה הכהן סינגער
 ר' לויק הכהן סענדלער — בשר כשר
 ר' משה הכהן סנדלר — בשר כשר
 ר' מיכאל שלמה סטרעלסער
 ר' יוסף אליעזר סטאַלאר
 ר' יעקב מיכל סענדלער
 ר' יהושע סיימאן — בשר כשר
 ר' אליעזר סיקען — בשר כשר
 ר' משה סאקאל
 ר' יהודה לויב ב"ר גרשון סאדעצקי
 ר' אברהם משה סמיט
 ר' פינחס ב"ר יוסף סמיינער
 ר' וואלף ענגעלבערג
 ר' יש' יהודה וז' מרים רחל עפשטיין
 ר' יעקב משה עפשטיין
 ר' חיים עדעלסאן
 ר' שלום עלפענשטיין
 ר' דניאל פעלדלויפער
 ר' טוביה פעלדלויפער
 ר' אברהם פעלדמאן
 ר' יעקב ורבקה פעטנער
 ר' יהודה פענטשינער
 ר' חיים שאול ב"ר אבי עזרא פינק
 ר' אשר פליישער — בשר כשר
 ר' שמעון מענדיל פאַלאַק — בשר כשר
 ר' אברהם פלאצקער
 ר' פינחס פלאג
 ר' אברהם פלאצקער
 ר' אברהם פרומקין — בשר כשר

הנולדה למו"ט פעסיע היה פיליפם
ר' יעקב צבי פענקין — בשר כשר
ר' דוב בער פערלסטיין — בשר כשר
ר' אברהם ור' יצחק לייב פאדאף —
— בשר כשר
ר' יוסף הכהן פליישער — בשר כשר
ר' יצחק דוב פלאטניצקי — בשר כשר
ר' נח ישראל פערלמאן — בשר כשר
ר' יעקב פאלאק — בשר כשר
ר' ברוך פאלאק — בשר כשר
ר' מרדכי פערלמאן — בשר כשר
ר' חיים דוב פייער — בשר כשר
ר' מנשה ב"ר צבי הלל פינקעלשטיין
ר' יוסף פינקעלשטיין
ר' אייזיק פינקעלשטיין
ר' מנחם מענדיל פערלמאן
ר' ישראל יהודה פריעדמאן
ר' שלום פאבריקאנט
ר' שמחה פורמענסקי
ר' יהושע פייערמאן
ר' יעקב פינחס פריעדמאן
ר' שמעון פאקס
ר' צבי פערלמאן
ר' דוב בער פריעדלאנד
ר' שבת יעקב פרידלענד
ר' בן ציון ב"ר נחמן פאדאלסקי
ר' נחמן פאדעארזער
ר' אברהם יונה פענטשאנסקי
ר' ראובן פענדראוויץ
ר' זאב פרייס
ר' אשר צונץ
ר' ישראל צבי צימערמאן
ר' מנשה הכהן קיינער — בשר כשר
ר' פינחס שמעון קופער — בשר כשר
ר' צבי קאססער — בשר כשר
ר' דוד קאמענעצקי — גבאי
ר' מרדכי צבי קופעלד
ר' ארי' לייב הכהן קארבאווסקי
מרת איטע קרעמער
הרב ר' ישעי' קאטלער
החזן ר' נתן וו' רחל קאלמאנאוויץ
ר' יחיאל ב"ר אברהם קרעמער
ר' משה דוב קאפלאן
ר' יהושע קאספער
ר' יצחק קאפלאן
ר' יחיאל משה קאהען
ר' שלום צבי קאהען
ר' שעפסיל קאטיץ
ר' אהרן קאנטלעף
ר' יוסף הכהן קאהען — בשר כשר
ר' אברהם הכהן קרעמער
ר' מרדכי קרימענעצקי
ר' ראובן שרגא קאצאף
ר' יהודה קעניגסבערג
ר' יעקב קוגעלמעס — בשר כשר
ר' חיים יהודה קאהען
ר' יחיאל מרדכי קאלמאן
ר' בן ציון קארנפעלד
ר' שלמה קאהען — בשר כשר
ר' יוסף קארן — בשר כשר
ר' אליהו צבי קיפנים — בשר כשר
ר' משה אהרן קאפלאוויץ
ר' שמחה קאופמאן — בשר כשר
ר' חיים יוסף זאב קליין
ר' נחמיה קאזלאוו — בשר כשר
ר' וואלף קעסטנער
ר' קדיש ב"ר אלכסנדר קאלאדני
ר' משה חיים ב"ר אב' יצחק הכהן קאפלאן
ר' שמשון יחיאל קרויס
ר' שלמה הכהן קאהען
ר' אברהם ב"ר דוב קאהען
ר' חיים ראובן קאפלאן
ר' ראובן קאטער
ר' ראובן רודאלף — בשר כשר
ר' שלום רוטקאוויץ—גבאי
ר' הלל הלוי ראפאפארט
מרת העלען ראקאווסקי
ר' יוסף משה ב"ר ארי' לייב קיוועלסאן
פרעז. ת"ת „אוהב שלום".

הנולדה למו"ט פעסיע היה פיליפם
ר' יעקב צבי פענקין — בשר כשר
ר' דוב בער פערלסטיין — בשר כשר
ר' אברהם ור' יצחק לייב פאדאף —
— בשר כשר
ר' יוסף הכהן פליישער — בשר כשר
ר' יצחק דוב פלאטניצקי — בשר כשר
ר' נח ישראל פערלמאן — בשר כשר
ר' יעקב פאלאק — בשר כשר
ר' ברוך פאלאק — בשר כשר
ר' מרדכי פערלמאן — בשר כשר
ר' חיים דוב פייער — בשר כשר
ר' מנשה ב"ר צבי הלל פינקעלשטיין
ר' יוסף פינקעלשטיין
ר' אייזיק פינקעלשטיין
ר' מנחם מענדיל פערלמאן
ר' ישראל יהודה פריעדמאן
ר' שלום פאבריקאנט
ר' שמחה פורמענסקי
ר' יהושע פייערמאן
ר' יעקב פינחס פריעדמאן
ר' שמעון פאקס
ר' צבי פערלמאן
ר' דוב בער פריעדלאנד
ר' שבת יעקב פרידלענד
ר' בן ציון ב"ר נחמן פאדאלסקי
ר' נחמן פאדעארזער
ר' אברהם יונה פענטשאנסקי
ר' ראובן פענדראוויץ
ר' זאב פרייס
ר' אשר צונץ
ר' ישראל צבי צימערמאן
ר' מנשה הכהן קיינער — בשר כשר
ר' פינחס שמעון קופער — בשר כשר
ר' צבי קאססער — בשר כשר
ר' דוד קאמענעצקי — גבאי
ר' מרדכי צבי קופעלד
ר' ארי' לייב הכהן קארבאווסקי
מרת איטע קרעמער

ר' סענדער שווארץ — בשר כשר
 ר' פינחס שמערץ — בשר כשר
 ר' יוסף שעלין — בשר כשר
 ר' אברהם הלוי ראפאפארט
 ר' הלל ראזענבערג
 ר' אהרן שטארק, גבאי
 ר' יהודה זלמן שערמאן
 ר' נחמן הכהן שווארץ
 ר' אליהו שווארץ
 ר' הענאך שפירא
 ר' אהרן אברהם שולמאן
 ר' חיים א. שניידער
 ר' נח שווארצמאן
 ר' יעקב שפינראד
 ר' מרדכי שלאסבערג

הרב ר' מאיר ראזענבאום
 ר' שלמה הערש ראזנער—בשר כשר
 ר' יוסף הכהן ראסקין — בשר כשר
 ר' שלום רודען — בשר כשר
 ר' יצחק רוחאוויץ, גבאי
 ר' אליעזר ליפמאן ראבינאוויץ
 ר' רפאל הכהן ראגאוויץ
 ר' אליקום געציל רייף
 ר' שמואל ראבקיץ
 ר' פייוול רייפמאן
 ר' חיים צבי ראזענהאלץ
 ר' משה אהרן רודניק
 ר' זאב רעזניק
 ר' אליעזר ראזענבערג
 ר' שבתי צבי ראזענבערג

Rabbi Abraham Bengis
 Mr. Morris Alexander
 Berke Cake Co., est. 1894
 Albert Abo
 William Block
 Mr. S. Brodtkin
 Sgt. Harold A. Bush
 Max Epstein
 David Faeigin
 David Fleisher
 Freyer's Wedding Parlor
 Benjamin Greenstein
 Major Abraham Gilner
 Sergeant M. David Gilner
 Lt. Elias Goldfarb, U. S. A.
 Dr. J. Goebel, Bronx Conval. Home
 Mr. Meyer Levine, executive
 Convalescent Home, Mt. Vernon
 Pfc. Sam Greenstein, U.S.A.
 J. Goodman, Furrier
 Corp. Abraham Gorelick
 Samuel Hershowitz
 Dr. M. Kleinman, Dentist
 Bernard Levin, U.S.A.
 Joseph Linsk, U.S.A.
 Wilfred S. Mandelbaum, Sgt. U.S.A.
 Mr. Sam Mendelson

Streits Kosher Tasty Matzos
 Goodman's Kosher Matzos
 J. Holland & Sons
 The Institution for the Blind of
 1492 Bryant Avenue, Bronx, is
 doing excellent and charitable work.
 Dr. David Mozey
 Dr. David Slutzky, Dentist
 Cantor S. Kamchi
 D. Pickholtz, Mattresses
 Corp. Joseph Kalish, U.S.A.
 Meyer Samberg, U.S.A.
 Charles Kaufman
 Mr. M. Kruglin, Real Estate
 Mr. David Kabran
 Mr. Isidore Past
 Reuben Rosen
 Lobel & Rudich, Kosher Meat
 B. Olefson & Shnur, Kosher Meat
 Rabbi A. Shapiro
 Benny Shostak, U.S.A.
 Mr. Saul Safir
 Mr. M. Star
 Sgt. Morris Silverstein
 David L. Sverdlick
 Mr. Irving Wadler
 S. Zucker (Tailor)

לזכר נשמות הקדושים והטהורים

ר' יצחק מאיר פאדזיבטש — ב דחוקה"ם	רעוו. שרגא פייוועל גראנאוויץ — כב ניסן
ר' אידעל יוסף סימקען — ד אדר	ר' יוסף יצחק בערקאוויץ — ר"ח שבט
ר' שלמה ווייטמאן — ער"ח כסלו	ר' ברוך פישער — כ אייר
הבחור וועלוועל ב"ר שמואל מאזין — (יונידעט סטייטס ארמי.)	ו' חנה רישע — יב שבט
ר' פישעל פינקעלשטיין — כז תמוז	ר' נחום משה בלאק — כד מרחשון
ר' שמחה האלצמאן — ט טבת	ר' אליעזר קראמנער — כ' ניסן
ר' ירוחם קרומטשאק — כט תמוז	ו' פייגע — כג כסלו
ר' אברהם פיינערמאן	ר' גבריאל מאָרגעשמערן — יח מ' אב
ר' מאיר רעגענבויען — ט תמוז	ר' יוסף הירש משעסלער — ו שבט
ר' ראובן בלומינג — יב תמוז	ר' יונה סעלצער — כד תמוז
ר' מנחם מענדיל ראאב — יח תמוז	שלמה שפירא — ער"ח ניסן
גיטעל אשת ר' אברהם אליהו סיימאן	ר' ברוך פייקין — ג' חנוכה
נפטרה יג ניסן — ז"צ לברכה	ר' אליעזר פיינליב — ז אדר
ר' יצחק הלוי בארנעט — יט תמוז	ר' יעקב אליעזר זאלצמאן — ר"ח כסלו
מייטע בת ר' יוסף בארנעט — כח תשרי	חנה ברואנשטיין בת ר' נתן ז"ל, — נפט' טו שבט — בניה:
ר' אליקום געציל הלוי אקסעלראד	עזריאל, לייב, ושלמה מתאבלים עליה.
ו' שרה רבקה — ט אב (תענית אסתר)	ר' אברהם צבי סילווער — ר"ח מרחשון
האשע גאלדמאן — ו אדר-ב	ר' משה ישעיה גאמליב — ב דפסח
חיה טילע באוער — כו תשרי	ו' מלכה בת ר' אלעזר — כט טבת
גיטעל מאיר בערג — כ מרחשון	ר' שלמה שווארץ — ט אייר
שיינע בתיה שיינביין — כג אייר	ר' אליעזר יצחק קאהען — יט אדר
יענטע ווייטמאן — ט טבת	ר' אהרן קאפלאן — כד מרחשון
לאה בת ר' יצחק צבי טראָפּ — כ ניסן	שרה לאה קאפלאן — ה אדר
פרידע לאה קופערבערג — ער"ח מרחשון	טריינע בת ר' יעקב קעטץ — אח"ל של פסח
ר' מרדכי גראָסמאן — כה סיון	אסתר רחל קאפלאן — כב כסלו
בנו משה מתאכל עליו	לאה פרינג — כד טבת
ר' אליעזר הלוי מייערסאָן ו' חיה מייטע	רייזעל סאָנאַלאוויץ — יט טבת
ג תמוז — כב שבט	אסתר לאה — ד אדר-א
חיה גיטעל גאלדמאן — י אייר	רבקה שמעכער — ב דפסח
מאירוס בת ר' ישראל שיפער — כה כסלו	רבקה בריינע ראזען — כא אייר

In Memoriam

In memory of Louis and Rachel Steingeser—erev Yom Kippur and 25th of Tamuz — mourned by their son Joseph.

Hinda Melamed — died 10 Tamuz, mourned by her son Leon

Louis Kriegel — 18th of Tamuz mourned by his son Israel, U.S.A.

Anna Lockfeld — 10 Sivan mourned by her children: Philip, Harry, Abe, Rose and Carrie

In memory of my beloved father Kive Zabersky, died 19 Adar mourned by his son Solomon

In memory of Gershon B. Halevy 10 Shevat — and Esther Sheine Perelman—on Feast of Gedaliah

Leah Hymovitz

Bella Zanit — May 20, 1938

William Sigalore — 1 Elul

Hannah Sigalore — 2 Sivan

Peretz Levin — 7 Adar

Abraham Lane - 6th day of Succoth

David Berger - Erev Rosh Hashono

In memory Katie Rothman- 9 Tevet

In memory of my beloved father Kusiel Shapiro — 1st of Shevat and Mother Rose — Nisan 24th

In memory of our beloved parents Abraham Lev — 11 Shevat, and mother Mollie Lev — 25 Tishri

In memory of my parents Barnet S. Gold — 21 Yiair Gussie Gold — 22 Heshvon

In memory of Pauline Ressler died 22 Tamuz — mourned by: Morris, Benton, George, Nat, Harrison and Louis Ressler and her daughter Shirley and her husband Leo Morgenstein

Alice Plotzker — 25 Sivan

Blume Scher — 7 Sivan

Minnie Berman — 9 Sivan

Frances Grabovitz — 26 Sivan

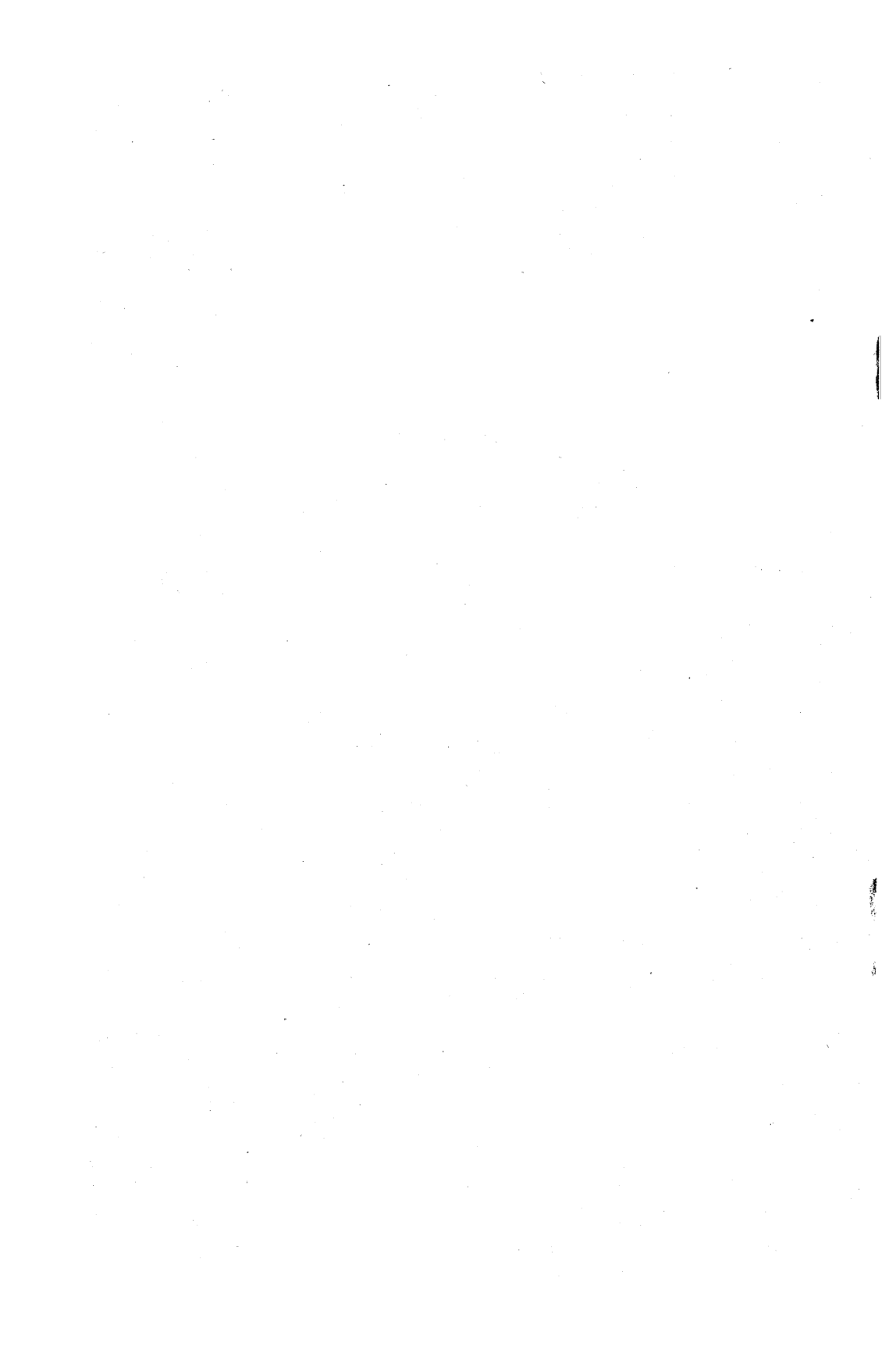
Jerome Leonard Cumsky -17 Adar2

Frume Ethel Bush — 6 Shevat

Mordecai Diamond — 3 Nison

Morris Decker — 30 Sivan

Tillie Goldspiel — 16 Cheshvon

RABBI NOAH KAPLAN

A rich man once invited a poor man to dinner. When the poor man entered the dining room, he noticed there was nothing on the table. As soon as the rich man rang a bell, the servants came in and set up a table with the best of food and drinks. The poor man inquired where he can get such a bell. For all the pennies he had saved up, he bought a bell and journeyed back home. When he came home penniless, he told his wife not to worry, because he has a magic bell, through which he can get all the food and drink he desires. But when they gathered around the table, he rang his bell many times, and got nothing at all.

My friends! I say that the same can happen to you! When you keep ringing the bells of prayer, without doing constructive work to help our nation to settle down in our homeland Palestine, and without your financial support, you cannot expect the younger generation to learn and realize the wisdom of the Torah .

RABBI NOAH KAPLAN

My friends! I hope you will bless me for my effort to enlighten the wisdom and the secrecy of the bible. But not like the jewish lady, when her husband asked her: Why is it that you bless so heartily the candles every Friday night, while you always curse me, your own husband! She replied: I would bless you too, if you'd only burn like the candles do!

The Bible states that Judah acted as his own counsel. Judah said to Joseph: "The life of his father depends on Benjamin". Joseph then replied: "I am Joseph! Does my father yet live?" His brothers could not answer him, for they were terrified. —

Do you know, my friends, why they were so terrified? Because Judah appealed to Joseph on the ground that their father's life is endangered if Benjamin would not return home. Therefore he used this expression: "let thy servant speak a word in my lord's ears. Judah said: My lord! you are a father of two children. You ought to know what it means, for a father to lose two sons.—These words penetrate the ears! — To this Joseph replied: I am Joseph! Why didn't you consider the endangering of our father's life, when you sold me?! These words terrified them, and they could not answer him. — I say to you the same thing:

My dear readers! Don't act the counsel's part. (Ethics of the Fathers) to judge my book, "The Ark of Noah". Just think of the fact that I am a father of children.

BOOK OF NUMBERS

The tailor said: It seems that the other tailor has a much bigger son than mine.

The king saw that this man is not only not speaking against the other tailor, but protects him, instead, saying, that the other tailor must have had need of clothes for his son, and he liked it. So he gave the tailor enough money to live on, for the rest of his life.

The same I say to you, my friends: Please do not knock my book! I shall be glad to accept constructive criticism, and any recommended improvements, that I may incorporate in my fifth volume, of the Ark of Noah. Because I greatly admire the right to free expression of thoughts, which is completely the reverse of the Nazi ideology.

Once a Nazi met a liberal on a fishing trip. The Nazi couldn't catch any fish, but his companion caught a great number of fishes. The Nazi was very disappointed, and finally he asked the liberal, why it is so. The liberal thought for a moment, and said: "as soon as the fish approach a Nazi, they are afraid to open their mouths."

In our way of democracy, it occurred once, that a general was taking a walk in the company of a captain, and he noticed that whenever a private was passing, and the captain returned his salute, the captain was murmuring the words: "the same to you". The general asked for an explanation. The captain answered: I remember, when I was a private what I used to say when I saluted a superior officer. Therefore I say to them: the same to you!

RABBI NOAH KAPLAN

This is the big secret of the long and slow Jewish journeying through the desert. — I too, have worked slowly on this, my fourth book, almost for two years. I wrote and erased. I am not like the Rabbi who bragged to have written his book in two weeks . . . I would rather spend two years on a book and sell it in two weeks. The truth is the best defense.

A king once bought in a strange land some material to make himself a suit. When the tailor took his measurements he said, that there was just enough material for a pair of pants and a jacket, but no vest. So the king called another tailor, who said he will have enough of it to make a vest also.

The tailor took the material and in a few days he brought to the king the jacket, vest and pants. The king was very pleased.

One day the King took his daily walk and noticed a boy of about twelve years old, wearing a suit of the same costly material that he made his suit of. The king asked the child about it, and the boy explained that his father made it for him from the remaining material of the king's suit. So the king called in the tailor and said: "It doesn't concern me a bit what you did with the rest of the material, but tell me, how come that the other tailor insisted that there was not enough material even for one complete suit, and you managed to make the suit and still have enough left for a suit for your son?!"

BOOK OF NUMBERS

The world has a saying, "Every fool has his own sense." Ben Zoma expressed this saying in the following sentence: "Who is wise? He who learns from all men," The fool has only his own sense, because he doesn't care to learn. The fool is like a leper, the bible says. "Unclean! Unclean! shall he call out." The reason why the leper had to call twice the word "unclean", is because it's in the nature of all unclean to call someone else "unclean."

The fool like the leper, has a deceitful tongue and calls everybody fool. On the contrary, the wise man derives from each little occurrence, a great deal of wisdom.

King David, in order to save his life changed his behavior before Abimelech, who drove him away And David departed. But there is a question: Since he drove him away, it does not have to state that David departed. But we will find the answer to it, through the following episode.

A soldier, trying to be discharged from the army pretended to be deaf. All efforts were in vain, he couldn't hear a word. The military commission finally issued his release from the army. But then the Doctor made a final effort to trick him, and said to the soldier very quietly: "Go, you are free!" The soldier started to run out of the office . . .

David realized that running will do him no good. Therefore it states, although "he drove him" yet he did not run but "departed" slowly. . . He understood that he must not run, but go slowly !

RABBI NOAH KAPLAN

to make this world a heaven on earth. Because we, the inhabitants of this planet, are the kings for a short period of time, of seventy years, which pass by as quickly as a dream, like a shadow of a flying bird. We come to this planet nude, and we leave the same way. In order that we do not go away from this world without anything at all, let us not do like the fisherman does. A fisherman's business is to sell fish (on Friday). You my friends, don't you be sel-fish, while you are on this world, which is compared to a day before Sabbath, as the other world is a world of total Sabbath and rest.

Therefore be active while you are on this earth, the people, who for fear of mistakes do not do anything, they have to realize that the one who never makes mistakes does not usually make anything, and we are all created for the sole purpose of doing something worthwhile and good deeds.

ORATION No.2.

IGNORANCE IS THE CHILD OF IDLENESS

"It is better to labor and make a net, than to stand by a stream and wish for fish."

"They removed from Chazeroth and encamped in Rithmah." Rashi commentates that the word Rithmah is mentioned in the psalms and it means a deceitful tongue, which is like hot burning coal, that looks cold on the surface.

BOOK OF NUMBERS

and what sort of comedy they are playing on him. He knew that the secret must be resting with only a few and they won't tell him. So he befriended himself with the biggest minister and authority in the land, and intoxicated him. For he well knew, that "what there is in a sober person's lung, is on a drunkard's tongue." When the minister got good and drunk, he told him this:

In the secret constitution of the land it says: whoever comes in the exact moment of a certain time, to the gates of the palace, he shall automatically become king of the land. But this is only for a period of seven months. After the seven months, when the period is up, a servant of the land, all dressed in black, comes in unsuspectedly, and takes the crown from the king, undresses him entirely naked, and sends him away to a far away island, where he is left to die of starvation.

(The reason they have a king only for seven months, is that they want to derive the most wisdom they can from each strange king, which will benefit greatly the land).

The wanderer then saw the critical situation he is in. Secretly he sent out trusted friends to that island with implements and seeds to start plantations all over that island.

After the seven months were up, and he came to the island, it was like a heaven on earth.

* * *

My dear reader! All I have written above is being hereby referred to you. It's up to yourself,

RABBI NOAH KAPLAN

A ship laden with immigrants was traveling on the ocean. A big storm broke out and smashed the ship. All the passengers drowned except one person who managed to grab on to a piece of wreckage. He drifted very long with this piece of wreckage until he reached an island. He got off on the island and he first realized how hungry and thirsty he was. Being that he saw no fruit or water on the island, he gathered together his last bit of strength and set out for search of food and water. His thirst and hunger gave him renewed strength and courage. He was wandering about a long time until suddenly he saw before him a beautiful palace with an iron gate surrounding it. The wanderer understood that there must be guards inside of the gate, and knocked on it.

Soon the gates opened and a large number of people came out, with a band playing, and the people were shouting: "Hurray! Here is our king!" over and over again.

They cleaned him around, and clothed him in beautiful silk garments, they placed a crown on his head, and adorned him with precious jewels and sparkling diamonds. They placed him in the throne and his very words became law.

The greatest ministers and heads of various departments came to him for advice on all matters.

The hardships this wanderer has gone through in his young life, had made him very wise. And now he realized that it was of utmost importance to him, to find out what is going on all around him

MASSAY

ORATION FOR 'D' DAY

“... And Moses wrote their departures for their journeys by the order of the Lord.”

In a few simple and short sentences Moses wrote up all the Jewish wanderings in the wilderness (desert). Moses was the best writer of all times. In a few words he told all that happened. And all which we must learn and know until the end of our lives.

A prominent writer once wrote a drama of a lover who committed suicide. The editor complained there were too many repetitions. The word “taken” appeared there too many times. So the writer rewrote the story, using the word taken only once. “The desperate person took the no from his sweetheart, his hat and coat, a bus to his hotel, the elevator to his room, a glass of whiskey, a revolver, and his life (taken his life means committed suicide)

A person's life is like a joureny. All the passengers want to go fast with the express. That's why I say to you, educators of this world: Speak clearly, briefly and to the point. Make the people understand what they are to do in this world.

“Tell unto them this story”.

RABBI NOAH KAPLAN

of the members interrupted him and said: "Can you tell me, Mr. Chairman, who is this lady, Ida Klein? What has she done for our local? — It takes brains and clear explanation, to make all the people realize the deadly enemies we are up against, and that only through unity and sacrifice God will help us to overcome this grave situation we are in. We must use all our resources and above all our brains if we are to achieve a final victory!

A Frenchman was sent away to Germany for slave labor. He told his wife, before leaving, that when she will receive a letter from him, written in black ink, she can be sure that every word is true. But, should she receive from him a letter written in red ink, she should know, that whatever he says in the letter, he means to say just the opposite.

Weeks later, she received a letter written in black ink, saying, that he is in the best of health, and that the Nazis treat everyone very good. But he is very miserable because he cannot get to buy red ink, with which he likes to write.

The reason why we tease the Nazis with our coming invasion, I can explain through the following episode: A Jew was peddling roach powder. One of his customers complained that the powder she bought did not work. So the Jew said: "If you want to get rid of the roaches, catch them and tickle them under the arm until they laugh, and just when they open their mouths to laugh, put in the powder.

My friends! We must tickle the Nazis, but the trick is to put the gun powder into them.

BOOK OF NUMBERS

poned for any longer than the soldier's sweetheart who did not believe in hasty marriages, who said: Let's wait until tomorrow! We must not be so cruel as to let the Nazis pace the European continent, and slaughter innocent people like sheep.

The poor "fuehrer" cannot sleep nights for fear of the Allied Invasion. He paces the floor of his hideout all night. But we shall prescribe for him a fitting medicine: The best thing to do is to spill a box of small nails on the floor, before he retires, that will keep him from pacing the floor all night.

The tragedy is, that from a lot of nurses the child is still hungry, and from large clouds, there is little rain. Hitler does not receive enough rain of bullets and bombs, which reminds me of the following:

Two Jewish men were standing at the Wailing Wall in Jerusalem. An English General came by and asked them why they were crying? So one said: "We are praying to God that Hitler should lose the war"! — You stupid fool! — the other Jew exclaimed — The Army is liable to start depending on us, after this. . . !

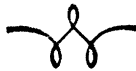
Therefore I say to you, dear Commanders of the Allied Forces:— Do not depend on anybody else! You do your job well and God will help you! Actions are necessary, not words! There are many people who do not understand words, anyway . . .

Once at a union meeting, the chairman had to express the words "I decline", several times. One

RABBI NOAH KAPLAN

tients, and when he did not salute him, he raved:—
Why don't you salute me? I am Hitler! I am even
greater than God! — The patient just laughed in
his face and said: "That is what they all say when
they enter here". This shows the wickedness and
brutality of Hitler, demading of such a sick person
to salute him.

And this is what I say to you, my friends:—
If you do not want to end up with the same fate as
Hitler, help the poor in a quiet way, do not abuse
him, by making a show of the situation. If you want
to be redeemed quickly from this wandering around
from country to country, without a homeland, don't
be like clouds and wind without rain (proverbs 25).
Don't boast falsely of gifts to the needy.

ORATION No. 2

THE WAR FOR SURVIVAL

'Execute the vengeance of the children of Israel'.

My Friends !

In these hard times of a destructive war, there
are many people who offer their advice as to how
to bring the world on the road to a permanent
peace. In accordance with the above quotation, the
best and safest way is through a cemetery, in which
all the Nazis shall be buried. This shall not be post-

BOOK OF NUMBERS

קנח each letter of which represents a wicked person of the past centuries: The K means Korach, the N means Nochosh (the serpent); the Alef means Oifem—the chief baker for Pharaoh; the H means Haman (Hitler). Those characters were the symbol of jealousy and corruption. — — The Nazis are following in the footsteps of these wicked people of the past, and I hope they will end up the same way.

A rich man invited a poor man to his home for the Seder. The rich man poured for himself a big glass of wine, and for the poor man a very small glass of wine. When it came to the ceremony where we have to spill out wine from the glass for the ten plagues, which God brought upon the Egyptians, blood, frogs, vermin, flies, etc. The rich man asked the poor man: Why did Rabbi Jehuda abbreviate all the ten plagues and made only three words out of it? The poor man answered: "Since you have the large glass of wine, you can have all the plagues, and I will have only the initials.

The same thing will happen to the Nazis: They want too much, therefore they will have the plagues of this war, and we will have only the initials.

The poor man was right in telling the rich man to have all the plagues... There are many such types that parade around exposing the poor, and make him suffer a lot of abuse and shame, while all they give him is a couple of beets and a box of salt for Passover.

Hitler once went on an inspection tour through an insane asylum. He went over to one of the pa-

RABBI NOAH KAPLAN

rich man's son to ask his father why Abel killed Cain? — When he saw the Rabbi, the rich man asked: How come, you should make such an error? Did you forget that Cain killed Abel?! The Rabbi then said: Isn't it remarkable! A story which occurred thousands of years ago, you haven't forgotten, while to send in your contribution you did forget!

Human beings are liable to forget, but God never forgets, and whenever necessary he acts swiftly!

A Gestapo agent complained to Hitler that in the occupied countries no one has respect for the Nazis. I left my suitcase on a depot in Norway, and when I turned away for a minute, the suitcase was gone. — Hitler then said: Don't complain! I had it much worse: I left my valise in my own Berlin on the depot, and when I looked away for a minute, the whole depot was gone. —

This is what the prophet Malachi said: "I will be a swift witness". Malachi saw in his vision the onrushing Yanks (the Allied Army).

Rabbi Eliazar Hakkappar said: (Ethics of the Fathers, chapter. 4) "Envy (jealousy) and too much ambition take a man out of the world". — — These Nazis are awfully jealous people, and they had too much ambition. They wanted to conquer the whole world! Therefore they will be swiftly taken out from this world.

In Hebrew the word "jealousy" is translated :

BOOK OF NUMBERS

swift witness against the adulterers, against those that swear falsely, against those that withhold the wages of a hired laborer, oppress the widow and the orphan, and do injustice to the stranger, and fear me not"!

Why does the prophet end with these words: "and fear me not"? The answer is simple: Because there are two different kinds of sinners. It happens that a person sins because the circumstances bring him about to it, — poverty or sickness, God forbid. On such a person God has pity and defends him.

But those who do wrong because they aren't afraid of God, — those people He will not defend! They will have to answer today — on this day of judgement!

Why does the prophet use such an expression as "swift" and "near"? — "I will come near to you for judgement and I will be a swift witness". —

I think the prophet sees the time when the Jewish people will be relieved from this eternal struggle, that God will gather them from all the lands, from the East and from the West, and from the North and from the South, and the Almighty God will rush His redemption, because the Jewish people cannot stand this torture and abuse any more! It cannot be delayed any longer! "Blessed be God, there is no forgetfulness with Him" — (Ethics of the Fathers).

A rich man forgot to send in his annual contribution to the Congregation. The Rabbi told the

MATTOH

ORATION FOR THE HIGH HOLY DAY

“ . . . according to all that proceedeth out of his mouth shall he do”.

Dear Friends!

Today is the day in which we all, and every inhabitant of the entire world is brought up before the great Supreme Court of the Universe. God Himself is our lawyer and defender. The Almighty God is defending us against the counsellor who is trying to prove our guilt and convict us for our sins. Therefore we say in our prayers: “purity and rectitude are before His throne, loving kindness and tender mercy are before His Glory.” — God knows the heart of every individual; he knows that no one really wants to do anything bad. It may happen sometimes, that a person is thrown off the righteous path by some incident, which he afterwards fully regrets. — God looks into the heart of the people on this day of the great trial!

But if anyone is committing a wrong against his fellow-men, God cannot forgive him, until this wrong has been forgiven by the one who was mistreated. These are the exact words which the prophet Malachi said in chapter 3: “And I will come near unto you to hold judgment, and I will be a

BOOK OF NUMBERS

when all the dead will rise to live again, and never die any more.

This is also the reason, why Aaron, the High Priest did not weep, or say anything at the death of his two beloved sons. Now I can understand why the old Jewish rabbi ran to the cemetery with the sign that the Nazis ordered him to parade with. It read: "Out with the Jews, In with the Nazis"! — So the Rabbi yelled to the dead: Jews get out!— Nazis get in!

An anti-semite once complained to a jew:— "wherever I go I find a jew there! Where can I find a place without jews?" — The man answered him: "Go to Hell, there you won't find any jews !"

I really don't see why the Nazis shouldn't feel the fire of hell over their heads, day and night, without a let-up, so that they will finally realize that this fire is a punishment direct from heaven, for all their barbaric cruelties and destruction they have brought upon the world!

To my estimation the best way to train these Nazis, to become better people, is through the purifying qualities of fire, this fire from heaven . . . it is an old method for curing, which the bible prescribes: ". . . a rain of brimstone and fire upon Sodom and Gomorah"!

RABBI NOAH KAPLAN

Once a prominent Jewish man forgot to pay his fare on a trolley car. When he was home he reminded himself and he felt very embarrassed. So, he wrote a letter of apology to the company and sent them five cents in stamps to cover the unpaid fare. A few days later this man received a letter of thanks from the company, and also a pass for a full year's free riding on the Manhattan trolleys. One of this man's neighbors found out about it, and also wrote a letter to the company, expressing his regrets in having forgotten to pay his fare. He also enclosed five cents in stamps, to show his honesty, and at the end of the letter he wrote: Gentlemen! Please send me also a free pass for a year's riding on your trolley cars.

My friends! The reason why God did not fulfill the desire of Moses, was because Moses had to realize that no one can get a free pass to journey an everlasting life. Not until they go through the process of dying. Therefore the Talmud "Megilah" says: On the seventh day of Adar Moses was born. The Talmud states first the death of Moses, and then his birth. Moses had to die because from his death the Sages in the Talmud learn that all the dead will come to life again, as it says: then Moses will sing! It doesn't say: Moses sang, because he will come to life again, and will sing again.

This is the reason why we say Kadish. We are not supposed to grumble and be discouraged at the death of our dear ones. We pray to God, that His Name be hallowed through his miraculous deeds,

PINCHOS

AN ORATION TO ENLIGHTEN THE MEANING OF THE PRAYER "KADISH".

"See the land which I have given unto the children of Israel . . . then shalt thou also be gathered unto thy people."

My Friends !

I am sure that you want some information regarding the precious prayer "Kadish", which has been so strictly observed almost by all the Jewish people in modern and orthodox congregations.

When God said to Moses, that he shall see the land of Israel from the top of a mountain, then he shall be gathered unto his people, Moses prayed 515 prayers (Midrash) — he did not want to die.

It is really very difficult to understand why God did not grant Moses his dearest wish, for which he prayed so hard and craved for so wholeheartedly. At all other times, when Moses prayed, God had always fulfilled his desire, although he prayed so briefly, for instance when he said: Oh, God! Do Thou Heal Her! — (הוֹדוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה יִשְׁמַח בָּנוּ)

I shall try to answer this question with the following story:

RABBI NOAH KAPLAN

How do we differentiate between the different classes of guests? When a guest departs and the "Machetonim" out of respect inquire as to his early departure, without urging him greatly to remain, it can be readily ascertained that this guest is one of the unimportant ones. But when the next of kin create a fuss over the departure of a guest, imploring and beseeching him with tears in their eyes, to remain, it can readily be seen that the departed guest belongs to the category of important and influential guests, whose presence constitutes the life blood of the wedding party.

It is therefore fitting for me to remark, after seeing all these important people gathered here today, from high station in life, to pay their respects to our beloved Esther Fruma Nerenestone, that indeed a most highly regarded guest has just left our midst.

Eternity smiles with favor upon this Mrs. Nerenestone, because she has labored for the Eternal, by bringing up such fine children! She did not live for the temporal, but contributed her share towards the World to Come ! (which means in hebrew:—

יש לה חלק לעולם הבא).

BOOK OF NUMBERS

Therefore let us not be among ourselves as they are towards us — be good to your fellowmen, be charitable to the poor and be sympathetic and tolerant towards all mankind! Above all be true to Israel and our noble customs and traditions.

ORATION No. 2

MEMORIAL SPEECH

“May my soul die the death of the righteous, and may my last end be like his.”

The Gemorah (Eiruvin 54) states that this world is likened to a wedding. We have three classes of guests at a wedding. One is composed of the next of kin, the most important guests, without whom there can be no appropriate wedding. Another class is composed of good friends and business associates. But the third class of guests are those invited solely by reason of etiquette, and their coming or failure to come to the wedding is entirely unimportant and immaterial.

When the wedding supper takes place, there is no difference in the treatment accorded all the guests, no matter what their station in life may be. Sometimes the third class, the unimportant guests, attains better service and a better portion than the important guests.

RABBI NOAH KAPLAN

But in order that the Almighty God may grant your wishes and desires, you must be goodhearted to your fellowmen and charitable to the needy.

In Psalms XXXI we read: "I was forgotten as a dead one, and became like a discarded utensil". This reminds me of a true occurrence right in this city. One rich New Yorker was celebrating the marriage of his youngest daughter with a truly kingly reception. There was the best of foods and drinks; the tables were set in the most magnificent manner. The assembled guests consisted of the finest and most prominent notables. At the end of the large reception room in a corner, unnoticed and unattended to, there also was a poor Jew, who was sitting there all day and thirsty. But suddenly he noticed a commotion among the guests, and before he knew what happened, they were all converging upon him with threats and accusations, that he stole the diamond set antique wine cup, that was missing from one of the tables.

Bewildered and with tears in his eyes the poor Jew exclaimed in the words of David: I was forgotten like a dead one! Until now no one even took notice of my presence, but as soon as the cup has disappeared, you've all turned on me with accusations! — This is very symbolic of our nation among all the nations of the earth: As long as everything is peaceful and quiet, and every nation has their needs, we are left alone. But as soon as things go wrong with them the Jew is at fault! The Jew wants wars! The Jew — whose life ambition is for Peace!

BOOK OF NUMBERS

The wealth is in their hands — means, they have control to use the money for charitable and useful purposes. Otherwise the Medrash makes no sense, for how could the ocean see and run?

We often see people who, when they were poor, they were good hearted, fine human beings. But as soon as they got rich, they forget their friends and neighbors and oftentimes even their own family. For those people can be truly said, that wealth was not a blessing to them, but a curse ! As the money has turned their warm humane hearts into stone ! As the Prophet Ezekiel laments: "And I shall take away the heart of stone from your body".

The Talmud tells us that a Bridegroom was to be asked: "Motzo or Moitze" — which means, — If you are searching for a friend in life, a good, honest and responsible wife, and your main object is true friendship, not money, then you will find her in your life. (The words "motzo yisho," indicate that he is only looking for a good woman . . . while the words "moitze yisho" are in conjunction with other words that hints money).

With the same Talmudic quotation I now address our dear bridegroom: Motzo Yisho Motzo Tov. — You have found your true friend in life — therefore you have found the best and dearest to you, and the Almighty God will always be with you to guide you and grant you all your wishes and desires.

BALAK

A WEDDING ADDRESS

Worthy guests and dear friends:—

When Balaam was called upon to curse the Hebrews and instead began to bless them, he said: "Who can count the dust of Israel"! He foresaw a long and endless chain of generations upon generations, of the children of Israel ! And in spite of all the hardships and persecutions the Hebrews will be subjected to, Israel will never vanish from the earth. Therefore, we may well consider every Jewish wedding as another link in the endless chain of generations of Israel, and another blow to the antisemitic and evil forces !

But, my friends, we must also understand the importance and sanctity that the Jewish home must represent.

The Medrash, in his commentary on the quotation: "The sea saw it and ran away", explains that he saw the Israelites approaching with the wealth of Mitzrayim in their hands. By which we can learn that when the mighty sea realized that the Israelites are not the slaves of wealth, but, on the contrary, they are the masters of it, he gave way to them out of respect to their Godly attributes.

BOOK OF NUMBERS

They can also select who can hang near Hitler: Streicher, Himmler, Goebels, or Goering.

They can also hang Ribentrop or Von Papen but they must all be on the gallows to make up the fourteen points. — And if they don't surrender by the end of this year, they will perish from the earth. We shall put the evil out from the midst of us.

These fourteen points are the symbol of righteousness. Because the Nazis have burned our sacred Torah, which our forefather Jacob had learned fourteen years in Shem-eber. But first we must give a lot of charity that we should be able to live and see it. It has to be real charity, not like the person who went around gathering charity. Someone asked him, who it was for; so he said for a poor family. The donor then said to him: you are really doing a good deed, gathering charity for someone else's family. This is not such a big wonder, the man answered, the other man across the street is gathering now charity for my family. — Such is not charity! It is only like the rich people — they give with one hand and take it back with the other.

Once on a warm Sabbath day a Rabbi went into a synagogue wearing a fur hat. The people asked him: Rabbi, why do you wear a fur hat on such a warm day? So he said: The Sabbath here is very much cold . . . meaning that the Jewish people have been cooled off to their religion, and the observance of the Sabbath day.

My friends! We must remember that without the care of God we cannot live.

RABBI NOAH KAPLAN

Egypt, for feeding them in time of famine! — —

Joseph never forgot the one who did unto him a good deed. Joseph said: my master had committed all that he hath into my hand. How then can I do this great evil and sin against God?!

Therefore the ocean fled when it saw Joseph. The ocean realized that it had to do the fighting, and not the lightning, or thunder, or any other host of heaven, for their punishment had to be by the very means wherein they sinned. —

Our parents have done everything in their power for us, so let's not forget them!

I once noticed on board of a Boston Express train a drunkard holding a return ticket. When I asked him where he was going to, he said he didn't know. So I jokingly said: — with such a morale you could end up in hell (God forbid). Then the drunkard pointed to his ticket and said: It's O. K., I have a return ticket.

Let us give charity on this Yiskor day, in the names of our departed, for their souls, and we won't need any return tickets, because with our charity we will bring their souls into the Garden of Eden.

With the charity we donate now God will help us that the war will end soon and Nazi Germany will surrender to our fourteen points like in the previous war. Here are the fourteen points:

The Germans must hang Hitler but they can hang him in any city they want, in Berlin, Munich, Nuremberg, or even in Hamburg.

They must also hang thirteen of Hitler's best and closest friends.

BOOK OF NUMBERS

reason why these two days are called almost alike. Purim and Yom Kipurim — the translation in Hebrew of the word "Yom Kipurim", means: a day like Purim.

I have a question to ask: Why does the Torah say: remember what Amalek did to you; You shall not forget". By adding these extra words, the Torah emphasizes something very important. — The person that remembers who did him wrong, will also not forget the one that does him good. The person who forgets the one who did him a good deed, could easily forget in God also! (So say the sages, blessed be their memory).

On the sentence "the sea saw it and fled". (Psalms) the Rabbis commentate: what had the sea seen? And they say: he saw the casket of Joseph. This tale inspires many questions: How can the sea see? And why did Joseph's casket make such a strong impression upon the ocean, that as soon as it saw the casket, it fled?

The key to this miraculous story can be found in the following explanation: Nature is always in the service of God to do the repaying of the deserved payment, at a time when someone else can't do it. This is the reason why the ocean didn't want to mix into a war between Israel and Egypt. The ocean thought at first, that Israel is capable of fighting its own battle, but as soon as it saw Joseph's casket it reminded itself that Israel like Joseph cannot fight the Egyptians, although the Egyptians have done great harm to Israel, they drowned their sons! But Israel cannot forget the old debt they owe to

CHUKATH

Oration for the Memorial Services of Yom Kippur

As soon as the King of Arad had heard that Aaron departed into eternity, he immediately began warring with Israel. (Rashi commentates that this King of Arad was an Amalek, and that he was just posing as a Canaanite). Centuries later the Persian anti-semite (also an offspring of Amalek) planned to kill all the Jews in the month of Adar. He figured the same way as the King of Arad, that the month of Adar is unlucky for the Jewish people, because Moses died in that month. But these anti-semites forget that a good soul never dies, and the soul of Moses stood up before the Almighty God and prayed, and defended us. Then God changed it for us from sorrow to joy, and from mourning and death into a day of feasting and entertainment. Therefore the Jews make the fourteenth day of Adar a day of joy, and of sending gifts to the needy.

The Torah says: Remember what Amalek did unto thee. Thou shalt not forget to blot out the remembrance of Amalek from under the Heavens.

Therefore at this memorial service we shall remember the soul of Moses and of all departed ones, because they pray for us to God, and defend us from the Amalekim. But just like on that day of Adar, also on this day we have to give to the needy and the poor, charity and gifts. — This may be the

BOOK OF NUMBERS

mony was about to begin, he reminded himself that he forgot to invite the rabbi, who would conduct the ceremony and say the blessings. So the rich man asked one of the entertainers to say the blessings. The actor assumed a religious expression, and began: Since there is no rabbi, let us all rise and thank God! —

You understand, my friends? How we have failed our Torah ! They were thanking God that they had no rabbi!

There is another question to be asked: Why do we pray that the Almighty should write us down in the book of life? Suppose our names are not written down in the book, wouldn't God remember? The answer is this: To write you must have clean flat paper. The best paper is made from old torn rags. And this is what we say:

Almighty God! See how the nazis have battered and ripped us into pieces! Make an end to these persecutions! — Let's hope that our scouts are collecting old paper for the war effort. And with this old paper we will hang Hitler "the paper-hanger". (I hope that I didn't do the opposite and turned this good paper into rags. — Sol Kaplan, son of the author).

RABBI NOAH KAPLAN

took his family and went traveling over the world, looking for work. Once, while asleep, he heard screams: Fire! Fire! We're on fire! The man quickly awakened his family and told them to carry out all their belongings into the street, while he, himself, grabbed a pail and started pouring water on the fire. When the fire was out, the children asked him:—Daddy! do you remember, when we lived in the city, and a fire broke out, you never used to carry anything out of the house. You used to sit calmly, and never made any effort to put out the fire. — The father then answered: Well, when we lived in the big city everything was insured against fire accidents. All the houses were built of brick and cement, and above all we had professional firemen to put the fire out. But here we are in a small village, with houses of wood and straw, we have no firemen to save us; and we have no insurance to cover any losses! Therefore we must save all we can!

Do you know, my friends? When I speak of the firemen, I mean the Rabbis who learn the Torah. The Torah is called "the fire", the Torah is also the insurance company. — In the past we celebrated Yom Kippur as a holiday because we weren't afraid of any fire. The fire of the Torah protected us — fire cannot attack fire! But today we are afraid. We cry on Yom Kippur and we pray to God that His fire shouldn't touch us; that we should remain living as the fire of the Torah is not so strong at us now...

It so happened that a rich man was celebrating his golden wedding anniversary. When the cere-

BOOK OF NUMBERS

for! Would you say that they did the right thing? Now you, the Lord of Hosts! I mean you! You are king of all the kingdoms. You have created such a big world and everything in it. So why can't you give me at least one child?! Give unto thy servant a man-child!

The Talmud gives its commentary on these words, that Hannah said particularly: "a man-child". By this Hannah meant to express: I don't want my son either too tall or too short, nor too white or too dark, etc. But she wanted him to be an exact image of man among all the rest of the men. —

Why did not she want him to be a little taller than the average person? Because a tall person can't quite very well associate with a short person, and she wanted her son to care for everybody, and do good to mankind.

God fulfilled her prayer. Samuel was so great, "as important as Moses and Aaron combined".

My Friends!

A man once asked me: Why was Yom Kippur once celebrated by the Jews as the biggest holiday?— (The Gemorah Taanis on page 26 says so). And today, we are crying on Yom Kippur, and with trembling lips we are praying to the Almighty God that he grant us another year of life!

On this subject I will give you a parable.

A man who was very rich, became poor. So he

KORACH

(HAFTORAH)

WHAT A PRAYER CAN DO.

A NEW YEAR SERMON

“ . . . And all the people said unto Samuel: Pray in behalf of thy servants that we may not die”.

(Samuels 12)

The Talmud in Berochos p. 31, states that Samuel was just as important as Moses and Aaron combined together. (This in itself proves how true the Talmud is: It does not deny that there can be greater people even than Moses himself, and we shall make no human being for a God).

Now, how did it happen that Samuel was such a great person? The answer is simple: His mother Hannah had prayed to God for it. Hannah had crowned the Lord with a new name. She called him “The Lord of Hosts”. ה' צבאות This is what she said:

“God, I want to ask you a question: If a king made a banquet and the tables had on them everything of the best that a person can think of. In came a poor man and asked for a piece of bread to still his hunger and they did not want to look at the poor man. They did not even want to hear what he asked

BOOK OF NUMBERS

have a confession to make to you ! I am the one who placed the poison in your coffee, which is the cause of your dying now ! — And he broke out in tears.

We too, cry on the New Year, praying to God that we may be spared the situations of having to deal with the wolves in a wolfish way, as we cannot be so brutal as they are, even though it may be in a struggle for survival and we had to act like the fox: "for their bite is the bite of the fox" (Ethics of the Fathers).

My friends ! I want to tell you once more, that you should pray to God with truth and wholeheartedly. You should understand every word you are saying. You should not rush your prayers, as Lord Beaconfield did rush through his first speech in Parliament. He was very nervous and he spoke so fast, that when he finished, the head speaker approached him and said: Lord, you made a very fine speech! But tell me, why didn't you eat any breakfast? — The lord wondered, and said: "It is really true that I had no breakfast this morning, but how did you know?! — The speaker replied: I saw you swallow whole paragraphs, when you spoke !

My friends! You should cry a little too, but please don't cry like the jews cried in the desert... Those were very silly tears . . .

★ ★

RABBI NOAH KAPLAN

The fox then exclaimed: "King Solomon said: The righteous is delivered out of distress and the wicked cometh in his stead." (Proverbs, chapt. 11)

But now a question arises: How did the fox take such a chance in risking his life, by going down in the pail? Suppose the wolf didn't go in the other pail, he would have lost his life ! The answer is simple :

The fox placed in each pail a stone of equal weight, but each stone was heavier than himself. If the wolf would not come down in the other pail, the fox could have thrown out the stone from his pail, and the weight of the stone in the other pail would have pulled him up. — At the same time the color of the stone appeared to the wolf as that of meat, and that induced him to come down.

This reminds me of another episode:

It happened once that a soldier, home on furlough, was called to the death bed of his partner, (they both owned a chemical plant).

When the soldier arrived, the partner said to him: "I have a confession to make, before I die' In your absence I have embezzled \$20,000.00 and sold the new secret formula we developed, to our competitors, for half a million dollars. Then I gave some personal letters which were in the safe, to our wife, and that gave her grounds to divorce you.

After he heard all this, the soldier said: I, too,

SHELACH

ORATION FOR THE NEW YEAR

“ . . . And all the congregation lifted up their voices, and cried aloud, and the people wept.”

The world asks: Why is it that the Jews, on New Years, get together into the synagogues and spend the whole day in prayers? We also cry and say Psalms. After all it is a holiday and not a day of mourning ! Then why do we do away with the holiday? All the other nations, when their new year comes along, enjoy themselves, by making parties, drink and dance.

I shall explain this by relating to you the following story: The wolf wanted to kill the fox. So the fox said to the wolf: If you won't kill me, I will take you to a place where we can eat a lot of meat and cheese. The fox brought him to a well. Over the well was a board with a pail at each end. When one pail goes down, the other one goes up, just like a scale. The fox went into a pail and went straight down. The reflection of the moon in the water made it look like a round cheese. The fox said to the wolf: “get into the other pail, and come down”, the wolf jumped into the other pail and went down into the well, meanwhile lifting the other pail with the fox in it. The wolf soon realized that he was tricked, and began to scream: get me out of here! there's no cheese here!

RABBI NOAH KAPLAN

passing the street on the way to his store, some of the boys were teasing him, "Jew! Jew!" This annoyed him so much that he was ready to close up and leave town. One day he placed an ad in the paper, saying, if the gentile boys will line up in front of the post office in double file, and call him "Jew", each one of them would receive a nickel. This the boys did and they received their money. The next day he advertised that if they will do the same thing he will pay three cents to each. Again they did it, and they got their money. But on the third day he was offering only one cent for doing it. This offer did not attract them any more, and they did not appear at all.

This proves that the wisdom of God's Torah helps the Jewish people in their distress, in a time when they find themselves on the "Shangri-la" (in no man's land) — (Quotation from President F. D. Roosevelt about General Doolittle).

BOOK OF NUMBERS

you think I am having a good time here! Now you see how I have to suffer”!

My friends, some of you think that we, the scholars of the Torah, live in luxuries, but it is not true. We really have very little out of life!

The Jewish scholars are like a brand plucked out of the fire, as we suffer from wars and conflicts more than anybody else. Do you know why? Because the word “con-flict” means in yiddish: who-ever can, plucks us.”

In the book of Psalms (Psalms 41) it says:— “Happy is he that cares for the poor, on the day of evil the Lord will deliver him.” The proper translation of the Hebrew text should not say “cares for the poor” but it should say: “Happy is the man that is wise to the poor”.

The reason the translation reads “cares” is, because the expression “wise to the poor” doesn’t make sense. But I will show you that it does.

There is an old Russian saying: “Duren daye|, a razumni bere| ” (The fool gives and the wise one takes). So blessed is the man who helps the poor one to be wise, and be able to take something. The Torah is the greatest wisdom ! So let us all learn and be wise. . .

In a certain southern city, there was a Jew who owned a Department store. Everytime the Jew was

RABBI NOAH KAPLAN

will almost hear it say: Taste me! I'm delicious! — Yet while you taste it, its bitter and you throw it away disappointedly. While the other fruit does not look attractive at all. But when you bite into it, it is sweet as you like it and want it to be.

The same with synagogues. Some are beautifully decorated on the outside but on the inside they are empty. And some synagogues are not so nice on the outside, but inside of them there are many worshippers, praying and studying the Torah and the word of God.

My friends! Our synagogue can be compared to the fruit of sweet and good taste! To our synagogue fits the sentence from "Song of Songs": "Thou art beautiful my friend, and also pleasant".

While I am quoting from the "Song of Songs", I shall quote another one: "And thy palate is like good wine" והכך כין הטוב The words of the Torah are like good wine. I am sure that like many other Rabbis I too, am a worshipper of this sort of wine, — which reminds me of a story:

The wife of a drunkard was crying and pleading with him in a saloon: "While you are having a good time the children and I are starving"! — "All-right, alright! — said the drunkard — I will go home, but just drink one toast with me before I go". The woman gulped the whiskey and nearly choked crying: but it's so bitter! It's so bitter!

"Now you see, — said the drunkard — and

BOOK OF NUMBERS

“Nor-way” means, “it does nothing but hurt us”.
נָזַר וּנְעָה because we haven't got a land of our own.

We have spilled our blood on many battle-fields, and for many countries in the world: But a land of our own we haven't got.

An American general once asked a soldier if he was ready to die for his country?

— First I'll be ready to help the enemy die for his country! — answered the soldier.

My friends! It is about time that we have our own land with a holy temple, where we could worship God. We should not be any more “like a brand plucked out of the fire”. But we should be like an apple tree among the trees of the forest.

A synagogue is the fruit from the tree of life. Those who support it will gain happiness. Its ways are ways of pleasantness and all its paths are peace. Because in the synagogue is the Ark which contains the Law that Moses gave to Israel. And the Law is a tree of life to those who grasp it.

In these times when death and destruction are reigning all over the world, we must turn to the fruits of life — the synagogue, because all its paths are pleasantness and peace.

There are two kinds of fruit which grow on trees
One is so beautiful and tempting that the passerby

RABBI NOAH KAPLAN

says, that before our Messiah will arrive, and the dead will come to life, you, Nazis, will go around murdering and killing, — well you have murdered enough people, and it is about time that our Messiah came, and all the dead came to life again.

The wisdom of the Rabbi and the intelligence of the Talmud saved the Rabbi's life, and he remained between the dead and killed, like "a brand plucked out of the fire".

My father told me, that he once was standing and talking to another merchant in the city of Kiev. The other merchant had no "residence rights" for Kiev. When a policeman passed, the merchant became panicky and wanted to run away. My father thought quickly, and told the jew to remain where he was, while he, himself, began to run away. The policeman suspecting him to be in the wrong, gave chase. When he caught up with him, and my father presented his passport, the policeman asked him: Why did you run away? — Oh, that one is a big nuisance! I just tried to get rid of him! — Meanwhile the other merchant walked away calmly, grateful to my father for saving him all that trouble. — The wisdom of the Talmud stood by my father to protect people.

The synagogue binds us together with the Torah. It may sound peculiar to your ears, when I will state, that we are already too long in the land of Norway.

Of course we jews are spread out throughout many countries, but in plain yiddish the word —

BOOK OF NUMBERS

B E H A L O T E C H A

(HAFTORA)

ORATION No. 2

APPEAL TO SUPPORT THE SYNAGOGUE

“ . . . Isn't this a brand plucked out of the fire? ”—
(Zechariah 2)

My dear friends!

I am going to relate to you an episode, which will show you how necessary it is to uphold the synagogues and the Torah.

When the Nazis pounced upon Warsaw, they killed every Jew and all the other inhabitants of the city. As they entered a synagogue they saw an old Rabbi, who was the only survivor. The Nazi called out: Rabbi, I shall let you live, if you do as I say ! But you will have to wear my special brand of 'tzizis' — and he tore off the real 'tzizis' the rabbi was wearing, substituting them with a sandwich sign reading: “Jews get out, Germans come in”!

The Rabbi grabbed the sign, kissed it, and ran out. The Nazis followed him. He stopped at a Jewish cemetery and began to call out: “Jews get out, Nazis come in”! The Nazis then asked him:— Don't you know that the dead can't hear you?! — — Sure, — answered the Rabbi, — but our Talmud

RABBI NOAH KAPLAN

us in the book of maintenance and sustenance"?—
Very simple.

A man once came to me and asked me for a donation towards helping a healthy pauper. I noticed that the man was stressing the word "healthy" several times. So I asked him why he emphasizes the fact that the poor person was healthy. The man answered: The Talmud (Kesuboth p.110) says: a change of diet makes the intestines sick. And this poor man has nothing to eat even on the Sabbath, obviously his intestines are healthy — That's the reason why we pray so many times "Inscribe us in the book of maintenance and sustenance", so that we shouldn't be healthy paupers, but healthy people. Even though we may be rich and change our diets occasionally

I want to bless you on this New Year day, that you shall not suffer, God forbid, from a weak heart. Because, once on a trip to Lakewood I noticed that a man was getting off on every main station, to buy a ticket to the next stop. So, I asked him: "Mister! Why don't you buy a ticket straight to Lakewood? The man answered: "My doctor told me that I may die at any moment from heart trouble, so why should I buy a ticket to Lakewood and waste some two dollars and change"!

Therefore I bless you, my friends, that you may not have a weak heart, and not be afraid to give charity for a synagogue. Because you will really live long with God's help, and you will need the synagogue for many happy occasions.

BOOK OF NUMBERS

mistook the driver sitting inside the coach, for the Rabbi, and they began showering him with all kinds of talmudical questions. Then the driver said: Such simple questions you ask me?! Even my horsedriver can answer them!

Although I am not the most famous Rabbi in New York, (not even in Brownsville), I can answer many a question with some parable.

Now, to answer the question: why we say so many times in our prayers, "inscribe us in the book of life", I shall give you another parable.

A commander of an army camp noticed one of his soldiers picking up one piece of paper after another, from the ground, and keep throwing them away, repeating: no, that's not it! that's is not it!— Suspecting some mental disorder he ordered the soldier examined by the camp physician. The soldier was declared by the physician weak-minded, and was given his discharge papers.

The soldier grabbed the discharge papers and yelled out: That's it! This is the paper I was looking for! —

My friends! We, Jews, are also looking for a discharge paper — a paper that will free us from the long, torturous nights of wandering without a home and country! Oh God! Inscribe us on such a paper!

What do we mean when we say so repeatedly in our prayers on the High Holy Days: "Inscribe

RABBI NOAH KAPLAN

In the old country a woman and her baby were traveling through a forest, dressed very lightly; a frost broke out, which could freeze them to death. The driver put the baby in his bosom; he threw the mother off the wagon and he drove off. The mother started running after the wagon and hollered:— Murderer! Give me at least back my baby! — After a while when the driver saw the mother perspiring, he took her back on the wagon. The woman could not understand why the driver threw her off the wagon.

My friends! You, too, cannot understand the reason why we always run from country to country. As soon as we show signs of warm feelings for the poor, God will gather us and install us in our homeland, Eretz Isroel, for ever and ever.

“For my house shall be called a House of Prayer for all the nations”.

My friends! You should not be as cold as the rich man, when his poor brother came to him. he asked: How is it that you came on such a warm day? — Because you have such a cold heart, I came to you to cool off — came the poor brother's answer.

This parable reminds me of a story about the most famous Rabbi from Vilna. He was on his way to Warsaw. When the driver got tired he said to him: go inside the wagon and rest, and I will drive. Upon arrival into Warsaw, the coach was met by a delegation of prominent men and great scholars, who,

BOOK OF NUMBERS

man — The driver rides together with the passenger, and his life is in the same danger as the passenger's. But the surgeon operates on someone else's body, not being in danger of life himself !

You hear, brothers and sisters all over the world! Don't be like the doctors and rabbis who operate on someone else's pocket, to give charity for the Russian War relief and other such things. You, you yourself be the first to give.

And if you want to know how much charity to give? I will tell you. You should do like the young married couple did. They sent out invitations to their friends to come and visit them in their new home. It read like this: "You are cordially invited to visit us in our new home. The door of our house is not locked and no one will stop you, just give the door a good push with your foot and come in. The guests took the hint: it meant, the guests should come with their hands so loaded up with gifts, that they will have to open the door with their foot.

This sentence which I used as the theme of my sermon expresses the same. — "You shall come into the House of the Lord with joy, with trumpets and with charity well loaded".

As Simon the Just used to say: "The world is based upon three things: upon the Torah, upon the Temple services, and upon the practice of charity".

If you want to know why we Jews are suffering so much, without a home and country of our own, I will give you a parable.

RABBI NOAH KAPLAN

They both had the same education. So why should my son have deserted his religion?"

Then the other man answered: True, that they both attended the same school, but you relied entirely upon the school, without making any effort to give him your personal supervision and training. I, for my part, did not neglect my son. He was always receiving punishment when he was doing wrong. And now, in the Army "he can take it". Therefore, all the fasting days we observe are good training for us to be accustomed to any rough times we may meet in our lifetime. We would, thus, be able to undergo many hardships and still cling to our religion.

My doctor was telling me that they brought in a very sick person to his hospital for an operation. Before the person was to be operated on, he said:—"Doctor! Before you operate on me, I want to know how many operations you performed? Did any patient die from any of your operations? Have you a light hand, and a good memory, to be sure not to leave any instruments inside my belly, etc."

Listen Mister! — answered the surgeon — when you are in a hurry to go somewhere and grab a taxi will you start asking so many questions? You know that many accidents occur due to the driver's negligence? Still people ride in taxis! — Statistics will prove to you that many more people die from auto accidents than from operations!

Oh, but there is a difference! — said the sick

BEHALOTECHA

AN ORATION FOR THE HIGH HOLY DAYS

“ . . . And if ye go to war against the oppressor that oppreth thee, then shall ye blow an alarm with the trumpets.”

Many a person has asked me why we must fast at certain times in the year. And why do we say so many times “inscribe us in the book of life”, during the High Holy Day prayers. Although there are many answers to this question, the simplest explanation I can give is as follows:

In Europe they have compulsory service after the boy has reached a certain age. There were two boys who attended the same school and received the same education. After they graduated they were called to serve in the Army. Both boys were sending letters home, in which they were telling of the rough treatment they were receiving there. Finally one of the boys stopped writing letters home. The father became worried and went over to the other man, who promised to inquire from his son about the boy. The answer came, that the other boy converted to christianity and left the religion of his people. On receiving this shocking news, the poor father began to cry, became hysterical and in his woeful voice he was saying: “Both our sons went to the same school.

RABBI NOAH KAPLAN

Therefore I say to you, my dear worshippers! Make your pledges now, and promise to bring them in immediately after the holidays, and with your generous contribution you will help maintain our synagogue which is truly a beacon of light for those who seek true spiritual guidance.

The souls of your dear ones will truly rejoice in the knowledge that their beloved have donated for their sacred memory. To them will be said in Heaven Rejoice, for the Torah is in your hands — because, the hand of the children is the same as the hand of the parents, and you, dear children have donated towards the support of the Torah, which means that you thereby have gained the Torah and have it in your hands!

I sincerely hope that you will obey me as you would your doctor, because even if I am not an M D I am a G D — that is a Good Doctor of the soul . . .

BOOK OF NUMBERS

the hand that helps and contributes towards the study of the Torah, is the hand that can proudly say: I carry the Torah! For that hand has actually helped carry on the study of the Torah, and therefore it "carried" the Torah and divine knowledge towards the progress it has reached.

The Torah says: "Noson Teeten"—give, thou shalt give! — a double expression of the word "give" . . . We may well ask, why the repetition of the same word? "Thou shalt give" would certainly carry the same meaning !

I shall illustrate this by an episode that has occurred, in my synagogue:

A visiting Rabbi was delivering an address, during which he intimated that he is in need of help, and would gratefully accept if offered same.

At the end of his address, a young man came over to him and said: Rabbi! I will give you the sum you need, but I want no one else to give, and no collections are to be made here.

This generous offer surprised me, and I called the young man over, asking him: What do you care if others will give, too? — His answer came: Rabbi, Zedakah (aid to needy) enriches a man, and I don't want everyone but me to be rich . . .

Our Torah foresaw such "generosities", and has ordered us to "give and let give", — "Noson Teeten" — You give Zedakah, and let also others give Zedakah, for it is a great privilege to give and be able to give, instead of taking, and having to accept what others will give" . . .

RABBI NOAH KAPLAN

My Friends!

On this occasion of Yiskor, the prayers for the departed, I wish to state that although they are dead, and have passed into the realm of eternity beyond any physical pain or suffering, those departed also need atonement and forgiveness, as the Holy Torah says: "Forgive to Israel thy folk, that Thou hast redeemed . . ." On this the great commentator "Syfri" explains, that the word "Podeeso" (redeemed) pertains to the Exiles from Egypt; and although that generation has long passed into eternity, they still need a "Kaparah", an atonement and forgiveness.

During our life's span, the physical demands of our body compels our soul to strive and work for the provision of its physical needs. Just like the bull under the yoke knows not the results he brings, but that he pulls the plow as directed, so our soul must in most cases comply with the physical requests of our body, thus profaning its holy origin, while being enslaved by our earthly requirements.

The Talmud says: "It is good for him that cometh into the great beyond with his knowledge of the Torah in his **hand**"!

The question then arises: How can anyone hold knowledge in his hand? The only place for it can be the head, the mind and not the hand, which can only hold physical things and not spiritual, as knowledge must be.

But this allegorical expression simply means what it says: Yes, it is the hand that can bring about the study of the Torah and the Divine Knowledge,

BOOK OF NUMBERS

The reply came:— I want the rooster to teach my son to say his prayers. — In still greater surprise, the Rabbi retorted: But, my dear man, why just a chicken, for that you need a teacher, but certainly not a fowl!? No! No! exclaimed the farmer — a chicken won't eat much, will make a good dish in the end, and to the bargain will teach my child to read the book—for I well remember, that my father has done the same — he used to pick out a good looking, educated rooster, and holding him high over his head, allowed him to look into the prayer-book, and repeated after him every word he read...

(The custom was to hold a rooster over the head and say a prayer, on the day before Yom Kippur).

May we be spared of similar ignorance, and the teachings of a rooster . . .

ORATION No. 2

YISKOR

“ . . . ONE spoon TEN shekels of GOLD, FULL . . .

From this sentence you can derive the thought that whoever gives charity One Dollar of each Ten, he will get rich, as it says ONE TEN—GOLD FULL.

RABBI NOAH KAPLAN

Therefore Moses hurriedly called upon God to show him His Glory, the Tefilin containing a statement of Israel being His chosen one, his Glory! And the Almighty has heeded to his plea, and assured him that He has not broken His part of the Contract, but He also showed Moses the reason for adhering to it — He showed him the "Keshet", the knot he has tied, the contract he has gone into with our Forefathers, Abraham, Isaac and Jacob, that for the sacred memory of our Forefathers He will forgive them and keep His faith with them.

My friends! We can readily see that Tefilin are an honorable badge, that God has honored us to carry, even the same badge that He Himself always is proud to adorn his Glory with. Moreover the knot of the "Shel Rosh", serves as the symbol of God's contract with Israel, His chosen folk !

Who would be so careless or thoughtless as to discard the greatest badge of honor, bestowed upon him by his King?! Aye, the very badge of honor, the King himself is proud to wear! — How much more proud and glorified should we feel, when we have been decorated with the highest badge of honor, by the King of Kings, the Lord of the Universe !

Unfortunately, there are many people ignorant of the great and holy significance of Tefilin. They can truly be compared to the ignorant farmer who once came into the city and asked the rabbi to find for him an educated rooster. Bewildered, the Rabbi asked him: why do you want an educated chicken?

NAHSSO

BAR MITZVAH SPEECH

“... One spoon of TEN shekels of GOLD”—
Rashi commentates that the Ten Shekels symbolize
the Ten Commandments. My opinion is that the
Gold is to forgive for the Golden Calf.

The Torah tells us that Moses asked the Al-
mighty G-d to show him his Glory !

On this the great Gaon commentary “Rashi”,
elaborates in answering: G-d has shown Moses the
“Keshet” of the Tefilin, the knot, the binding to-
gether.

A double question may be asked relating this:
one, did not Moses know that no human can see
God? The other question is: why did the Almighty
show him the “knot of the Tefilin”?

The Talmud “Berachath” says: The Tefilin
that God adorns Himself with, contain the chapter:
“Mee K'Amcho Isroel Goy Achod B'Oretz”, —
“Who can compare to Thy folk, Israel”! —

When Moses came down from Heaven to find
that Israel has sinned with the “Sin of the Calf”,
that they have accepted another god, and thus lost
their standing of being the “chosen ones”, Moses
was afraid that God would also break his ties with
Israel and discard the adornment of the Tefilin,
containing the statement that Israel is His chosen
folk, because they have now betrayed Him ! —

BOOK OF NUMBERS

My dear man, that is no complaint in a time of labor shortage. You are better off that your wife is cooking herself, and you don't require a cook.

A man memorized two speeches perfectly. He spoke in a synagogue, and it was so good, that the people elected him rabbi. Since he knew only two speeches, he pretended to be sick. A doctor was sent to him. Upon his examination he found nothing wrong with him. So he said to the man: You will have to tell me what ails you? — I can't speak!— the man answered. — My dear man, said the M.D., before me you don't have to be bashful, better tell me the truth! — I can't speak! the man insisted.— The Doctor then realized what he meant and he ordered the congregation to give the rabbi a long rest..

I hope, my friends, that you, like the doctor, will realize the moral of all these humorous tales I am telling you, although I don't use such an outstanding vocabulary. — I shall relate to you another story:—

An author whose name is "It Can't Be" wrote in the preface to his book that all the material of his book is his own, and he signed his name with great pride: "It Can't Be". Everybody admired him for that.

My friends! There are many fantastic religious tales which could bear the above author's name, except the Torah, which is the sole truth, dictated by God Himself and written by the greatest author of them all, Moses!

BOOK OF NUMBERS

The Bible says: "The law which Moses commanded us is the inheritance of the Congregation of Jacob". The word "inheritance" in Hebrew is expressed through the word "Moirosha". —The Sages in the Talmud (P'sochim) compare the word "Moirasha" to "M'oirasa", and claim that the Congregation of Jacob is in a matrimonial obligation with the Bible, because "M'oirasa" means 'engaged'.

It happened once that a poor rabbi came into a synagogue and asked for some financial aid. When the President of the synagogue refused, the rabbi turned toward the ark where the Bible Scrolls are, and said: "Oh, God! Tell me, is it nice for you that one of your relatives has to beg for charity?"! —

"We are all your relatives! We are engaged to your Torah: M'oirasa! And You are such a rich relative! "The silver is Mine and the gold is Mine",

So do you say (Chagi 2) and, for instance, if you would tell to Morgenthau that his relation is going around begging in the synagogues, wouldn't he be embarrassed and rush to help him? —

The president of the synagogue feared the rabbi's complaint, and went about to help him.

I hope to God that the english speaking audience will give deep thought to the moral of each and every story I am telling you. — You shouldn't understand my English, the same as the Judge did.

When a man complained in his divorce suit, that his wife is hot-tempered, but his expression was that she is "cooking herself". The judge said: —

RABBI NOAH KAPLAN

Passover, in a prominent rich man's house. The rabbi took for himself a large cup of wine and gave the owner a small one. The rich man asked the Rabbi:— "Why do you take for yourself the larger cup, and for me you have the smaller one?" — "It is a secret which I will tell you after the ceremony is over", said the rabbi. When it was over, the rabbi said: "The reason we drink four cups of wine at the Seder, is because God used four different sayings when he was about to release us from the bondage of Egypt. "I will bring you out from Egypt" is one; "I will release you from your bondage", is two. "I will redeem you" is the third, and "I will take you to Me for a people" is the fourth. Since this very last saying, "I will take you to me for a people" is the most important one and best of all of them, that is why I take for myself the larger cup of wine.

"Then why have you kept it a secret until now?" the owner asked. "You understand", said the rabbi, "Taking, is something which must be done secretly".

My friends! The New Testament has been taken from our Old one, but I would rather keep still until this big ceremony is over, until the Redeemer will arrive (Isaiah), and He shall judge with righteousness, the poor, not after the sight of his eyes or the hearing of his ears, shall he judge. He shall smite the earth with the rod of his mouth. At that time God will restore to all the dead their souls, and they will come to life again. This is what the Prophet means: and she shall sing again as on the day of her coming out of Egypt — the dead will sing after being resurrected to life again!

BEMIDBAR

(HAFTORAH)

ORATION FOR THE SEASON OF "THE GIVING OF OUR LAW"

זמן מתן תורתנו

" . . . and I shall give her again her vineyards and she shall sing there as on the day of her coming out of Egypt." (Hoseah 2).

How silly it is to see Christians debating religion with Jews. Really, theirs is an offspring from ours. Once a very prominent rich girl was going to become a nun. In her honor they made a big party. They claimed that she was getting married to the Son of God. While all the guests were gathered, a Jew with a big beard came in. Everyone looked in astonishment at this man. Someone approached him and asked: "What are you doing here?" — "Why, me — he said — I am a relative on the groom's side. —

The bible says in Deuteronomy (portion Reay) Ye are the children of the Lord, your God. The Hebrews believe faithfully, that the Creator blessed be His name, is a unity, and that there is no other unity in any manner, like unto Him. He is the only true God!

It reminds me of an episode.

A Rabbi was a guest to the Seder services on

מכתבי תהלה מהרב בנים המפורסמים

ומפני יוקר ההדפסה אני מציג אך שורות אחדות, ולא מכל שכתבו לי הרבנים.

הרב המופלג בתורה ובמדות תרומיות, ר' נחום כהנא שפירא, כותב:

הנני מכיר את הרב נח קאפלאן עוד מימי ילדותו. עוד מאז הנהו מלהיב לבות שומעיו, ומעוררם לתורה ולכל דבר טוב ומועיל. בספרו **תבת נח** נדפסו אך מעט מאלפי דרשותיו, והוא ספר חשוב. ומצוה רבה וגדולה לתחזיקו ולתמכו . . . (מקום החותם).

הרב הגאון היקר גדלי' ארי' שטיינבערג, כותב:

יודע אני ומכיר את ידידי הרב הג' המפורסם מוהר"ר נח ב"ר שלמה צבי קאפלאן, יליד פעטריקאף, זה שנים רבות, למופלג בתורה והלכה. יש לו כשרון לפלפל ולהעלות פנינים יקרים בים התלמוד כחד מדרכני הגדולים בהלכה למעשה, וכשהוא דורש, דבריו חוצבים להבות אש, ונכנסים אל הלב. (מקום החותם)

הרב הגאון המיסד „תורה צענמער" ר' חיים אברהם ביאליק, כותב:

אנכי שמעתי את דבריו היקרים של הרב הג' המצוין כש"ת מוהר"ר נח קאפלאן, ומאד הוטב בעיני, ומפרו „תבת נח" מצא הן בעיני. (מקום החותם).

BOOK OF NUMBERS

THE JEWISH NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY

בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, ירושלים.

לכבוד הרב נח קאפלאן,

רב נכבד מאד,

שוב אנו חוזרים על בקשתנו ומבקשים את כב' לשלוח

לנו את 5 כרכי ספרו החשוב „תיבת נח“.

אנו מקווים שכב' הרב ימלא את משאלתנו, ומראש

אנו מודים לכב' הרב על עזרתו ועל מרחתו.

בכבוד רב

פרופ' ג. ויל, המנהל.

יעקב דוב גארדאן מחבר הספר „הד הזמן“

רב דביהכנ"ס „בני ציון“ בראנקס, נ. י.

בע"ה יום א', א' לחודש כסלו תש"ד

הנני מאשר בזה, כי יודע אני זה מכמה שנים את הרב

נח קפלאן מברונקס, בתור גדול בתורה, מחנך מובהק,

וכחו רב להשפיע בדבריו על קהל שומעיו.

ספרו „תבת נח“ ספוג תורה והבנת החיים, וקנה לו

פרסום רב בקהל.

מוחזקני, שאם יקבל עליו עבודת רבנות או הנהלת

מוסד חנוכי יעשה מלאכתו באמונה ויצליח בעבודתו.

הרב י. ד. גארדאן

הרב ברוך שלום טריינין

רב דביהכנ"ס „תפארת ציון אנשי ספרד“

בע"ה

כבוד ידידי הרב הגאון מוה"ר נח קאפלאן שליט"א.

שולח למעכ"ת בעד החיבור היקר „תבת נח“ שלשה

דולר ואחד המרבה ואחד הממעיט וכו' ואברך אתכם בכ"מ.

ידידכם ברוך שלום טריינין, החופ"ק

RABBI NOAH KAPLAN

TREMONT TEMPLE, NEW YORK

Jerome Rosenbloom, Rabbi

March, 30, 1944

Rabbi N. Kaplan, New York:

Dear Rabbi Kaplan:

I have read your latest volume of the series and find it as delightful as its predecessors. Your wide knowledge is happily combined with clarity and good humor. The result is an easily-read and highly rewarding book.

I hope that our Heavenly Father will give you the strength and spirit to continue your fine work.

With every good wish, I am,

Jerome Rosenbloom

CERTIFICATE OF DISCHARGE No. J5515

Name: **KAPLAN NATHAN**

Regiment or Corps from which discharged **Royal Fusiliers**

Special Qualifications: **Chevrons. One blue.**

Medals, and Decorations: **British War Medal**
Victory Medal.

Has served Overseas on Active Service.

Enlisted at: **New York, 7—5—1918**

He is discharged in consequence of **having suffered impairment, after serving One year 208 days with the Colors.**

Date of discharge: **November 29th, 1919**

Infantry Record Office, London

BOOK OF NUMBERS

which you have been good enough to present. You will receive shortly our official acknowledgment.

We can say that our Jewish Division reports that the book is called for by readers, and that we are pleased to be able to make the book available for those who wish to consult it.

Very truly yours,

Edward G. Freehafer

HERSH BEAR ROSENWASSER

Counsellor at Law

Dear Rabbi Kaplan,

I have very much enjoyed my first copy of your comments on the weekly "Sedras" and am herewith enclosing payment for the latest volume of your work.

Looking forward to receiving the next book, may the Almighty speedily help you issue "D'varim" as well.

Yours, very respectfully,

Hersh Bear Rosenwasser

DR. HARRY HALPERN

Rabbi East Midwood Jewish Center

1625 Ocean Ave., Brooklyn, N. Y.

"The Ark of Noah" which Rabbi Noah Kaplan is preparing for the press, is a work which is true to the traditions of the Jewish People.

It contains a great deal of Rabbinical material which is treated in a masterful way. The voice of the old Rabbi speaks in these pages with a message for our times.

HARRY HALPERN.

RABBI NOAH KAPLAN

THE LIBRARY OF CONGRESS

Washington, D. C.

Dear Sir:

By direction of the Librarian, I beg to acknowledge with cordial appreciation the receipt from you of the gift mentioned below, a welcome addition to the collections of the Library of Congress.

Two copies of your publication:

"The Ark of Noah: A collection of sermons on the Five Books of Moses". Part III. Leviticus. Bronx, N. Y., 1942.

Very truly yours,

John H. Morearty, F. P.

Chief, Accessions Division

NEW YORK PUBLIC LIBRARY

Office of the Director

New York, February 25, 1943

Rabbi Noah Kaplan,

Dear Sir:

Will it be possible for you to present to us a copy of your publication: "Tebat Noah".

This work is needed for use in our Jewish Division, and if you have a copy which you can spare for deposit here, it will be most welcome.

Very truly yours,

Franklin F. Hopper, Director

NEW YORK PUBLIC LIBRARY

Office of the Acquisition Division

New York, Nov. 30, 1943

Rabbi N. Kaplan,

Dear Sir:

Following our recent conversation, let me repeat our thanks for the copy of THE ARK OF NOAH, Part III

A few of the Testimonials

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

December 9, 1942

My dear Rabbi Kaplan:

Thank you, in the President's behalf, for your courtesy in sending him a copy of the inscribed book, THE ARK OF NOAH. He appreciates your friendly thought.

Very sincerely yours,

Grace G. Tully,
Private Secretary

DEPARTMENT OF STATE
WASHINGTON

December 10, 1942.

My dear Rabbi Noah Kaplan,

I have just received your letter which I hasten to answer.

I have been in New York for only very short periods in recent weeks, and when there, have been very busy.

I am happy to look at your book and thank you for your courtesy in sending it to me.

Yours very sincerely,

HERBERT H. LEHMAN,
Director, Foreign Relief and
Rehabilitation Operations.

DEDICATION

My dear friends:

Since I first started to publish my book "The Ark of Noah," which is in five parts, I had the opportunity to meet many exceptional people, who are doing "their part" in various ways.

In the world of today, which is full of treachery we find some people who will take a book from an author, and never even return a dollar for it, even though they be of the highest walks in life. Still I have discovered a few, who, to my estimation, deserve to be praised and honored. Their goal in life is to cure the sick and help the needy.

I therefore sincerely hope that wherever my book will be read these men shall be known and esteemed:

It is my pleasure to present them to my readers:

Dr. Joseph Harkavy, Bronx (Cpt. U. S. Army)

Dr. Samuel H. Nerenstone, of the Bronx.

Dr. Max Levy, Dentist, Brooklyn

Dr. V. Brecher, Optometrist, Chaplain American Legion, Brooklyn,

and above all, a man who is a mechanic and genius in his own way, Mr. Charles Fisher, of Manhattan.

INDEX

Dedication	5
Testimonials	6—11
BEMIDBAR: for the season of the Giving of Our Law.....	12—15
NAHSSO: Bar Mitzvah Speech	16—18
Oration No. 2: Yiskor	18—21
BEHALOTECHA: for the High Holy Days	22—27
Appeal to support the Synagogue	28—33
SHELACH: Oration for the New Year	34—36
KORACH: What a Prayer Can Do	37—40
CHUKATH: for Memorial Services on Yom Kippur	41—44
BALAK: A Wedding Address	45—48
Oration No.2 — Memorial Speech	48—49
PINCHOS: Meaning of "Kadish"	50—52
MATTOTH: Oration for the High Holy Day	53-57
The War of Survival	57—59
MASSAY: Oration for 'D' Day	60—63
Ignorance is the child of Idleness	63—68

RABBI NOAH KAPLAN

A WORD TO THE READER

My dear Friends !

You who buy my books "The Ark of Noah", when you take this fourth part of the "Ark of Noah" in your hand, you shouldn't say right away in a tone of discouragement : Oh ! It is such a little book ! No, my friends, it is only printed on thin paper, due to the war, but the contents are plenty and it contains good material.

Once a writer complained to me on his hard luck: Although he can write a book in two weeks, it takes him two years to sell it ! So I said to him : Do like I do. Write better a book in two years, then you will sell it in two weeks.

On this, my fourth book I have worked two years and most of the copies were sold in advance, before the book was finished by the printers. Most of the people already know that I don't fill my books (as the popular english expression goes)—it would indeed make a large book, should it contain all the maybe's uttered in one day ! This book does not contain any maybe's.

The Ark of Noah

a collection of sermons on the
FIVE BOOKS OF MOSES

— contains —

Orations for Weddings, Bar Mitzvahs, Eulogies etc.

Part IV.

NUMBERS

PRICE **\$3.50**

Copyright 1944 by
RABBI N. KAPLAN
2131 Vyse Avenue, Bronx, N. Y.

Printed in the U. S. A.
Postar Printing Corp., 14 Cook St., Brooklyn, N. Y.